

Seesteisyydestä siimekseen

**Vasemmistoliiton suhtautuminen Suvi-Anne Siimekseen tämän
puheenjohtajakaudella**

Turun yliopisto
Politiikan tutkimuksen laitos
Pro gradu -tutkielma
Salla Koskialho
Helmikuu 2016

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Politiikan tutkimuksen laitos/Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

KOSKIALHO, SALLA: Seesteisyydestä siimekseen. Vasemmistoliiton suhtautuminen Suvi-Anne Siimekseen tämän puheenjohtajakaudella.

Pro gradu –tutkielma, 75s.

Poliittinen historia

Helmikuu 2016

Tämä tutkielma tarkastelee Vasemmistoliiton ja Suvi-Anne Siimeksen välistä suhdetta Siimeksen seitsemän ja puoli vuotta kestäneen puheenjohtajakauden aikana. Fokuksessa on puoluelehdissä käyty lehdistökeskustelu puolueen ja puheenjohtajan välillä.

Suvi-Anne Siimes valittiin Vasemmistoliiton puheenjohtajaksi vuonna 1998, kun puolue oli ollut olemassa vain kahdeksan vuotta ja vasta hahmotteli ensimmäistä puolueohjelmaansa. Uuden puheenjohtajan avulla Vasemmistoliitto pyrki kasvattamaan suosiotaan ja muokkaamaan puolueen ideologiaa 2000-luvulle sopivaksi. Siimeksen mediaosaamisen uskottiin tuovan puolueelle lisää suosiota erityisesti naisten ja korkeasti koulutettujen keskuudessa. Vaikka osa aluksi epäilikin Siimeksen kykyjä, oli ihailu lähes varauksetonta hänen tultuaan valituksi puheenjohtajaksi. Siimeksen puheenjohtajuudella tavoiteltiin puolueelle parempaa julkisuuskuvaa, mutta osa vasemmistoliittolaisista tahtoi uudistaa puolueen kokonaan Siimeksen avulla.

Alun seesteinen yhteiselo rikkoutui vuonna 2003 Vasemmistoliiton jäätyä eduskuntavaalien jälkeen oppositioon ja poliittisten linjaerojen tultua paremmin esiin. Varsinkin puolueen ammattiyhdistystaustaiset alkoivat haastaa Siimestä puolueen poliittisista linjauksista. Lopullinen välirikko tapahtui maaliskuussa 2006, jolloin Siimes ilmoitti eroavansa Vasemmistoliiton puheenjohtajuudesta kesken kolmannen puheenjohtajakautensa. Tuolloin puolueessa oli vakavia ristiriitoja, jotka ilmenivät julkisena riitelynä ja arvosteluna puolin ja toisin puheenjohtajan ja puolueen eduskuntaryhmän välillä. Siimeksen ero tuli kuitenkin lähes kaikille yllätyksenä. Ristiriidoista huolimatta Siimeksen haluttiin toimivan puolueen kuulakuvana vielä yksissä eduskuntavaaleissa. Puheenjohtajan eron aiheuttaman kohun jälkeen Vasemmistoliitto kokosi nopeasti joukkonsa ja uskoi parempaan tulevaisuuteen uuden puheenjohtajan avulla.

Ensisijaisena lähdeaineistona käytän lehdistömateriaalia. Päähuomio on Vasemmistoliiton puoluelehdissä käytävässä lehdistökeskustelussa. Puoluelehtien vertailuna on käytetty muuta lehdistömateriaalia. Lehdistömateriaalin tukena on toiminut useiden vasemmistoliittolaisten muistelmat ja omaelämäkerrallisia teokset, jotka valottavat tapahtumia Vasemmistoliitossa Siimeksen puheenjohtajakaudella. Lehdistöaineistoa tukee laaja-alainen valikoima tutkimuskirjallisuutta niin poliittisen historian, valtio-opin, mediatutkimuksen kuin sukupuolentutkimuksenkin alalta.

Asiasanat: Vasemmisto, Vasemmistoliitto, Suvi-Anne Siimes, lehdistökeskustelu, puoluelehdet

Dispositio

1. Johdanto	1
1.1. Tutkimuksen tavoitteet	2
1.2. Aiempi tutkimus ja metodologia	6
1.3. Lähdelehdistön tarkempi esittely	10
1.3.1. Vasemmistoliiton puoluelehdet	11
1.3.2. Muut lehdet	14
2. Vasemmistoliiton historiaa ja ideologiaa	16
2.1. Vasemmistoliiton synty	16
2.2. Vasemmistoliiton aatteet ja arvot	19
3. Kokematon uudistaja puolueen johtajaksi	23
3.1. ”Mestaruustasolla ei pärjää ilman kokemutta johtajaa”	23
3.2. Puolueen julkisivu	28
3.3. Valoisampi tulevaisuus	31
3.4. Vaalikampanja uuden puheenjohtajan imagolla	34
4. Hallituspuolueesta oppositiopuolueeksi	37
4.1. ”Pääministerivaalit ovat kuin kauneuskilpailut”	38
4.2. ”Oletko kova gimma vasemmalta?”	41
4.3. Hallituksesta oppositioon	43
4.4. Ristiriitoja ammattiyhdistyksiensä kanssa	46
5. Vapauttava ero	51
5.1. Kriisinhallintalaki kärjistää tilanteen	54
5.2. Yllättävä ero – puolueen voitto vai tappio?	60
6. Kun keulakuva johtaa laivaa	66

Lähdeluettelo

1. Johdanto

”En ole koskaan ollut kommunisti. En ole koskaan ollut myöskään minkään sortin sosialisti.”¹

Näin luonnehti Vasemmistoliiton puheenjohtaja Suvi-Anne Siimes itseään Vasemmistoliiton ohjelmaseminaarissa vuonna 2005, lähes tarkalleen vuosi ennen eroaan puolueen puheenjohtajan tehtävästä.²

Suvi-Anne Siimes valittiin Vasemmistoliiton puheenjohtajaksi vuonna 1998, kun puolue oli vasta nuori³ ja Siimes itse vielä melko tuntematon suomalaisessa politiikassa myös vasemmistoliittolaisille.⁴ Uuteen puheenjohtajaan kohdistettiinkin tuolloin valtavasti toiveita ja odotuksia puolueen paremmasta tulevaisuudesta. Uuden puheenjohtajan avulla Vasemmistoliitosta pyrittiin tekemään äänestäjiä kiinnostava ja poliittisilla markkinoilla toimiva uudenlainen puolue. Siimes omaksuikin politiikan mediapelin heti omakseen ja nousi välittömästi julkisuuteen, joka oli lähes varauksettoman positiivista. Siimes vetosi ihmisiin sekä puolueensa sisällä että sen ulkopuolella erottamalla selkeästi totutusta vasemmistolaisuudesta.⁵

Siimeksen myötä Vasemmistoliitto näytti omaksuneen muista puolueista aiemmin poikenneen tavan toimia median ehdoilla ja keskittää mediastrategiansa nimenomaan näkyvään ja kuuluvaan puheenjohtajaan. Tämä näyttikin hetken aikaa toimivalta ratkaisulta, sillä Siimes sai paljon näkyvyyttä mediassa ja sai tuotua näkyvyyttä myös puolueelle. Henkilöityneen politiikan aikakaudella, jolloin myös medianäkyvyys on kaikki kaikessa, puolueen on helppo uudistaa imagoaan puheenjohtajan avulla. Kun pelkkä puheenjohtajavaihdos kirkastaa puolueen imagon ja kiillottaa sen julkisivun, ei varsinaisiin uudistuksiin välttämättä tarvitse edes ryhtyä.⁶

Suvi-Anne Siimeksen ja Vasemmistoliiton suhteessa on nähtävissä paljon mielenkiintoisia vastakohtaisuuksia, sillä Siimes poikkeaa monin tavoin perinteisenä

¹ Suvi-Anne Siimeksen puheenvuoro Vasemmistoliiton ohjelmaseminaarissa Helsingissä 5.2.2005.
< <http://vaali.wikia.com/wiki/Vasemmistoliitto> > [viitattu 15.9.2015]

² Talvitie 2013, 82.

³ Vasemmistoliitto perustettiin 28.–29.4.1990 avoimessa kokouksessa Helsingissä.

⁴ Siimes 2002, 96.

⁵ Anttila 2006, 178. KU 26.5.1998, pk.; Uimonen 2009, 261–262.

⁶ Anttila 2006, 181–189; Railo 2008, 110–115.

pidetystä vasemmistoliittolaisesta. Siimestä pidettiin alun perin riskitapauksena puolueelle, sillä nuoren naisen ei katsottu soveltuvan ikääntyvien työmiesten puolueen puheenjohtajaksi. Monet Vasemmistoliitossa tuntuivat haluavan puheenjohtajaksi sellaisen, joka oli paitsi lähellä työväen- ja ammattiyhdistysliikettä myös juuriltaan hyvin vasemmistolainen. Siimes ei tullut työläisperheestä vaan ”porvaripiireistä”, ja tämän vuoksi hänen vasemmistolaisuutensa ajateltiin perustuvan vain omaan kokemukseen eikä todelliseen ja aitoon perinteeseen⁷. Lisäksi Siimeksen koulutus tuntui herättävän epäilyksiä, sillä ekonomisti työväenpuolueen johtajana oli monille kova pala purtavaksi.⁸

Siimeksen merkitys Vasemmistoliiton mediaimagolle näkyi hyvin myöhemmin Siimeksen puheenjohtajakaudella. Vaikka Vasemmistoliitto menetti kannatustaan vaali vaalilta, ei puolue kuitenkaan halunnut luopua puheenjohtajastaan, joka esiintyikin mediassa puolueensa kirkkaimpana tähtenä.⁹ Siimeksen henkilökohtainen suosio ei kuitenkaan riittänyt kasvattamaan Vasemmistoliiton suosiota vaan puolueen kannatus jatkoi laskuaan. Jopa Siimeksen puheenjohtajakauden lopussa, jolloin puolueessa oli vakavia ja näkyviä konflikteja puolueen eduskuntaryhmän ja puheenjohtajan välillä, Siimeksestä ei haluttu luopua, vaan hänen mediasuosiotaan haluttiin käyttää vielä ainakin yksissä vaaleissa.¹⁰

1.1. Tutkimuksen tavoitteet

Tämän pro gradu -tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Vasemmistoliiton ja Suvi-Anne Siimeksen välistä suhdetta ja sen muuttumista Siimeksen seitsemän ja puoli vuotta kestäneen puheenjohtajakauden aikana. Tutkimuksen fokus on lehdistökeskustelussa: miten Siimeksen ja Vasemmistoliiton välinen suhde näyttäytyy Vasemmistoliiton puoluelehtien sivuilla. Pysin tarkastelemaan, millaisia erilaisia suhtautumistapoja Vasemmistoliiton sisällä oli, sekä suhtautumisen muutosta Siimeksen puheenjohtajakauden alun ja hänen eronsa välillä. Tarkastelen puheenjohtajasta käytyä

⁷ Siimes 2007, 135. Esimerkiksi *Kansan Uutisten* entinen päätoimittaja Yrjö Rautio totesi myöhemmin Siimeksen olevan niitä, jotka ”*tulevat porvaripiireistä ja joiden vasemmistolaisuus perustuu vain omaan kokemukseen*”. Puoluekentän vasemmalla laidalla ajatellaan usein oikeanlaisen aatteen olevan kotoa perittyä.

⁸ KU 13.5.1998; HS 13.5.1998; 26.5.1998; Siimes 2007, 135. Siimes itse kertoo tunteneensa olleen akateemisen koulutuksensa vuoksi epäilty ja siksi ”*tuomittu edustamaan vääriä asioita*”.

⁹ Railo 2008, 108; HS 2.3.2006.

¹⁰ KU 2.3.2006; HS 2.3.2006; KU 10.3.2006; KU 28.3.2006.

keskustelua lehdistössä: miten Siimes nähtiin puolueessaan puheenjohtajana, millaisena hänen ideologiaansa pidettiin suhteessa Vasemmistoliiton ideologiaan ja miten tämä ilmenee puoluelehdissä käydyssä keskustelussa.

Keskeisimpiä tutkimuskysymyksiä ovat: Miten Vasemmistoliitossa suhtauduttiin Suvi-Anne Siimekseen hänen tullessaan valituksi puheenjohtajaksi? Minkälaisia toiveita ja odotuksia uuteen puheenjohtajaan kohdistettiin? Miksi Siimes valittiin puheenjohtajaksi? Miten suhtautuminen puheenjohtajaan muuttui Siimeksen puheenjohtajakauden aikana? Miten Siimekseen suhtauduttiin tämän puheenjohtajakauden lopussa ja hänen lopulta erotessa puheenjohtajan tehtävästä? Oliko suhtautumisessa Siimekseen nähtävissä erilaisia jakolinjoja puolueen sisällä?

Vaikka Suvi-Anne Siimeksen ja Vasemmistoliiton välistä suhdetta ei ehkä voikaan suoraan yleistää koskemaan myös muiden puolueiden ja näiden puheenjohtajien välistä suhdetta, voidaan kuitenkin tehdä joitain yleistyksiä ja oletuksia. Suhtaudutaanko naispuheenjohtajaan eri tavalla kuin miespuheenjohtajaan? Suhtautuvatko miehet ja naiset eri tavalla naispuheenjohtajaan? Entä miten media kohtelee naispuheenjohtajaa? Vaikuttaako oppositio- ja hallituspuolueen asema eri tavalla puolueen ja puheenjohtajan välisiin suhteisiin?

Valitsin tutkimusaiheekseni Suvi-Anne Siimeksen siitä syystä, että hän on ollut mielestäni yksi kiinnostavimmista nykyajan suomalaisista poliitikoista. Hän tuntui mielestäni saavan erityisen positiivista näkyvyyttä mediassa ja saavuttavan suosiota myös puolueensa ulkopuolella, jopa poliittisen kentän oikealla laidalla. Hän oli poliitikonuransa aikana median huomion keskipisteessä ja herätti paljon kiinnostusta ja kohuakin, eikä tämä suinkaan päättynyt hänen vetäytyttyä politiikasta. Aiheen mielenkiintoa lisäsi myös omalta osaltani näkökulma naisesta selkeästi miesvaltaisen puolueen puheenjohtajana.

Koska tutkimukseni pääasiallinen lähdemateriaali on lehdistömateriaalia, tulen tutkimuksessani kiinnittämään huomiota myös poliitikkojen ja median suhteisiin sekä lehdistön tapaan kuvata poliitikkoja, erityisesti naispoliitikkoja. Median ja politiikan välisissä suhteissa on nähtävissä murroskausia, jotka ovat seurausta tekniikan tai

yhteiskunnan muuttumisesta ja kehitymisestä¹¹. Yksi merkittävä muutos on ollut naispoliitikkojen entistä näkyvämpi rooli suomalaisessa politiikassa sekä naisten ja miesten tasa-arvoon liittyvä keskustelu. 1980-luvulta alkaen erityisesti naistenlehdet vaativat naisille enemmän vaikutusvaltaa, ja vähitellen tämä keskustelu levisi myös muihin sanoma- ja aikakauslehtiin.¹² Tutkija Erkki Railon mukaan median tapana on ollut naispoliitikkoja kuvatessaan korostaa näiden epäonnistumisia tai kyvyttömyyttä vaikuttaa ympäristöönsä. Miesten poliittisten epäonnistumisten tai vastoin käymisten kuvailu on sen sijaan edelleen harvinaista. Kun miesten epäonnistumisia sitten kuvaillaan mediassa, ei heidän kykyään tehdä politiikkaa sinänsä epäillä.¹³

Toinen merkittävä muutos on ollut politiikan uudennainen mediajulkisuus. 1960- ja 1970-lukujen taitteessa televisio levisi miltei jokaiseen suomalaiseen talouteen, ja siitä tuli johtava politiikkaa käsittelevä tiedotusväline. Tämä vaikutti politiikan mediajulkisuuteen sekä siihen, millainen poliitikko saattoi menestyä.¹⁴ Median roolin korostuminen politiikassa on liitetty nimenomaan television merkityksen kasvuun poliittisessa viestinnässä.¹⁵ Televisiojulkisuuden myötä poliitikoilta vaadittiin aiempaa parempia esiintymistaitoja ja televisioidusta vaalitentistä muodostui vaalikamppailun tärkein näytös. Myös 1970- ja 1980-lukujen taitetta voidaan pitää yhtenä murroskohtana, sillä tuolloin median suhteesta poliitikkoihin alkoi muodostua entistä kriittisempi ja itsenäisempi. Tämän jatkumona on 1990-luvulta alkanut aika, jolloin tiedotusvälineiden valta kasvoi jopa niin paljon, että lehdistön kirjoittelu saattoi johtaa jopa ministerieroihin.¹⁶

Olen rajannut tutkimukseni tarkastelun tiettyihin ajankohtiin Suvi-Anne Siimeksen puheenjohtajakauden ajalta, sillä koko seitsemän ja puoli vuotta kestäneen puheenjohtajuuden läpikäyminen ei olisi pro gradu -tutkielman laajuiseen tutkimukseen mielekästä. Tarkasteltaviksi ajankohdiksi olen valinnut vuodet 1998, 2003 ja 2006. Vuonna 1998 järjestettiin Vasemmistoliiton puoluekokous, jossa puolueelle valittiin uusi puheenjohtaja. Vuonna 2003 järjestettiin Suomessa eduskuntavaalit, jotka olivat

¹¹ Railo 2008, 111.

¹² Kuusipalo 2000, 42–43.

¹³ Railo 2008, 113–115. Poliitikkojen henkilökuvia *Anna*-lehdessä tutkinut Erkki Railo toteaa, että suhtautuminen naispoliitikkojen kohtaamiin vaikeuksiin on muuttunut. Kun vielä 1980- ja 1990-luvuilla esitettiin naispoliitikkojen kohtaamiin ongelmiin ratkaisuksi yhteiskunnan ja politiikan rakenteiden muutosta, uudella vuosituhanella ratkaisuksi nähdään naisten sopeutuminen miehiseen politiikan maailmaan ja muuttuminen kovemmiksi ja vahemmiksi. ks. Railo 2011, 214.

¹⁴ Railo 2008, 111; Pernaa & Railo 2006, 34,46–50; Pernaa 2007, 32–34.

¹⁵ Isotalus 1998, 8.

¹⁶ Railo 2008, 111; Virkkunen 2006, 127–130.

Vasemmistoliitolle järjestyksessään toiset Siimeksen johdolla käydyt eduskuntavaalit. Vuonna 2006 Siimes erosi Vasemmistoliiton puheenjohtajuudesta kesken puheenjohtajakautensa. Nämä vuodet kattavat Siimeksen koko puheenjohtajakauden ja tuovat esiin useampia erilaisia tapahtumia, jolloin puolueessa ja puoluelehdissä on käyty keskustelua puolueen puheenjohtajasta. Lehdistöateriaalin osalta tein aikarajauksen lehdissä käydyin keskustelun laajuuden perusteella. Lehdistöaineistossa on mukana kaikki julkaistut kirjoitukset, uutiset, artikkelit, kolumnit ja mielipidekirjoitukset.

Vuonna 1998 Vasemmistoliitolle valittiin uutta puheenjohtajaa puoluekokouksessa. Puolue oli tuolloin vielä nuori ja vasta hahmotteli ensimmäistä oikeaa puolueohjelmaansa ja sen myötä ideologiaansa. Uuteen puheenjohtajaan kohdistettiin sen vuoksi paljon toiveita ja odotuksia puolueen tulevaisuudesta. Siimes oli tuolloin uusi ja erilainen vaihtoehto puolueen johtoon, ja hän sai erilaisuutensa vuoksi paljon sekä kannatusta että vastustusta.¹⁷ Keskustelua uudesta puheenjohtajasta käytiin paljon sekä ennen puheenjohtajavaalia että sen jälkeenkin. Vuoden 1998 osalta käytän sanomalehtiä ajalta huhtikuu-kesäkuu. Siimes valittiin puheenjohtajaksi puoluekokouksessa 23.5.1998, ja halusin saada mukaan Vasemmistoliiton Siimestä koskevia mielipiteitä sekä valintaa edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta.

Vuonna 2003 järjestettiin eduskuntavaalit. Vasemmistoliitto oli istunut hallituksessa kaksi edellistä vaalikautta mutta vuoden 2003 vaaleissa se kärsi tappion ja joutui oppositioon. Siimes oli tuolloin ollut jo viisi vuotta Vasemmistoliiton puheenjohtajana sekä ministerinä kahdessa hallituksessa, ja johdattanut puolueensa eduskuntavaaleihin jo kerran ennenkin. Keskustelua tuolloin herättivät niin vaaliteemat, -lupaukset ja -tulokset kuin myös puheenjohtajan jatkaminen virassaan. Varsinkin puolueen edellisen hallituskauden hallituspolitiikkaan suhtauduttiin kriittisesti.¹⁸ Myös pitkään jatkuneen puheenjohtajakauden jälkeen kaivattiin muutoksia, ja varsinkin puolueen ammattiyhdistysväki alkoi esittää kritiikkiä puheenjohtajaa kohtaan.¹⁹ Silti Siimeksen haluttiin jatkavan puolueen puheenjohtajana Vasemmistoliiton ollessa hänen takanaan vuoden 2004 puoluekokouksessa yksimielisesti.²⁰ Vuoden 2003 osalta käytän lehdistöateriaalia helmikuun alusta marraskuun loppuun. Tarkastelen puolueessa

¹⁷ Siimes 2002, 96,122–124; Talvitie 2013, 75–78.

¹⁸ Sund 2002, 178.

¹⁹ Siimes 2007, 33–34.

²⁰ HS 2.3.2006, pk.

käytyä keskustelua vaalikampanjan aikana ja sen jälkeen sekä puolueen oppositiopolitiikan alkutaipaleelta.

Vuonna 2006 Siimes erosi puheenjohtajan tehtävästä kesken puheenjohtajakautensa kovan mediakohun saattamana. Puolueessa oli jo pitkään jatkunut konflikti puheenjohtajan ja eduskuntaryhmän välillä, ja tämä konflikti kärjistyi helmikuussa 2006 eduskunnassa käsitellyn kriisinhallintalain seurauksena. Siimes oli puolueensa eduskuntaryhmän kanssa selkeästi eri linjoilla kriisinhallintalaista, ja tämä kiristi tunnelmia puolueessa. Kiista ylti keskinäiseksi sanasodaksi, ja Siimes jopa haukkui julkisesti ja nimeltä mainiten puolueensa eduskuntaryhmän ja puoluehallituksen.²¹ Siimes erosi puheenjohtajan tehtävästään 2. maaliskuuta, joten käytän lehdistömateriaalia helmi- ja maaliskuulta tarkastellessani puolueessa käytyä keskustelua ennen Siimeksen eroa sekä eron jälkeen.

1.2. Aiempi tutkimus ja metodologia

Suvi-Anne Siimeksen ja Vasemmistoliiton välisestä suhteesta ei ole tehty tutkimusta. Puolueen ja puoluejohtajan välistä suhdetta sivuavaa tutkimuskirjallisuutta kuitenkin löytyy paitsi poliittisen historian ja valtio-opin alalta myös media- ja sukupuolentutkimuksen piiristä. Käytän lähdeaineistona paljon lehdistömateriaalia, joten politiikan mediajulkisuutta käsittelevät teokset tukevat tutkimustani. Poliitiikan mediajulkisuutta sekä poliitikkojen ja median välistä suhdetta on tutkittu 2000-luvulla runsaasti. Tutkija Juha Herkman toteaa, että mediajulkisuudesta on tullut politiikalle välttämätön resurssi. Nykyään lähes kaikenlaiseen poliittiseen toimintaan liittyy jonkinlainen mediajulkisuus. Lisäksi kun puolueideologiat ovat hämärtyneet ja puoluepolitiikka menettänyt kannatustaan, yksilölähtöinen henkilökohtainen poliittisuus on vallannut tilaa.²²

Vasemmistoliiton mediajulkisuus keskittyi Siimeksen puheenjohtajakaudella dynaamiseen ja karismaattiseen puheenjohtajaan. Siimes nähtiin hyvänä mediapersoonana ja asiantuntevana keskustelijana.²³ Hänet arvioitiin analyyttiseksi,

²¹ Railo 2008, 120.

²² Herkman 2011, 12–14.

²³ Anttila 2006, 178.

teräväksi, sanavalmiiksi, valovoimaiseksi ja uskottavaksi.²⁴ Koska samaistuminen puolueisiin on vähentynyt ja samalla äänestäjien liikkuvuus lisääntynyt, äänestyspäätökset tehdään yhä useammin ehdokkaan henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaan. Tämän vuoksi yksittäisillä ehdokkailla ja heidän julkisuusarvolla on puolueelle suuri merkitys.²⁵ Tutkija Ville Pitkäsen mukaan politiikan henkilöityminen ja viihteellistyminen heijastavat tiedotusvälineiden tapaa kärjistä ja yksinkertaistaa politiikkaa yleisölle. Pitkänen kuitenkin toteaa, ettei politiikan henkilöityminen ole kuitenkaan yksiselitteisen negatiivinen asia, vaan se voi parhaimmillaan tehdä politiikasta helpommin lähestyttävää ja ymmärrettävää.²⁶

Median ja poliitikkojen välisiä suhteita on tutkittu teoksessa *Presidentti 2000*, jonka artikkeleissa tarkastellaan vuoden 2000 presidentinvaalien vaalikamppailua median ja viestinnän tutkimuksen avulla. Jaana Kuusipalon artikkelissa *Sukupuolen rooli kampanjoinnissa* pohditaan sukupuolen merkitystä mediajulkisuudelle sekä selvitetään naispoliitikkojen representaatiota mediassa. Median tapa kohdella eri sukupuolta olevia vaaliehdokkaita vaikuttaa myös äänestäjien käsityksiin ehdokkaista. Kuusipalo toteaa, että naisehdokkaiden saama mediajulkisuus on sekä määrältään että laadultaan erilaista kuin miesehdokkaiden. Myös nais- ja miesehdokkaisiin kohdistetut odotukset ovat erilaisia: miesten oletetaan hallitsevan ulko- ja talouspolitiikka ja naisten taas tietävän paremmin hyvinvointipolitiikasta. Kuusipalon mukaan äänestäjien arviointia ohjaavat kuitenkin enemmän ehdokkaan maskuliiniset ja feminiiniset piirteet kuin sukupuoli. Näin ollen naiset voivat yrittää purkaa sukupuoleen liitettyjä stereotyyppioita korostamalla miehistä asiantuntemustaan.²⁷ Suomalaisessa politiikassa ja työelämässä on yleensä ollut tapana käsittää sukupuoli täysin merkityksettömäksi. Yhteiskunnallisella tasolla Suomen ajatellaan olevan niin tasa-arvoinen, ettei sukupuoleen tarvitse kiinnittää huomiota. Sukupuolikysymykset mielletäänkin usein toisarvoisiksi ja sukupuoleen liittyvät ongelmat ylipäätään kielteiseksi.²⁸

Suomessa naiset ovat saaneet erilaisia oikeuksia, kuten äänioikeuden, verrattain varhain, ja suomalaiset naiset ovat päässeet politiikan huippupaikoille pääministeriksi asti. Kuitenkin varsinkin pohjoismainen feministinen tutkimus on tuonut esiin ilmiön, jossa valta pakenee naisilta. Kun naiset ovat päässeet mukaan politiikkaan, valtaa on siirtynyt

²⁴ IL 27.2.2003.

²⁵ Aula 1991, 9; Herkman 2011, 118.

²⁶ Pitkänen 2009, 86,104.

²⁷ Kuusipalo 2000, 41–42.

²⁸ Korvajärvi 2010, 190–193.

poliittisilta päättäjiltä taloudelle ja markkinoille. Naisten saadessa valtaa, se tapahtuu usein kutistuvissa instituutioissa, jotka ovat menettämässä merkitystään.²⁹

Eveliina Talvitie on teoksessaan *Keitäs tyttö kahvia* ruotinnut politiikan hyvä veli – verkostoja sekä naispoliitikkojen selviytymiskeinoja miehiseksi miellettyssä politiikan maailmassa. Teoksessa on useiden suomalaisten naispoliitikkojen aikalaishaastatteluja, jotka muodostavat poliitikkojen uranaikaisen elämäkerrallisen kertomuksen. Talvitien teoksen lähtökohtana on, että sukupuolella on merkitystä politiikassa ja että sukupuolittuneet määritelmät ja käsitykset miehistä ja naisista vaikuttavat syvällä yhteiskunnan rakenteissa.³⁰ Talvitien teoksessa oleva haastattelu Suvi-Anne Siimeksestä toimii lähdemateriaalina omalle tutkimukselleni.

Käytän tutkimuksessani paljon myös muistelmakirjallisuutta sekä omaelämäkerrallisia teoksia täydentämään lehdistöaineiston sekä virallisten asiakirjojen materiaalia. Suvi-Anne Siimeksen omaelämäkerralliset teokset *Politiikan piilokuvat* sekä *Politiikan julkisivu*, Vasemmistoliiton entisen puheenjohtajan Claes Anderssonin kirja *Mina tolv politiska år*, Vasemmistoliiton entisen puoluesihteerin Ralf Sundin kirja *Uhrataan puoluesihteerin* sekä Vasemmistoliiton nykyisen puheenjohtajan Paavo Arhinmäen teos *Punavihreä sukupolvi* taustoittavat hyvin tapahtumia Vasemmistoliitossa Siimeksen puheenjohtajakauden aikana. Siimeksen omat muistelmakirjat tuovat tutkimukseni rinnalle myös Siimeksen oman näkemyksen tapahtumista.

Elämäkerrat ovat kvalitatiivisen tutkimuksen perinteistä aineistoa. Kuitenkaan ne eivät yksistään ole riittäviä historiallisen tapahtuman tai henkilöhistorian lähdemateriaalina, sillä usein omaelämäkertoissa jää paljon asioita kertomatta.³¹ Varsinkin poliitikot kirjoittavat muistelmiaan tietyt asiat muistaen ja korostaen sekä epämiellyttävät asiat unohtaen.³² Poliittisia muistelmia arvioitaessa on selvitettävä aina niiden syntyhistoria. Muistelmien tarkoitus on yleensä selkeyttää kirjoittajan omaa kuvaa sekä korostaa hänen merkitystään ja painottaa hänen toimintaansa. Muistelmakirjallisuuden merkitys tutkimukselle on siinä, että ne voivat sisältää uniikkia, aiemmin julkisuudelta salattua

²⁹ Kantola 2010, 81. Pakenevan vallan teoria on saanut osakseen myös paljon kritiikkiä. Tärkein vastargumentti teorialle on, että se perustuu patriarkaattiteorioiden rakenteelliseen lähestymistapaan, ja siten ylläpitää pessimististä kuvaa naisten mahdollisuuksista saada valtaa ja vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. vrt. Christensen 1999, 71.

³⁰ Talvitie 2013, 8.

³¹ Eskola & Suoranta 2005, 122–123.

³² Andersson 2000, 5.

tietoa. Ne ovat tai ainakin pyrkivät olemaan totuudellisia itse tapahtumiin ja asioihin nähden, mutta ovat jälkiviisaita sen suhteen mitkä asiat on valittu esitettäväksi ja missä asiayhteydessä.³³

Lähdekriittinen suhtautumistapa alkaa siitä, että pyrkii selvittämään missä elämäntilanteessa muistelmat on kirjoitettu, mitä niissä kerrotaan ja mitä jätetään pois ja kenelle ne on kirjoitettu. On myös ymmärrettävä ne pyrkimykset, jotka ovat saaneet muistelijan alun perin kirjoittamaan toimistaan. Ongelmana on usein omaelämäkertojen teleologisuus sekä pyrkimys esittää itsensä mahdollisimman laajoissa ja myönteisissä yhteyksissä.³⁴ Sen vuoksi muistelmissa ja omaelämäkerroissa esiintyvät fakta- ja tutkimustiedot lisäävätkin omaelämäkerran luotettavuutta.³⁵

Esimerkiksi Suvi-Anne Siimeksen kirjoittama *Politiikan julkisivu* on perusteellisesti dokumentoitu. Siinä on runsaasti julkisiin aineistoihin, kuten pöytäkirjoihin, lehtikirjoituksiin, internetkolumneihin ja television uutislähetystyihin perustuvia tietoja. Lisäksi teoksessa on runsaasti Siimeksen omia ja tarkkoja muistiinpanoja vuosien varrelta eduskuntatyöstä sekä kokouksista, jotka paitsi taustoittavat tapahtumia myös lisäävät teoksen luotettavuutta.³⁶ Toisaalta Siimeksen teoksen voi mielestäni tulkita tilityksenä ja pesäeron tekemisenä entiseen puolueeseensa. Kirjassaan Siimes erittelee ja analysoi muiden toimintatapoja hyvinkin tarkasti, mutta jättää oman toimintansa analysoimatta. Hän puolustaa omaa politiikanharjoittamistaan pragmaattisena toimintana, kun taas muiden toiminnan hän tulkitsee olevan ideologiaan takertumista. Elämäkertoja ja muistelmia voidaankin yleisesti tarkastella tarinoina, jolloin katsotaan, että elämäkerrassa esitetty on rakennettu tietystä henkilökohtaisesta näkemyksestä käsin.³⁷

Lähihistorian, erityisesti poliittisen historian tutkimuksessa on ongelmana se, että viralliset asiakirjat ovat usein salaisia. Sen sijaan muistelmakirjallisuutta on runsaasti käytettävissä. Käytettäessä muistelmakirjallisuutta lähdemateriaalina edellytetään tiukempaa lähdekritiikkiä kuin virallisten asiakirjojen kohdalla. Muistelmakirjallisuus

³³ Paavolainen 1983, 166–168.

³⁴ Nevakivi, Hentilä & Haataja 1993, 139–140; Paavolainen 1983, 166–168.

³⁵ Paavolainen 1983, 168.

³⁶ *Helsingin Sanomien* kirja-arvostelu, kirjoittanut Veli-Pekka Leppänen: *Punainen leidi erittelee lähtönsä syyt ja syylliset. Tarkat muistiinpanot parantavat kirjan luotettavuutta.*

< <http://www.hs.fi/arviot/kirja/a1353068763406> > [viitattu 15.9.2015]

³⁷ Eskola & Suoranta 2005, 124.

valottaa tapahtumia, mutta on epäluotettava lähdemateriaali siinä mielessä, että muistelijat esiintyy niissä yleensä tapahtumien keskipisteessä ja esittää olevansa jatkuvasti oikeassa. Lisäksi muistikuvat tapahtumista ovat voineet ajan kuluessa vääristyä tai unohtua.³⁸ Vesa Saarikosken mukaan julkisuuteen tarkoitettujen muistelmien vaarallisuus piilee siinä, että ne kuvaavat kirjoittajansa toimintaa loogisena jatkumona, jossa kuvaan sopimaton sivuutetaan kokonaan.³⁹ Pentti Renvallin mukaan muistitieto on mahdollisimman epäluotettava tieto, sillä muistelijat saattaa suhtautua asioihin myöhemmin eri tavalla ja siksi muuttaa tai täydentää aiempia kertomuksiaan.⁴⁰ Renvallin näkökulma korostaa alkuperäisen lähdekritiikin tavoitetta. Jorma Kalela vastaa tähän Renvallin esitykseen muistitiedon epäluotettavuudesta kehottamalla tutkijaa pohtimaan miksi kertoja muistaa siten kuin muistaa, ja tällä tavoin etsimään hedelmällistä tietoa.⁴¹

1.3. Lähdelehdistön tarkempi esittely

Hyödynnän tutkimuksessani Vasemmistoliiton virallisia puoluemateriaaleja kuten Vasemmistoliiton puolue-, vaali- ja periaateohjelmia selvittäessäni puolueen ideologiaa ja poliittisia linjauksia. Virallisten asiakirjojen sijaan tutkimukseni keskeisenä lähdemateriaalina toimii kuitenkin sanoma- ja aikakauslehtiaineisto. Sanoma- ja aikakauslehdet ovat perinteisesti toimineet hyvänä lähdemateriaalina poliittisen historian tutkimuksessa. Tiedotusvälineet jäsentävät ensimmäisenä yhtenäisen kuvan lähimenneisyyden tapahtumista, ja siksi lehdistöä onkin perinteisesti käytetty ajallisesti nykyhetkeä lähestyvien tutkimusten perustana. Lehdistömateriaali muodostaa todennettavan ja monipuolisesti aikaansa heijastavan lähdemateriaalin. Lehdistön suhteita yhteiskuntaan ja valtiolliseen kehitykseen kuvaa osuvasti siitä käytetty nimitys neljäs valtiomahti. Lehdet ovat yleensä syntyneet aatteiden ajajiksi sekä puolueiden äänenkannattajiksi, ja siksi niitä käytetään materiaalina tutkittaessa mielipiteen muodostumista ja analysoitaessa poliittisia aatteita. Ne ovat kiinteä osa sitä yhteiskuntaa, jossa ne toimivat, joten niiden käyttö historiallisina lähteinä ei periaatteellisesti poikkea muista käytettävissä olevista lähteistä.⁴²

³⁸ Andersson 2000, 5; Rasilainen 1995, 63–65.

³⁹ Saarikoski 2006, 152.

⁴⁰ Renvall 1965, 203–204.

⁴¹ Kalela 2000, 90–91.

⁴² Nevakivi, Hentilä & Haataja 1993, 142–143.

1.3.1. Vasemmistoliiton puoluelehdet

Vasemmistoliiton suhtautumista Suvi-Anne Siimekseen selvitan Vasemmistoliiton puoluelehtien kautta. Näiden lehtien avulla pyrin saamaan kattavan otoksen vasemmistoliittolaisten mielipiteitä Suvi-Anne Siimeksestä sekä siitä, miten Siimes esitetään oman puolueensa lehdissä. Puoluejulkaisut on tarkoitettu nimenomaan oman kannattajakunnan valistamiseen. Niiden tehtävänä on ollut puolueen toimintalinjan keskeisten asioiden esiin nostaminen sekä puolueohjelman ja linjausten tunnetuksi tekeminen. Nykyisin, kun puoluelehdet kilpailevat sitoutumattomien uutislehtien kanssa, niiden rooli puolueen toiminnan agitoimisessa ja politiikkalinjausten tunnetuksi tekemisessä on korostunut.⁴³

Vasemmistoliiton pää-äänenkannattaja on maanlaajuinen puoluelehti *Kansan Uutiset*. *Kansan Uutiset* perustettiin vuonna 1956 yhdistämällä SKDL:n päälehti *Vapaa Sana* ja SKP:n päälehti *Työkansan Sanomat*. Yhdistämisen taustalla oli se, että kahden erillisen lehden ylläpitäminen oli taloudellisesti raskasta ja poliittisesti epätarkoituksenmukaista. *Kansan Uutiset* ilmestyi aluksi seitsemän kertaa viikossa, mutta taloudellisten syiden vuoksi julkaisutiheyttä pienennettiin. Vuodesta 1986 lähtien lehti ilmestyi enää vain neljänä päivänä viikossa.⁴⁴ Syyskuusta 2009 lähtien *Kansan Uutisista* on ilmestynyt paperiversio vain kerran viikossa. Uudistuksen taustalla on lehden siirtyminen paperiversiosta verkkojulkaisuksi.⁴⁵

Vuoteen 1990 asti *Kansan Uutiset* toimi Suomen Kansan Demokraattisen Liiton ja Suomen Kommunistisen Puolueen yhteisenä äänenkannattajana. 1990-luvun lehti toimi sitoutumattomana vasemmistolehtenä. Sitoutumaton linja valittiin, sillä puoluelehtien ajan katsottiin olevan ohi. Lisäksi *Kansan Uutisten* katsottiin olleen jo aiemmin journalistisesti itsenäisempi kuin puoluelehdet yleensä. Kuitenkin taloudellinen ja muu riippuvuus Vasemmistoliitosta oli niin suuri, että vuonna 2000 *Kansan Uutiset* julistautui Vasemmistoliiton pää-äänenkannattajaksi. Lisäksi linjaerot olivat tasoittuneet

⁴³ Björkbacka 2007, 220–223.

⁴⁴ Suomen lehdistön historia 5, 275–276.

⁴⁵ *Kansan Uutiset*, mediakortti. < <http://www.kansanuutiset.fi/mediatiedot/mediakortti.pdf> > [viitattu 30.9.2015]

lehden ja puolueen välillä lähes olemattomiin Vasemmistoliiton päästyä hallitukseen ja muutettua ärhäkkää oppositiopolitiikkaansa maltillisemmaksi.⁴⁶

Valtakunnallisena puoluelehtenä *Kansan Uutisten* tärkeimpänä tehtävänä on puolueen poliittisten linjausten sekä toiminnan tunnetuksi tekeminen puolueen kannattajille. Puolueen puheenjohtajan näkemykset saavat luonnollisesti paljon tilaa lehden sivuilla. Lehdessä käytyyn keskusteluun puolueen puheenjohtajasta on vaikuttanut myös lehden päätoimittaja. Suvi-Anne Siimeksen ja *Kansan Uutisten* päätoimittaja Yrjö Raution vuonna 2003 alkanut välirikko näkyi lehden sivuilla erityisesti päätoimittajan Siimestä kritisoivissa pääkirjoituksissa ja siinä, ettei Siimes kirjoittanut kolumneja Raution toimittamaan lehteen.⁴⁷ Käyttäessäni *Kansan Uutisia* lähdemateriaalina tulkitsen varsinaiset uutisjutut neutraalimmaksi puolueen politiikan esittelemiseksi, kun taas kolumnit ja mielipidekirjoitukset ovat enemmän henkilökohtaisen mielipiteen esiintuomista.

Vasemmistoliitolle läheisiä lehtiä ovat pää-äänenkannattajansa lisäksi kaksi alueellista puoluelehteä sekä ruotsinkielinen poliittinen kulttuurilehti *Ny Tid*. Tutkimukseni lähdemateriaaliksi olen valinnut alueelliset puoluelehdet *Kansan Tahto* ja *Satakunnan Työ*. Mielestäni Suomessa aluepolitiikka vaikuttaa voimakkaasti myös puoluepolitiikkaan, ja halusin alueellisten lehtien mukaanotolla saada kuvaa myös alueellisista eroista Vasemmistoliiton sisällä.

Oulussa ilmestyy sanomalehti *Kansan Tahto*, joka ensimmäisessä numerossaan julistautui Pohjois-Suomen työtätekevien äänenkannattajaksi.⁴⁸ *Kansan Tahto* alkoi ilmestyä säännöllisesti jo vuonna 1906. Se lakkautettiin vuonna 1914 sotatilavaltuutuksen nojalla, mutta alkoi ilmestyä uudestaan jo vuonna 1915 neutraalimmalla nimellä *Oulun Sanomat*. Heti Venäjän vallankumouksen jälkeen lehti otti takaisin vanhan nimensä ja jatkoi toimintaansa aina sisällissodan alkuun asti. Lehti ilmestyi heti alusta asti kuudesti viikossa ja oli Pohjois-Suomen ainut työväenlehti. Syksyllä 1945 aloitti uusi, Oulun läänin kommunistien ja kansandemokraattien lehti *Kansan Tahto*, jonka perinteet ovat vuonna 1906 perustetussa samannimisessä työväenlehdessä. *Kansan Tahtoa* on vuodesta 1945 alkaen kustantanut Kustannusosakeyhtiö *Kansan Tahto Oy*. Lehti oli kommunistisista maakuntalehdistä

⁴⁶ Rautio 2007, 224–227.

⁴⁷ Siimes 2007, 39–40, 49–54.

⁴⁸ Saarela 2006, 9.

laajalevikkisin, joka selittyi SKDL:n korkealla kannatuksella Pohjois-Suomessa.⁴⁹ Nykyisin lehti ilmestyy paperiversiona vain kerran viikossa.⁵⁰

Satakunnan kansandemokraattien lehtiyhtiö perustettiin syksyllä 1945, ja seuraavana vuonna alkoi ilmestyä *Hämeen-Satakunnan Yhteistyö*, jossa oli osionsa Porissa toimitetulle Satakunnan aineistolle. Satakunnan kansandemokraattien oma lehti *Satakunnan Työ* alkoi ilmestyä itsenäisesti vuonna 1948 kolmesti viikossa.⁵¹ Vuodesta 2004 lähtien lehteä on kustantanut Kansan Uutiset Oy, ja lehti ilmestyy kerran viikossa⁵².

Vaikka *Kansan Tahto* ja *Satakunnan Työ* ilmestyvät harvemmin eikä niissä käyty puoluepoliittinen keskustelu ole niin laajaa kuin pää-äänenkannattaja *Kansan Uutisissa*, oli mielestäni maakunnallisten lehtien mukaanotto perusteltua. Erityisesti vaalien aikaan sekä valittaessa puheenjohtajistoa tai hallituspuolueelle ministereitä nousevat puolueen sisäiset alueelliset erot selkeinä esille. Tällöin saattaa aluepolitiikka mennä puoluepolitiikan edelle ja alueellisten etujen ajaminen olla puolueen etua tärkeämpää. Vaalimenestys tai puolueen johtajiston henkilövalinnat saattavat näkyä alueellisten lehtien sivuilla puheenjohtajan tai puolueen toiminnan arvosteluna herkemmin kuin pää-äänenkannattajan sivuilla.

Hieman erilaista näkökulmaa puoluepolitiikkaan tarjoavat *Pippuri* ja *Libero*, jotka molemmat ovat neljä kertaa vuodessa ilmestyviä vasemmistolaisia aikakauslehtiä. *Pippuri* on Vasemmistoliiton naisjärjestö Vasemmistonaisten verkostolehti, joka on ilmestynyt vuodesta 1966 lähtien aluksi Suomen Naisten Demokraattisen Liiton jäsenlehtenä. Sittemmin Vasemmistonaisten on järjestönä avautunut myös naisille, jotka haluavat tehdä vasemmistofeminististä politiikkaa puolueeseen kuulumatta. *Pippuri* määritellään lehdeksi, jossa kerrotaan ajankohtaisista nais- ja tasa-arvopoliittisista teemoista.⁵³ *Pippuri* tarkastelee myös Vasemmistoliiton politiikkaa kriittisesti, erityisesti tasa-arvopoliitiikan näkökulmasta. Puolueen naispoliitikot saavat hyvin tilaa lehden sivuilla, ja naisten ajamaa politiikkaa kannatetaan ja nostetaan esiin.

⁴⁹ Suomen lehdistön historia 5, 270–272.

⁵⁰ *Kansan Tahto*, mediakortti. < <http://www.kansantahto.fi/wp-content/themes/twentyeleven-child/mediakortti/MEDIATIEDOT%202015.pdf> > [viitattu 30.9.2015]

⁵¹ Suomen lehdistön historia 6, 354–355.

⁵² *Satakunnan Työ*, mediatiedot. < <http://www.satakunnantyo.fi/mediatiedot> > [viitattu 30.9.2015]

⁵³ Vasemmistonaisten internetsivut. < <http://www.vasemmistonaiset.fi/> > [viitattu 14.7.2015]

Liberio puolestaan on Vasemmistonuorten⁵⁴ jäsenetulehti. Vuoteen 1981 asti lehti toimi nimellä *Terä* ja vuodet 1981–1987 nimellä *Uusi valta*. Vuonna 1987 lehti uudistui *Liberio*-nimiseksi sitoutumattomaksi vasemmistolaiseksi mielipide- ja kulttuurilehdeksi.⁵⁵ Suvi-Anne Siimes oli puheenjohtajaksi tullessaan nuori, joten erityisesti puolueen nuorisjärjestö kannatti Siimestä voimakkaasti. Lisäksi Siimes nosti usein esiin nuorille tärkeitä asioita, kuten ympäristökysymykset, sukupuolten ja sukupolvien välinen tasa-arvo, feminismi sekä kehitysyhteistyö. Näin ollen *Liberon* sivuilla suhtauduttiin Siimekseen erityisen myönteisesti tämän puheenjohtajakaudella ja asetuttiin usein hänen politiikkansa taakse. Erimielisyyksiäkin oli, erityisesti suhtautumisessa Natoon. Sekä *Liberon* että *Pippurin* tekstejä tulkitessani otan huomioon, että nämä lehdet suhtautuivat Siimekseen erityisen positiivisesti ja tukivat selvästi hänen politiikkaansa.

1.3.2. Muut lehdet

Tutkimukseni muuna, ei-vasemmistolaisena lehdistöaineistona toimivat *Helsingin Sanomat*, *Iltalehti* sekä *Suomen Kuvalehti*. Nämä lehdet toimivat lähinnä vertailuna vasemmistolaisiin puoluelehtiin nähden julkaistessaan vasemmistoliittolaisten mielipiteitä. Valitsin mukaan laajalevikkisiä lehtiä eri mediakonserneista. Aineistossa on mukana lehtien paperiversiot lukuun ottamatta *Helsingin Sanomien* kuukausiliitteitä.

Helsingin Sanomien mukaanotto on perusteltua, sillä se on Suomen johtavin ja laajalevikkisin seitsemänä päivänä viikossa ilmestyvä sanomalehti.⁵⁶ Näin ollen *Helsingin Sanomat* on yksi Suomen johtavista mielipidevaikuttajista. *Helsingin Sanomat* pystyy oman laajan levikkinsä sekä vahvan mediavaikuttajan asemansa ansiosta levittämään omaa uutisointiaan ja näin myös omaa näkemystään uutisoitavista asioista laajasti.

⁵⁴ Vasemmistunuoret toimi vuoteen 1998 asti nimellä Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto (SNDL).

⁵⁵ *Liberio* 1/1998.

⁵⁶ Media Audit Finland. < <http://mediaauditfinland.fi/levikit/tilastot/levikitrendihaku/> > [viitattu 30.9.2015] Vuonna 2006 *Helsingin Sanomien* levikki oli 426 117.

Alma Median mediakonserniin kuuluva *Iltalehti* puolestaan tarjoaa Suomen toiseksi suurimpana⁵⁷ iltapäivälehtenä voimakkaampia reaktioita ja värikkäämpiä kirjoituksia kuin niin sanotut asialehdet ja tuo näin ollen hieman erilaista näkökulmaa tutkimukselle. Iltapäivälehtien sisällöissä korostuvat aamulehtiä ja televisiota enemmän poliitikkojen ja puolueiden kritisointi sekä poliitikkojen yksityiselämään liittyvät kysymyksenasettelut. Toisaalta iltapäivälehdetkin käsittelevät omalla tyyllillään kotimaan politiikan vakavaksi miellettyjä aiheita, kuten puolueiden johtajavaihdoksia sekä vaaleja.⁵⁸ Iltapäivälehtien politiikkaa koskevat kirjoitukset ovat kuitenkin 1990-luvun loppupuolelta lähtien kritisoineet ja arvioineet enemmän poliitikkojen henkilökohtaisia ominaisuuksia, ja politiikan sisältökysymyksiin paneudutaan yhä vähemmän.⁵⁹

Iltapäivälehdet menevät nykyisin painoon jo yöllä ja joissain tilanteissa jopa aamulehtiä aikaisemmin. Niillä ei ole enää dead line –etua suhteessa aamulehtiin. Lehden toimituksen ja painojen kiinnimenon aikaistuminen onkin pakottanut iltapäivälehdet vahvistamaan omaa sisältöprofiiliaan. Skuppeja hankitaan ärhäkkäämmin, pyritään synnyttämään puheenaiheita ja tuomaan tuoreita näkökulmia tuttuihin uutisaiheisiin.⁶⁰ Mediamaailman muuttuessa iltapäivälehtienkin on pitänyt muuttua: painopiste on muuttunut uutisvälineestä puheenaihejournalismiin⁶¹.

Aikakauslehdistä tutkimuksessani on mukana *Suomen Kuvalehti*. Lehti kuuluu aikakauslehtien kategoriassa asiapitoisiin julkaisuihin, ja sen sisältö on keskittynyt kansainvälisiin aiheisiin, politiikkaan, yhteiskunnallisiin kysymyksiin sekä kulttuuriin. Sen artikkeleissa myös käytetään asiantuntijoita muita aikakauslehtiä enemmän.⁶² Valitsin *Suomen Kuvalehden* mukaan, sillä sen suhtautuminen vasemmistopuolueisiin ja erityisesti Vasemmistoliittoon on mielestäni yleensä ollut melko kriittistä. Sivi-Anne Siimes sen sijaan on ollut, poliittisesta suuntautumisestaan huolimatta tai sen vuoksi, lähes varauksettomasti kaikenlaisen median suosiossa, joten on mielenkiintoista nähdä, miten tämä on vaikuttanut kyseisen lehden suhtautumiseen – jos on vaikuttanut lainkaan.

⁵⁷ *ibid.* Vuonna 2006 *Iltalehden* levikki oli 133 007. Suurin iltapäivälehti on *Ilta-Sanomat*, jonka levikki vuonna 2006 oli 186 462. Valitsin kuitenkin mukaan *Iltalehden*, sillä se kuuluu eri mediakonserniin kuin *Helsingin Sanomat*.

⁵⁸ Berg, Niemi, Pernaa, Pitkänen & Railo 2009, 76.

⁵⁹ Heino 2006, 84–85; Saari 2007, 216–217.

⁶⁰ Uimonen 2009, 56–57.

⁶¹ Saari 2007, 119.

⁶² Berg, Niemi, Pernaa, Pitkänen & Railo 2009, 62–63.

2. Vasemmistoliiton historiaa ja ideologiaa

Seuraavassa luvussa selvitän Vasemmistoliiton puoluehistoriaa sekä puolueen poliittista ideologiaa. Tämä auttaa myös ymmärtämään Vasemmistoliiton ja Suvi-Anne Siimeksen välistä suhdetta. Siimes valittiin puolueen puheenjohtajaksi, kun puolue oli toiminut vasta kahdeksan vuotta ja sillä oli ollut ennen Siimestä vasta yksi puheenjohtaja. Puolueen historia ja ideologiset juuret ovat kuitenkin kauempana, edeltäjäpuolue SKDL:ssä sekä SKP:ssä. Samaan aikaan, kun Siimes valittiin Vasemmistoliiton johtoon, hyväksyttiin myös puolueen ensimmäinen puolueohjelma, joka määritteli Vasemmistoliiton poliittiset periaatteet ja tavoitteet.

2.1. Vasemmistoliiton synty

1980-luvulla sekä Suomen Kommunistisessa Puolueessa (SKP) että Suomen Kansan Demokraattisessa Liitossa (SKDL) oli virinnyt keskustelu vasemmistopuolueiden toiminnan yhteen sulattamisesta sekä vasemmiston päällekkäisorganisaation purkamisesta⁶³. SKP ja SKDL olivat muodostaneet erikoisen organisaatorakenteen, johon kuuluivat SKDL sekä sen yhteistyöjärjestöt SKP, Suomen Naisten Demokraattinen Liitto (SNDL) ja Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto (SDNL). Tätä toiminnan kokonaisuutta kutsuttiin kansandemokraattiseksi liikkeeksi.⁶⁴ Yhtenäisen vasemmiston idea ei ollut uusi: ensimmäisen kerran tätä ehdotti Hertta Kuusinen jo heti toisen maailmansodan päätyttyä, kun SKDL:n ja SKP:n organisaatorakenteita vasta pystytettiin⁶⁵. Ajatus SKP:n ja SKDL:n poliittisen toiminnan yhdistämisestä oli ollut esillä myös 1960-luvulla pohjoissuomalaisissa vasemmistojärjestöissä, mutta varsinaisesti yhdistämisprosessi lähti liikkeelle vuoden 1988 presidentinvaaleissa esiintyneen vasemmistolaisen Liike 88:n ideasta.⁶⁶

Maaliskuussa 1989 SKP:n ja SKDL:n puheenjohtajat ja pääsihteerit sekä SNDL:n edustaja tekivät esityksen puolueiden poliittisen toiminnan yhdistämisestä.

⁶³ Mickelsson 1991, 95.

⁶⁴ Haikara 1975, 10.

⁶⁵ Mickelsson 2007, 262.

⁶⁶ Hokkanen 1990, 301; Suomela 2004, 97.

Yhdistämisesityksen jälkeen perustettiin valmistelutyöryhmä, joka kesällä 1989 julkaisi ensimmäisen esityksensä sekä organisoi jäsenkyselyn. Tämän kyselyn tulokset muuttivat yhdistämisesitystä ainakin sen suhteen, keitä uuteen puolueeseen haluttiin ottaa mukaan.⁶⁷ Uuden puolueen perustamisesta käytiin laajaa lehdistökeskustelua vasemmistopuolueiden keskeisissä lehdissä, *Kansan Uutisissa*, *Kansan Tahdossa* sekä *Tiedonantajassa*. Lehtikeskustelussa pohdittiin uuteen puolueeseen liittyviä kysymyksiä: sulautetaanko kommunistipuolue uuteen vasemmistopuolueeseen, onko puolueuudistus tekninen vai halutaanko kehittää uudenlainen puolue, otetaanko vähemmistökommunistit mukaan puolueeseen ja pitäisikö puolueen muuttaa poliittisia käytäntöjään. Sosialistimaiden romahtaminen vaikutti siihen, että kommunistinen puolue haluttiin lopettaa ja sulauttaa osaksi uutta puoluetta. Vähemmistökommunistien eli taistolaisten mukaan ottamista uuteen puolueeseen vastustettiin samasta syystä. Suurin osa myös halusi perustaa aidosti uudenlaisen puolueen, jolloin pelkkä puoluerakenteen tekninen uudistus ei olisi riittävä.⁶⁸

Uudesta puolueesta, Vasemmistoliitosta, haluttiin kuitenkin tehdä avoin puolue kaikille, myös SKP:stä vuonna 1986 irtautuneelle puolueelle, vähemmistökommunistien Demokraattiselle Vaihtoehdolle (Deva). Tämä herätti enemmistöläisten keskuudessa laajaa närkästystä.⁶⁹ Yleisesti pelättiin vähemmistöläisten mukaan ottamisen tarkoittavan sitä, että vanhat kansandemokraattista liikettä jakaneet riidat siirtyisivät myös uuteen puolueeseen. Uutta puoluetta perustettaessa aatteellista taustaa tärkeämpää oli kuitenkin se, että vasemmisto saatiin pysymään koossa ja että säilytettäisiin keskisuuren puolueen asema. Vasemmiston jakautumisella enemmistöön ja vähemmistöön ei enää koettu olevan sellaista poliittista merkitystä kuin aiemmin. Jälkikäteen voidaan kuitenkin todeta, että vanhat kiistat ovat eläneet puolueessa pidempään kuin aluksi uskottiinkaan.⁷⁰

Vasemmiston hajaannus alkoi 1960-luvulla SKP:ssä. Puolueessa oli paineita uudistua ja irtautua rasiitteena koetusta NKP⁷¹-sidonnaisuudesta. Vuonna 1966 puolueen puheenjohtajaksi valittiin Aarne Saarinen ja varapuheenjohtajaksi Erkki Salomaa. He edustivat uudistuslinjaa ja kannattivat destalinisoinnista ja menettelytapojen demokratisoinnista. Uudistuslinjan kannalla oli myös puolueen enemmistö. Vanhaa

⁶⁷ Mickelsson 1991, 96.

⁶⁸ Mickelsson 2007, 263–264.

⁶⁹ Paastela 2006, 94.

⁷⁰ Suomela 2004, 16,97–98.

⁷¹ Neuvostoliiton kommunistinen puolue.

stalinistista linjaa kannatti puolueen vähemmistö Taisto Sinisalonen johdolla. Puolueen jakautuminen enemmistöön ja vähemmistöön ei kuitenkaan hajottanut puoluetta kokonaan ennen kuin vasta 1980-luvulla, jolloin SKP:n oppositio erotettiin. Myös SKP:n oppositio erottamista vastustaneet SKDL:n kansanedustajat erotettiin puolueensa eduskuntaryhmästä. Oppositio kuitenkin jatkoi toimintaansa nimellä Suomen Kommunistinen Puolue (yhtenäisyys) (SKPy) ja se perusti Devan vuonna 1986 vaalipuolueeksi. Vuonna 1990 perustettuun Vasemmistoliittoon hyväksyttiin kuitenkin mukaan myös Deva. Vasemmistoliiton ulkopuolelle perustettiin kokonaan uusi kommunistinen puolue.⁷²

Vasemmistoliiton perustaminen oli pyrkimystä voittaa SKP:ssä ja SKDL:ssä vallinnut kriisi, johon puolueet olivat ajautuneet 1970- ja 1980-lukujen aikana. Kriisillä oli useampi ulottuvuus. Se oli poliittinen, koska molemmat puolueet olivat menettäneet kannatustaan jatkuvasti. Kriisi oli järjestöllinen, sillä vasemmiston järjestötyö oli aktiivisesti keskittynyt vain järjestökoneiston ylläpitoon. Puolueiden aatteellinen kriisi johtui sosialismin perspektiivin katoamisesta, kun sosialistimaat ajautuivat kriisiin. Moraalinen kriisi oli seurausta aatteellisesta kriisistä, ja se aiheutti kuilun syventymistä puolueen poliitikkojen ja jäsenistön välille. Kriisi oli myös taloudellinen puolueissa paljastuneiden taloussotkujen vuoksi. Toisaalta uusi puolue oli myös pyrkimystä voittaa koko suomalaista ja yleensä edustuksellista demokratiaa koskevat kriisit. Vasemmistoliitosta haluttiin tehdä uudentyyppinen ja erilainen vasemmistopuolue kuin mitä aiemmin oli ollut.⁷³

Vasemmistoliiton saama äänimäärä ensimmäisissä eduskuntavaaleissa vuonna 1991 oli lähes puolittunut verrattuna SKDL:n saamaan äänimäärään vuoden 1979 eduskuntavaaleissa. Ääniosuus laski 17,9 prosentista noin kymmeneen prosenttiin. Käytännön puolue työkin alkoi heikentyä, sillä aiemmin puolueeseen intensiivisesti sitoutuneet kansandemokraatit ja kommunistit jättäytyivät joukolla uuden puolueen toiminnasta. Kun SKDL:n ja SKP:n yhteinen jäsenmäärä oli vuonna 1980 noin 100 000 henkeä, oli Vasemmistoliitolla jäseniä vain noin 15 000 sen toiminnan alkaessa vuonna 1990.⁷⁴

⁷² Haikara 1975, 10–11; Suomela 2004, 92,97–98.

⁷³ Hokkanen 1990, 301–302; Mickelsson 2007, 263.

⁷⁴ Mickelsson 2007, 261.

2.2. Vasemmistoliiton aatteet ja arvot

Vasemmistoliiton perustamiskokous pidettiin 28.–29.4.1990 Helsingissä, ja tuolloin myös hyväksyttiin puolueen ensimmäinen periaateohjelma. Berliinin muurin murtumisesta oli kulunut vasta puoli vuotta aikaa, ja kommunistien aatteita järkyttäneet tapahtumat näkyivät Vasemmistoliiton perustamiskokouksessa irtiottoina reaalisozialismista ja kommunistisesta ideologiasta. Periaateohjelmassa kommunismista puhuttiin komentotaloutena, joka perustui puolueen ylivaltaan.⁷⁵ Vasemmistoliiton ohjelma erosi edeltäjiensä SKDL:n ja SKP:n ohjelmista peruseriaatteita myöten. Sosialismi-käsitettä ei mainittu lainkaan ja työväenpuolueen identiteetistä irtaannuttiin. Työväenliike nähtiin vain osana menneisyyttä, vaikka periaateohjelmassa vaadittiinkin taloudellista demokratiaa ja hyvinvointivaltion ylläpitämistä.⁷⁶

Uudessa periaateohjelmassa Vasemmistoliitto halusi tehdä ”*punaista politiikkaa vihreän ja oikeudenmukaisen tulevaisuuden puolesta*”⁷⁷. Ohjelmansa alussa puolue korostaa ekologisia kysymyksiä, rauhantyötä ja sukupuolten tasa-arvopyrkimyksiä sekä olevansa köyhien puolella alistamista vastaan. SKDL:n ajoista ohjelmaan jäivät lausumat ”*työn puolella rahan valtaa vastaan*”⁷⁸ ja ”*itsenäisen kansalaisen puolella markkinavoimia ja ylhäältä ohjautuvaa hallitsemista vastaan*”⁷⁹. Kestävä kehitys niin ekologisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisesti ja kulttuurisestikin oli ohjelman keskeisin näkökulma.⁸⁰

Vasemmistoliiton ensimmäisessä, vuonna 1995 Helsingin Työväentalolla pidetyssä puoluekokouksessa esitettiin ajatus kolmannesta vasemmistosta. Sillä tarkoitettiin kylmän sodan jälkeistä avaraa vasemmistoa. Keskeisenä lähtökohtana kolmannella vasemmistolla oli yksilön kansalaisoikeuksien puolustamiseen perustuva demokratia sekä sosiaalisia oikeuksia edistävä kansalaisyhteiskunta. Lähtökohtana toimi myös pyrkimys poliittiseen yhteistyöhön ja luokkataisteluperspektiivin vaihtaminen

⁷⁵ Puolueiden periaateohjelmat 1995, 141, Paastela 2006, 94.

⁷⁶ Puolueiden periaateohjelmat 1995, 140,144–149; Mickelsson 2007, 296–297

⁷⁷ Puolueiden periaateohjelmat 1995, 140–141.

⁷⁸ *ibid.*

⁷⁹ *ibid.*

⁸⁰ Puolueiden periaateohjelmat 1995, 140–146; Mickelsson 2007, 297–298.

radikalismiin.⁸¹ Kolmannen vasemmiston käsitteellä Vasemmistoliitto halusi tehdä eron sekä sosialidemokraatteihin että kommunisteihin.⁸² Vasemmistoliiton mukaan ensimmäinen vasemmisto syntyi Ranskan vallankumouksessa ja toi esiin vapauden, veljeyden ja tasa-arvon vaatimukset. Toinen vasemmisto oli sosialistinen vasemmisto, joka toteutti tasa-arvoa ja pohjoismaista hyvinvointivaltiota.⁸³ Kolmannen vasemmiston liikkeitä ovat olleet feminismi, uusvasemmistolaisuus sekä ympäristö- ja kehitysmaaliikkeet. Myös vasemmistolaisen liikkeen globaali tietoisuus nostettiin esiin.⁸⁴

Vuonna 1998 Kuopion puoluekokouksessa hyväksyttiin Vasemmistoliiton ensimmäinen puolueohjelma. Sen keskeisiä arvoja olivat vapaus, demokratia ja kestävä kehitys. Puolueohjelman mukaan jokaisella ihmisellä on vapaus toteuttaa itseään ja käyttää omia kykyjään. Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus ovat ohjelman mukaan vapauden toteutumisen edellytyksiä. Vasemmistoliiton mukaan demokratia merkitsee jokaisen yksilön mahdollisuutta vaikuttaa sen yhteisön sääntöihin ja päätöksiin, jossa hän toimii. Vasemmistoliiton puolueohjelmassa kiinnitetään kestävään kehitykseen huomiota paitsi ekologiselta myös sosiaaliselta kannalta. Sen mukaan hyvinvoinnin tulisi jakautua tasaisemmin kuitenkin luonnonvarat huomioon ottaen.⁸⁵ Ohjelmassa painotettiin globaalia näkökulmaa ja oikeudenmukaisuutta⁸⁶.

Vuonna 1998 hyväksytyssä puolueohjelmassa sosialismiin suhtauduttiin kielteisesti, ja haluttiin tehdä eroa markkinatalouden ja kapitalismin välillä. Markkinataloutta tulisi säädellä.⁸⁷ Sosialismi nähdään puolueohjelmassa ennemminkin arvona kuin talousjärjestelmänä. Työväenliike mainitaan historiallisena kehityssuuntana, ei identifiointikohteena tai yhteistyökumppanina.⁸⁸ Puolueohjelman mukaan ”markkinatalouden täydellinen kumoaminen ei ole enää minkään sosialistisen vasemmiston merkittävän osan edes etäinen tavoite. Tavoitteena on sen sijaan markkinoiden kapitalististen, pääoman ja rahan ylivaltaa ylläpitävien piirteiden

⁸¹ Suomela 2004, 99–101.

⁸² Paastela 2006, 94.

⁸³ Mickelsson 2006, 244.

⁸⁴ Mickelsson 2007, 296.

⁸⁵ Suomela 2004, 104–111.

⁸⁶ Mickelsson 2007, 298.

⁸⁷ Mickelsson 2007, 297.

⁸⁸ Mickelsson 2006, 244.

poistaminen ja talouden saattaminen palvelemaan yhteiskuntien demokraattisesti ohjattua kehitystä ja kaikkien kansalaisten hyvinvointia”⁸⁹.

Vuonna 2007 hyväksytyssä periaateohjelmassa sosialismiin suhtauduttiin taas myönteisesti. Siinä todetaan teollisen vallankumouksen synnyttäneen kaksi aatetta, liberalismiin ja sosialismiin, ja Vasemmistoliiton edustavan sosialismin perinnettä. Sosialismiin liitetystä totalitarismista sanoudutaan irti ja määritellään sosialismi enemmän ajattelutapana kuin talousjärjestelmänä. Sosialistisen ajattelutavan katsotaan takaavan enemmän vapautta ja demokratiaa kaikille.⁹⁰ Periaateohjelman mukaan *”sosialistinen ajattelu edistää sellaista yhteiskuntaa, jossa talouden toimintaa, pääomaliikkeitä ja sijoitustoimintaa, ihmisten asemaa tuotannossa ja erityisesti tulojen ja varallisuuden jakoa säännellään ihmisten tasa-arvotavoitteen toteuttamiseksi käytännössä*”⁹¹.

Vasemmistoliitto kävi 1990-luvulla läpi radikaalin aatteellisen myllerryksen, jonka seurauksena puolueessa on nähtävissä kolme aatteellista suuntausta. Ensimmäinen suuntaus on punavihreys, jollaiseksi Vasemmistoliitto julistautui perustamiskokouksessaan. Tähän joukkoon ovat kuuluneet lähinnä nuoren polven vasemmistolaiset, kuten entiset nuorisoliittolaiset sekä puolueen puheenjohtajana toiminut Suvi-Anne Siimes. Punavihreät ovat selkeimmin toteuttaneet kolmannen vasemmiston aatteita, esimerkiksi painottamalla ekologisia kysymyksiä ja vastustamalla ydinvoimaa.⁹² Toinen suuntaus on puolestaan Vasemmistoliittoon tulleet entiset vähemmistökommunistit, taistolaiset. Nämä ovat suhtautuneet kriittisesti taloudelliseen integraatioon. Kolmas suuntaus on puolueen ammattiyhdistyssipi. Ammattiyhdistysosasto on suhtautunut pääasiassa myönteisesti ydinvoimaan eikä ole kannattanut punavihreiden edustamia ekologisia painotuksia. Ammattiyhdistyssipi on

⁸⁹ Vasemmistoliiton puolueohjelma 1998.

< <http://www.fsd.uta.fi/pohtiva/ohjelma?tunniste=vasohjelma1998> > [viitattu 14.4.2015].

⁹⁰ Mickelsson 2007, 297

⁹¹ Vasemmistoliiton periaateohjelma 2007.

< <http://www.fsd.uta.fi/pohtiva/ohjelma?tunniste=vasperiaate2007> > [viitattu 14.4.2015].

⁹² Puoluekokouksessaan 9.6.2013 Vasemmistoliitto julkaisi ja hyväksyi periaateohjelman nimellä *Punavihreä tulevaisuus*, jossa erityisesti korostetaan sitoutumista ekologiseen kestävyteen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden saavuttamiseksi. Tämän voi nähdä paluuna siihen suuntaan, jota puolue julisti perustamiskokouksessaan vuonna 1990. Periaateohjelmaa voi tulkita myös niin, että puolueen nuorempi sukupolvi ideologisine näkemyksineen on saamassa valtaa puolueen vanhalta siiveltä, joka ekologisten kysymysten sijaan on painottanut työtä. kts. Vasemmistoliiton periaateohjelma 2013 < <http://www.vasemmisto.fi/component/content/article/2211.html> > [viitattu 15.6.2015].

aatteiltaan lähellä sosialidemokraatteja ja on ajanut Vasemmistoliiton ja SDP:n yhdistymistä.⁹³

⁹³ Mickelsson 2007, 298.

3. Kokematon uudistaja puolueen johtajaksi

Vuonna 1998 järjestettiin Vasemmistoliiton puoluekokous, jossa puolueelle valittiin puheenjohtaja, varapuheenjohtajat ja puoluesihteerit sekä päätettiin puolueen periaatteista ja puolueohjelman sisällöstä. Puheenjohtajan paikkaa tavoitteli neljä ehdokasta: europarlamentaarikot Outi Ojala ja Esko Seppänen, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän puheenjohtaja Martti Korhonen sekä Vasemmistoliiton varapuheenjohtaja Suvi-Anne Siimes. Ennakkoon suurimmat suosikit olivat Korhonen ja Siimes, jotka kisasivat puheenjohtajan paikasta melko tasaväkisesti.⁹⁴ Korhosen taustavoimana olivat puolueen eduskuntaryhmä, puoluevaltuusto sekä ammattiyhdistysväki.⁹⁵ Siimestä taas kannattivat erityisesti nuoret ja naiset sekä kansainvälistymiseen ja Euroopan unioniin myönteisesti suhtautuvat.⁹⁶ Seppänen sai jonkin verran kannatusta puolueen EU-kriitikoilta ja radikaalivasemmistolta, mutta Vasemmistoliiton puoluelehdissä hänen puheenjohtajuuttaan pidettiin puolueen tulevaisuuden kannalta huonoimpana mahdollisena vaihtoehtona.⁹⁷ Puheenjohtajavaalin toiselle kierrokselle pääsivät selkein kannatusluvuin Korhonen ja Siimes. Lopulta puoluekokous valitsi puheenjohtajaksi toisella äänestyskierroksella Suvi-Anne Siimeksen.⁹⁸

3.1. ”Mestaruustasolla ei pärjää ilman kokenutta johtajaa”⁹⁹

Suvi-Anne Siimes liittyi Vasemmistoliiton jäseneksi vuonna 1992. Jo samana vuonna hänet valittiin kunnallisvaaleissa Pohjan kunnanvaltuustoon sekä kunnanhallituksen varapuheenjohtajaksi. Kolme vuotta myöhemmin vuonna 1995 Siimes nousi Vasemmistoliiton varapuheenjohtajaksi ja vuonna 1997 hänet valittiin Vasemmistonaisten hallituksen Valtikan puhenaiseksi¹⁰⁰. Vuonna 1998 hänestä tuli Vasemmistoliiton puheenjohtaja sekä kulttuuriministeri Paavo Lipposen ensimmäiseen hallitukseen. Seuraavana vuonna Siimes valittiin kansanedustajaksi liki 16 000 äänellä,

⁹⁴ KU 15.5.1998.

⁹⁵ KT 28.4.1998; ST 28.4.1998; KU 13.5.1998

⁹⁶ KU 20.5.1998; *Liberio* 2/1998; *Pippuri* 1/1998.

⁹⁷ KU 20.5.1998; KT 10.3.1998; *Liberio* 1/1998.

⁹⁸ Siimes 2002, 96; KU 26.5.1998.

⁹⁹ KU 26.5.1998. Martti Korhosen kannattajan kommentti Vasemmistoliiton puoluekokouksessa Kuopiossa 23.5.1998.

¹⁰⁰ Vasemmistonaisten internetsivut. < <http://www.vasemmistonaiset.fi/toimintasopimus/> > Vasemmistonaisten hallituksen puheenjohtajasta käytetään nimitystä puhenainen. [viitattu 14.7.2015]

ja hänestä tuli toinen valtiovarainministeri Paavo Lipposen toiseen hallitukseen.¹⁰¹ Suvi-Anne Siimeksen nousu puolue- ja valtakunnanpolitiikassa oli nopeaa ja häntä pidettiin puolueensa valovoimaisimpana tähtenä.¹⁰²

Suvi-Anne Siimes oli Vasemmistoliiton puheenjohtajaksi tullessaan uusi kasvo Suomen poliittisessa elämässä, sillä hän ei vielä tuolloin ollut edes puolueensa kansanedustaja. Hän siis oli tuntematon paitsi puolueensa ulkopuolella myös vasemmistoliittolaisten keskuudessa. Juuri se, ettei Siimes ollut kansanedustaja, oli silloiselle Vasemmistoliiton eduskuntaryhmälle peruste vastustaa Siimeksen valintaa puolueen puheenjohtajaksi. Erityisesti puolueen ammattiyhdistystaustaiset kansanedustajat olivat sitä mieltä, että politiikkaa tehdään nimenomaan eduskunnassa ja hallituksessa, ja siksi puolueen puheenjohtajankin olisi oltava eduskunnassa.¹⁰³ Koska Siimes ei ollut Vasemmistoliiton kansanedustaja, hänen koettiin olevan poliittisesti kokematon eikä hänen uskottu tuntevan puolueensa tapoja. Kansanedustajuuden puuttuminen oli myös puolueen silloisen puheenjohtajan Claes Anderssonin mielestä Siimeksen merkittävin puute ja lähes ratkaiseva este Siimeksen puheenjohtajuudelle.¹⁰⁴

Myös Suvi-Anne Siimeksen perhe- ja koulutustausta aiheuttivat epäilyjä vasemmistoliittolaisten keskuudessa sillä Siimes poikkesi näiltä osin monella tapaa perinteisestä vasemmistolaisesta. Häntä pidettiin taustansa vuoksi riskitapauksena puolueelle sillä nuoren naisen ei katsottu soveltuvan ikääntyvien työmiesten puolueen puheenjohtajaksi. Monet Vasemmistoliitossa tuntuivat haluavan puheenjohtajaksi sellaisen, joka oli paitsi lähellä työväen- ja ammattiyhdistysliikettä myös juuriltaan hyvin vasemmistolainen. Siimes ei ollut lähtöisin perinteiseksi mielletystä työläisperheestä, vaan keskiluokkaisesta helsinkiläiskodista, jossa vanhemmat äänestivät liberaalista kansanpuoluetta.¹⁰⁵ Jotkut ajattelivat tämän taustan vuoksi hänen vasemmistolaisuutensa perustuvan vain omaan kokemukseen eikä todelliseen ja aitoon perinteeseen.¹⁰⁶

¹⁰¹ Siimes 2002, 96; Talvitie 2013, 75–76.

¹⁰² HS 2.3.2006.

¹⁰³ KT 28.4.1998; KU 13.5.1998

¹⁰⁴ Sund 2002, 192–193; KU 13.5.1998.

¹⁰⁵ Siimes 2002, 14; SK 20/1998.

¹⁰⁶ Siimes 2007, 135.

Siimes oli lisäksi akateemisesti koulutettu – hän oli koulutukseltaan valtiotieteiden lisensiaatti –, joka ei ollut yleistä perinteisessä työläisten puolueessa¹⁰⁷. Ekonomisti työväenpuolueen johtajana tuntui olevan joillekin liian kova pala purtavaksi. Siimeksen valintaa puolueen puheenjohtajaksi pidettiin jopa häpeällisenä Vasemmistoliitolla.¹⁰⁸ Esimerkiksi Vasemmistoliiton silloisen ministerin Terttu Huttu-Juntusen mielestä Siimeksen valinta puheenjohtajaksi olisi merkinnyt epävarmuutta¹⁰⁹. Siimeksen puutteeksi laskettiin myös ”perusduunaritason”¹¹⁰ työelämän tuntemuksen puuttuminen. Siimes oli tehnyt jonkin verran akateemista tutkimusta sekä opettanut Helsingin kauppakorkeakoulussa ja Maanpuolustuskorkeakoulussa.¹¹¹ Näitä ei mitä ilmeisimmin Vasemmistoliitossa pidetty perusduunaritason työnä.

Vasemmistoliitolla on aina ollut läheiset yhteydet ammattiyhdistysliikkeeseen. Niinpä uutta puheenjohtajaa valittaessa pidettiin tärkeänä, että puheenjohtajallakin olisi hyvät suhteet ammattiyhdistysliikkeeseen. Varsinkin puolueen ammattiyhdistystaustaiset kansanedustajat pitivät puheenjohtajan ammattiyhdistystaustaa tärkeänä, ja asettuivat sen vuoksi kannattamaan Martti Korhosta puheenjohtajaksi. Hänen ammattiyhdistystaustansa pidettiin jopa elintärkeänä puolueelle, kuten Vasemmistoliiton puoluevaltuuston silloinen puheenjohtaja Sirkka-Liisa Virtanen ilmaisi.¹¹² Erityisesti maakunnissa järjestetyissä puheenjohtajatenteissä ammattiyhdistysliikkeen väki asettui Korhosen puheenjohtajuuden kannalle.¹¹³ Toisaalta osa ammattiyhdistysliikkeestäkin asettui kannattamaan Siimestä, jolta puuttui ammattiyhdistystausta kokonaan. Esimerkiksi Paperiliiton vasemmistoryhmän valtakunnallisessa tapaamisessa tehty *Kansan Uutisten* haastattelukysely osoitti, että enemmistö piti Siimestä mieluisimpana puheenjohtajavaihtoehtona.¹¹⁴ Lisäksi SAK:n

¹⁰⁷ Vaikka Vasemmistoliiton silloinen puheenjohtaja Claes Andersson oli myös akateemisesti koulutettu, hän profiloitui selkeästi enemmän kulttuuripersoonaksi kuin akateemisesti korkeakoulutetuksi.

¹⁰⁸ ST 2.6.1998. Lehden mielipidepalstan kirjoituksessa pidettiin häpeällisenä sitä, että työväenpuolueen johtoon nousi markkinatalouden nimeen uskova ekonomisti.

¹⁰⁹ KT 12.5.1998; HS 13.5.1998. Huttu-Juntunen sanoo kannattavansa Vasemmistoliiton puheenjohtajaksi Martti Korhosta sillä toinen vaihtoehto merkitsisi hänen mielestään epävarmuutta. Vaikka puheenjohtajakisassa oli neljä ehdokasta, ainoat realistiset vaihtoehdot olivat Siimes ja Korhonen, joten oletan Huttu-Juntusen viittaavan ”toisella vaihtoehdolla” nimenomaan Siimekseen. Toisaalta voidaan tulkita, että ammattiyhdistystaustainen kansanedustaja Korhonen edusti tuttua ja turvallista vasemmistolaisuutta, kun taas Siimeksen kohdalla ei voitu olla varmoja siitä, millainen hän on. On myös huomattava, että Huttu-Juntusen arvioon puheenjohtajasta saattoi vaikuttaa se, että sekä hän että Korhonen olivat molemmat Oulun vaalipiiristä.

¹¹⁰ KU 27.3.1998. SAK:n valtuuston silloinen varapuheenjohtaja Leena Vimpari kommentoi Siimeksen työ- ja ammattiyhdistystaustan puuttumista.

¹¹¹ KU 13.5.1998; KU 26.5.1998.

¹¹² KU 20.3.1998.

¹¹³ KU 10.3.1998.

¹¹⁴ KU 31.3.1998.

valtuuston silloinen varapuheenjohtaja Leena Vimpari piti Siimestä parhaana puheenjohtajavaihtoehtona, sillä hän uskoi Siimeksen puheenjohtajuuden tuovan Vasemmistoliitolle lisää nuoria ja koulutettuja äänestäjiä.¹¹⁵

Myös Siimeksen ikä – hän oli puheenjohtajaksi tullessaan vasta 34-vuotias – aiheutti epäilyjä sillä monet kaipasivat puheenjohtajalta iän tuomaa kokemusta ja varmuutta. Siimeksen sukupuolueen ei viitattu missään vaiheessa negatiivisena asiana. Toisaalta Siimes oli kansantaloustieteilijän koulutuksellaan profiloitunut nimenomaan talousosaajana, jota tyypillisesti on pidetty miehisenä osaamisalueena ja jonka hallitseminen tuo uskottavuutta politiikassa¹¹⁶. Se saattoi vaikuttaa siihen, ettei hänen sukupuoltaan otettu esiin osaamista heikentävänä asiana. Tämä ei tietenkään tarkoita, ettei tällä tavalla olisi puolueessa ajateltu. Vasemmistoliittohan oli vielä tuolloin selkeästi miesvaltainen puolue ja nimenomaan puolueen johto oli tiukasti miesten hallussa. Myös se, että Siimes oli uskonnoltaan avoimesti ortodoksi, hämmensi joitain puolueen jäseniä. Uskonto ei perinteisesti ole ollut merkittävässä asemassa vasemmistopuolueessa, joten Siimeksen avoimuus tässä asiassa tuntui monista vieraalta.¹¹⁷

Siimeksen kokemattomuus valtakunnanpolitiikassa oli monille ensisijainen ja melkeinpä ainut syy vastustaa hänen nousuaan puheenjohtajaksi. Monet toivoivat hänen kuitenkin jatkavan puolueen varapuheenjohtajana¹¹⁸. Siimestä ei siis varsinaisesti nähty huonona puheenjohtajavaihtoehtona, mutta hänen toivottiin ensin hankkivan kokemusta eduskunnasta ja valtakunnanpolitiikasta ja ryhtyvän puheenjohtajaksi myöhemmin.¹¹⁹ Mielestäni tämä kertoo siitä, että Siimes oli joidenkin vasemmistoliittolaisten mielestä pätevä puolueen johtajistoon mutta korkeimmalle paikalle häntä ei vielä haluttu päästää. Tämä käy mielestäni ilmi myös siinä, että Siimeksestä ei haluttu tehdä ministeriä sen jälkeen, kun hänet oli valittu puolueen puheenjohtajaksi. Siimeksen mielestä puheenjohtajan paikka oli hallituksessa, jossa politiikkaakin tehdään¹²⁰. Suurin osa vasemmistoliittolaisista olisi halunnut Siimeksen keskittyvän vain puheenjohtajan tehtäviin sekä tuleviin eduskuntavaaleihin¹²¹.

¹¹⁵ KU 27.3.1998.

¹¹⁶ Kuusipalo 2000, 42–43.

¹¹⁷ IL 25.5.1998; KU 29.5.1998.

¹¹⁸ KU 13.5.1998.

¹¹⁹ ST 28.4.1998.

¹²⁰ KU 26.5.1998.

¹²¹ KU 2.6.1998; KU 10.6.1998.

Vasemmistoliitolla oli vuonna 1998 kaksi ministeriä Paavo Lipposen johtamassa hallituksessa, Terttu Huttu-Juntunen sosiaali- ja terveysministerinä ja Claes Andersson kulttuuriministerinä. Huttu-Juntusen ministeriydestä ei haluttu luopua, sillä hän oli Oulun vaalipiiristä ja edusti siten puolueen pohjoista kannatusaluetta. Toisaalta taas monet katsoivat, että ministerivaihto tapahtuisi helpoiten vain vaihtamalla naisministerin paikalle toinen nainen. Andersson taas oli paitsi entisenä puheenjohtajana erittäin pidetty myös kulttuuripersoonana monien mielestä sopivin vaihtoehto kulttuuriministeriksi. Lopulta Andersson väistyi itse vapaaehtoisesti Siimeksen tieltä hallituksesta. Monet kuitenkin kokivat Siimeksen jyränneen määrätietoisesti oman tahtonsa läpi ja jättäneen muut jalkoihinsa.¹²²

Koska Siimes oli liittynyt Vasemmistoliiton jäseneksi vasta vuonna 1992, häneltä puuttui kokonaan kokemus Vasemmistoliiton edeltäjäpuolueesta, Suomen kansan demokraattisesta liitosta (SKDL) sekä Suomen kommunistisesta puolueesta (SKP). Siimes ei ollut koskaan ollut SKDL:n jäsen ja oli puoluepolitiikassa toiminut vain Vasemmistoliiton parissa. Tämä nähtiin sekä hyvänä että huonona asiana. Toisaalta Siimeksen koettiin edustavan uutta nuorten sukupolvea, jonka hartioita ei painanut kansandemokraattien raskas perintö. Siimes nähtiin modernin ja valoisamman vasemmistolaisuuden edustajana.¹²³

Toisaalta taas Vasemmistoliiton jäsenten ja kannattajien keskuudessa tuntui olevan paljon sellaisia, jotka kaipasivat kansandemokraattien ajalta selkeästi vasemmalla olevaa sosialismia ja vasemmistolaisuutta. Esimerkiksi Vasemmistoliiton kansanedustaja Jaakko Laakso toivoi *Kansan Uutisten* sivuilla paluuta radikaalivasemmiston tielle ja näin ollen myös radikaalisti ajattelevaa Esko Seppästä puheenjohtajaksi, muuten hänen mielestään puolue oli vaarassa menettää suuren osan nykyisistä jäsenistään.¹²⁴ Laakso viittaa tässä aiemmin *Kansan Uutisissa* järjestettyyn ”kuumaan linjaan”, jossa lehden lukijat saivat äänestää uudesta puheenjohtajasta.¹²⁵ Seppänen sai ”kuuman linjan” äänestyksessä 52 % äänistä¹²⁶, mikä mielestäni osoittaa, että Vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa oli paljon niitäkin, jotka halusivat puolueelta radikaalimpia otteita ja selkeästi vasemmistolaisempaa politiikkaa. Seppäsen

¹²² Sund 2002, 189–191; Siimes 2002, 132–135.

¹²³ KU 20.5.1998; KU 26.5.1998, pk.

¹²⁴ KU 20.5.1998.

¹²⁵ KU 10.3.1998; KU 28.4.1998.

¹²⁶ KU 10.3.1998.

saamassa kannatuksessa saattoi myös näkyä joidenkin vasemmistoliittolaisten tyytymättömyys puolueensa hallituspolitiikkaan, jota Seppänen oli näkyvästi arvostellut, sekä EU-kriittisyys sillä Seppänen oli profiloitunut EU:n vastustajaksi.

3.2. Puolueen julkisivu

Toisaalta taas suhtautuminen Suvi-Anne Siimekseen oli erittäin positiivista ja toiveikasta. Siimekseen kohdistettiin runsaasti odotuksia puolueen uudistamisesta jo ennen hänen valintaansa puheenjohtajaksi.¹²⁷ Tämä johtui mielestäni siitä, että Vasemmistoliitossa oli paineita uudistua ja muuttua äänestäjille kiinnostavammaksi puolueeksi.¹²⁸ Vaikka puolue olikin ollut tuolloin, vuonna 1998, jo kolme vuotta hallituksessa, se oli aiemmin ehtinyt profiloitua oppositio- ja vastustajapuolueeksi. Tämä imago korostui entisestään kolmen Vasemmistoliiton pitkäaikaisen poliitikon ja kansanedustajan arvostellessa Vasemmistoliiton hallituspolitiikkaa¹²⁹. Lisäksi Vasemmistoliitto sai arvostelua sekä puolueen sisältä että ulkopuolelta kahtiajakautuneesta imagosta, kun puolueen eduskuntaryhmästä vuonna 1995 erotetut kansanedustajat kelpuutettiin takaisin Vasemmistoliiton listoille vuoden 1999 eduskuntavaaleja silmälläpitäen. Tätä pidettiin paluuna vanhoihin vähemmistökommunistien toimintatapoihin, joista Vasemmistoliiton perustamisella oli yritetty päästä eroon. Puolueen toimintatapoihin kaivattiin muutosta ja uutta suuntaa.¹³⁰

Henkilöityneen politiikan aikakaudella puolueen on helppo uudistaa imagoaan puheenjohtajan avulla siten, ettei todellisia sisällöllisiä uudistuksia tarvitse oikeastaan tehdä¹³¹. Esimerkiksi Vasemmistonaisten verkostolehti *Pippurissa* todettiin puolueen puheenjohtajan olevan persoona, jonka kautta monet asiat peilautuvat.¹³² Nähdäkseni monet vasemmistoliittolaiset näkivät Suvi-Anne Siimeksessä mahdollisuuden paitsi kiillottaa puolueen julkisuuskuvaa myös uudistaa puoluetta tosiasiallisesti.

¹²⁷ *Liberö* 2/1998.

¹²⁸ KU 26.5.1998, pk.

¹²⁹ Siimes 2007, 186. Esko-Juhani Tennilä, Mikko Kuoppa ja Veijo Puhjo erotettiin Vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä vuonna 1995 näiden järjestelmällisesti äänestettyä Vasemmistoliiton hallituspolitiikan vastaisesti.

¹³⁰ IL 6.4.1998, pk; KT 8.4.1998, pk.

¹³¹ KU 26.5.1998; Sund 2002, 193.

¹³² *Pippuri* 1/1998.

Kuten aiemmin todettua, Suvi-Anne Siimes poikkesi selvästi perinteisestä vasemmistoliittolaisesta sekä ulkoisesti että taustansa vuoksi. Tämä ei kuitenkaan kaikkien mielestä ollut negatiivinen asia, päinvastoin. Nuori, akateemisesti koulutettu nainen perinteisesti työmiesten puolueena pidetyn Vasemmistoliiton johtajana raikastaisi puolueen imagoa. Se saattaisi houkuttaa uusia äänestäjiä ja jäseniä puolueelle sekä herättää median kiinnostusta, tuoden näin näkyvyyttä puolueelle. Siimestä kehuttiinkin useaan otteeseen ennen puheenjohtajaksi valintaa hyväksi esiintyjäksi ja asiantuntevaksi keskustelijaksi sekä miellyttäväksi mediakasvoksi. Nämä katsottiin lähes pakollisiksi ominaisuuksiksi hyvälle poliitikolle sillä median merkitys on jatkuvasti kasvussa – voisi jopa sanoa, että politiikkaa tehdään eduskunnan ja hallituksen lisäksi myös mediassa.¹³³

Monet Siimeksen kannattajat olivat sitä mieltä, että Siimes tulee kohottamaan Vasemmistoliiton julkisuuskuvaa. Tähän Vasemmistoliiton halukkuuteen kirkastaa julkisuuskuvaansa saattoi vaikuttaa myös se, että entisen puheenjohtajan Claes Anderssonin imago koettiin liian pehmeäksi puolueen puheenjohtajalle¹³⁴. Erityisesti Vasemmistonuoret olivat tyytymättömiä Anderssonin työhön puheenjohtajana; hän ei vastustanut porvareita vaan oli ”nysbääjä”¹³⁵. Siimes, joka oli koulutukseltaan kansantaloustieteilijä, sen sijaan tunsu talouden, politiikan kovimman ytimen. Siimes oli jo vuoden 1995 eduskuntavaalikampanjassaan profiloitunut talousosaajaksi iskulauseellaan ”*Erilainen ekonomisti*”. Lisäksi hän puhui taloudesta eri tavalla kuin mihin Vasemmistoliitossa oli aiemmin totuttu. Säästöjen vastustamisen sijaan Siimes perusteli leikkausten ja veronkorotusten tarpeellisuutta.¹³⁶ Taloustieteen tuntemuksesta ei suinkaan ollut haittaa laman jälkeisessä Suomessa. Talouden tuntemisen katsottiin myös antavan vahvan pohjan politiikan tekemiselle. Entisellä puheenjohtaja Anderssonilla ei tällaista asiantuntijuutta ollut lääkärin koulutuksellaan, ja hänen argumentointiansa politiikassa pidettiin usein pikemminkin tunne- kuin asialähtöisenä.¹³⁷

Vasemmistoliiton puheenjohtajavalintaan vaikuttivat myös seuraavan vuoden eduskuntavaalit. Hallituspuolueena Vasemmistoliitolla oli paineita menestyä hyvin,

¹³³ Anttila 2006, 178.

¹³⁴ HS 25.5.1998, pk. Andersson oli tunnettu poliitikon työnsä ohella myös runoilijana, kirjailijana sekä pianistina.

¹³⁵ *Liberö* 2/1998.

¹³⁶ Talvitie 2013, 76–77.

¹³⁷ Sund 2002, 60; Niinistö 2005, 155.

jotta se säilyttäisi hyvät asemat tulevissa hallitusneuvotteluissa. Koska Suvi-Anne Siimeksen koettiin edustavan Vasemmistoliitolle uusia asioita, hänen myös uskottiin puolueen puheenjohtajana laajentavan puolueen kannattajakuntaa. Kannattajakunnan laajentaminen tarkoitti erityisesti nuorten ja naisten houkuttelemista äänestäjiksi. Esimerkiksi *Kansan Uutisten* kolumnisti Tuija Parvikko toteaa eräässä kolumnissaan¹³⁸, ettei vanha ammattiyhdistysliike koostu enää pelkästään miesvaltaisista teollisuuden aloista vaan mukana on paljon naisvaltaisia aloja ja nuoria ihmisiä. Nuori nainen puolueen puheenjohtajana saattaisi siis houkuttaa lisää nuoria ja naisäänestäjiä.¹³⁹

Erityisesti Vasemmistonuoret asettuivat kannattamaan Siimestä, sillä he uskoivat Siimeksen puheenjohtajuuden lisäävän sekä sukupuolten että ikäryhmien välistä tasa-arvoa puolueessa. Vasemmistonuoret kiinnittivät huomiota siihen, että puolueen jäsenten keski-ikä oli korkea ja tämä saattaisi näkyä nuorten syrjimisellä puolueen merkittäviltä paikoilta.¹⁴⁰ Siimes puolestaan edusti uusia voimia: nuoruutta, naiseutta, asiantuntevuutta ja akateemisuutta. Vasemmistonuoret korostivat sitä, että puheenjohtajavalinnassa oli kyse myös puolueen tyylin valitsemisesta 2000-luvulle.¹⁴¹ Siimeksen valinta keskisuuren puolueen puheenjohtajaksi saikin aikaan paljon positiivista julkisuutta ja sitä pidettiin merkkipaaluna suomalaisen tasa-arvon historiassa¹⁴². Tutkija Jaana Kuusipalo piti Siimeksen valintaa merkinä Vasemmistoliiton linjanmuutoksesta, sillä hänen mukaansa Vasemmistoliiton kaltaisessa perinteisessä luokkapuolueessa naisen on oltava vahva asiantuntija ennen kuin hänen osaamiseensa luotetaan.¹⁴³ Lisäksi Siimeksen akateemisen koulutuksen uskottiin yleisesti houkuttelevan puolueen kannattajiksi myös koulutetumpaa väkeä.

Siimekseltä odotettiin sekä jo ennen valintaa puheenjohtajaksi että varsinkin puheenjohtajaksi valinnan jälkeen, että hän kasvattaisi puolueen kannatusta ja nimenomaan laajentaisi puolueen kannattajakuntaa. Yleisesti uskottiin Vasemmistoliiton menestyvän seuraavan vuoden eduskuntavaaleissa paremmin nimenomaan Siimeksen johdolla.¹⁴⁴ *Iltalehti* arvioi Vasemmistoliiton luottavan peruskannatukseensa ja näki Siimeksen valinnan yrityksenä saada lisäkannatusta

¹³⁸ KU 29.5.1998.

¹³⁹ KT 10.3.1998; KU 27.3.1998; KU 29.5.1998.

¹⁴⁰ KU 20.5.1998.

¹⁴¹ *Liberö* 2/1998

¹⁴² Railo 2011, 189.

¹⁴³ KU 27.5.1998; ST 26.5.1998.

¹⁴⁴ Sund 2002, 194; KU 24.4.1998; KU 15.5.1998; KU 20.5.1998; KU 26.5.1998.

erityisesti Vihreiden äänestäjiltä. Siimeksen uskottiin vetoavan poliittista viiteryhmänsä vielä etsiviin punavihreisiin äänestäjiin.¹⁴⁵ Siimeksen valintaa puheenjohtajaksi pidettiin ennakkoon strategisesti parhaimpana valintana puolueelle. Puheenjohtajana Siimes hyödyttäisi puoluetta enemmän kuin Esko Seppänen, jolla oli politiikassa vastustajan imago.¹⁴⁶

Puolueen julkisuuskuvan kannalta on tärkeää, että puolue on koko kannattajakuntansa keskuudessa houkutteleva ja uskottava äänestysvaihtoehto. Siksi puheenjohtajavalinnassa pitää ottaa huomioon useampi tekijä: aluepolitiikka, sukupuoli, ikä, koulutus sekä puolueen perinteet. *Kansan Uutisten* pääkirjoituksessa 24.3.1998 spekuloiinkin puheenjohtajavalintaa siltä kannalta, mikä olisi toimivin ja kannattajille sopivin kokonaisuus puheenjohtajistoksi. Siimes nostettiin esiin vaihtoehtona, joka saisi puolueen näyttämään entistä raikkaammalta: Siimes oli poliittisesti tuntematon mutta juuri siksi vahvoilla. Hän saisi puolueessa aikaan sukupolvenvaihdoksen ja raikastaisi puolueen imagoa kertaheitolla. Toisaalta jos puheenjohtajaksi valittaisiin eteläsuomalainen koulutettu nainen, pitäisi varapuheenjohtajiston ja puoluesihteerin edustaa puolueen muuta kannattajakuntaa.¹⁴⁷ Esko Seppänen nostettiin esiin Siimeksen vastaparina, sillä hänellä oli oma vankka kannattajajoukkonsa puolueessa¹⁴⁸ mutta esimerkiksi puolueen ammattiyhdistysväki vieroksui Seppästä, joten hänen uskottiin nousevan korkeintaan varapuheenjohtajistoon.¹⁴⁹

3.3. Valoisampi tulevaisuus

Suvi-Anne Siimes ei kuitenkaan ollut Vasemmistoliiton jäsenille pelkkä puolueen julkisivu tai imagon kohentaja vaan monet toivoivat hänestä aitoa uudistajaa puolueelle. Toki puolueen puheenjohtajan arvot ja asenteet heijastuvat puolueen julkiseen profiiliin, joten siinä mielessä puolueelle oli tietenkin tärkeää houkuttelevan julkisivun saaminen. Siimeksen arvot ja mielipiteet poikkesivat monella tapaa perinteisestä vasemmistoliittolaisesta, ja monet vasemmistoliittolaiset kokivat tämän aitona uudistusmahdollisuutena puolueelle. Siimeksestä puhuttiin usein ainoana mahdollisena johtajana, joka johdattaisi puolueen uuteen aikaan seuraavalle vuosikymmenelle. Uuden

¹⁴⁵ IL 25.5.1998.

¹⁴⁶ *Liberö* 2/1998.

¹⁴⁷ KU 24.3.1998, pk.

¹⁴⁸ KU 10.3.1998.

¹⁴⁹ KU 10.3.1998, pk.

puheenjohtajan tulisi johdattaa puoluetta oikeaan suuntaan, tulevaisuuteen, pois menneestä. Koska Siimes edusti uutta sukupolvea, joka ei ollut millään tapaa kosketuksissa SKDL:n, ei hän myös raahannut mukanaan menneisyyden painolastia.¹⁵⁰ Siimes siis edusti uudenlaista, niin kutsuttua kolmatta vasemmistoa, joka oli moderni, kansainvälinen ja vapaa sosialismin nimissä tehdyistä rikkeistä.¹⁵¹

Erytisesti Vasemmistoliiton naisjäsenet kannattivat naista puolueen puheenjohtajaksi nimenomaan sen vuoksi, että nainen puolueen puheenjohtajana uudistaisi tosiasiallisesti myös puolueen poliittisia sisältöjä. Vasemmistonaisten hallitus Valtikka antoi kannanotossaan tukensa naisehdokkaalle. Valtikka toi esiin sen, että Vasemmistoliitolla olisi mahdollisuus olla neljän suurimman puolueen joukossa ensimmäinen, jolla olisi naispuheenjohtaja. Tämä nähtiin tärkeänä paitsi imagon myös politiikan tekotapojen ja sisällön kannalta. Naispuheenjohtajan valinta osoittaisi Valtikan kannanoton mukaan sen, että puolue suhtautuu vakavasti tasa-arvo- ja naispolitiikkaan. Valtikka muistutti, että puolueen tavoitteissa oli tasa-arvopoliittisia päämääriä, joten puolueen puheenjohtajiston sukupuolijakauma voisi muuttaa sanat käytännöksi. Valtikka kuitenkin korosti, että tärkein keskustelu olisi kuitenkin käytävä politiikan sisällöstä eikä puheenjohtajan sukupuolesta.¹⁵²

Siimeksen eduksi katsottiin myös hänen kansainvälinen ajattelutapansa. Siimes oli avoimesti Euroopan unionin kannattaja, toisin kuin suuri osa Vasemmistoliiton jäsenistä ja kannattajista. Siimes myös johti varapuheenjohtajakaudellaan Vasemmistoliiton Emu-projektia, jonka tarkoituksena oli järjestää aiheeseen liittyviä keskustelutilaisuuksia. Näissä tilaisuuksissa Siimes puhui Emun¹⁵³ puolesta, joka oli monien vasemmistoliittolaisten mielestä EU-jäsenyyden pahin seuraus.¹⁵⁴ Siimeksen kansainvälisyyttä saattoi korostaa myös se, että kaksi Vasemmistoliiton puheenjohtajaehdokkaista, Martti Korhonen ja Esko Seppänen, olivat melko avoimesti EU-vastaisia ja painottivat enemmän kansallisia kuin kansainvälisiä kysymyksiä. Korhonen ja Seppänen tuntuivat kokevan EU:n ja kansainvälistymisen enemmän uhkana, kun taas Siimekselle nämä asiat merkitsivät mahdollisuutta. Puolue halusi uudistaa suhtautumistaan Euroopan integraatioon ja suuntautua ylipäättään enemmän kansainvälisemmäksi puolueeksi, ja tähän ajateltiin pääsevän kansainvälisesti

¹⁵⁰ KU 15.5.1998; KU 26.5.1998.

¹⁵¹ Mickelsson 2007, 298.

¹⁵² *Pippuri* 1/1998.

¹⁵³ Economic and Monetary Union, Euroopan talous- ja rahaliitto.

¹⁵⁴ Siimes 2002, 125–127.

ajattelevan Siimeksen avulla.¹⁵⁵ Suhtautumisessa kansainvälisyyteen näkyy mielestäni hyvin ero puolueen vanhemman ja nuoremman polven välillä. Vanhempi sukupolvi koki tärkeänä kotimaisen työvoiman kasvun ja työpaikkojen säilymisen kotimaassa. Nuorempi sukupolvi sen sijaan kiinnitti huomiota kansainväliseen työväenliikkeen solidaarisuuteen ja yhteisiin kansainvälisiin työvoimaa koskeviin lakeihin.¹⁵⁶

Puolueen aito uudistumishalu, jota Siimes henkilöi, tuli esiin vuonna 1998 valmistuneesta Vasemmistoliiton ensimmäisestä puolueohjelmasta. Siimes johti tuota puolueohjelmaa valmistellutta työryhmää, joten jo siitäkin syystä Siimes yhdistettiin puolueen uudistumiseen.¹⁵⁷ Puolueen uudistamiseen pyrkivistä asioista nousee puolueohjelmassa esiin selkeimmin pyrkimys vaikuttamiseen myös kansainvälisellä kentällä sekä sosialismin poisjättö. Sosialismi-sana ei esiinny kertaakaan vuoden 1998 puolueohjelmassa, ja tätä ihmeteltiin paljon Vasemmistoliitossa. Siimes itse perustelee sosialismin poisjättöä sillä, että joku muu on jo aiemmin määritellyt sanan sisällön ja merkityksen, joten sitä ei voi käyttää irrallisena aiemmasta määrittelystään. Tätä pidettiin joidenkin vasemmistoliittolaisten keskuudessa raikkaana ja tervetulleena uudistuksena puolueelle. Aiemminhan sosialismi oli kuulunut vahvasti Vasemmistoliittoa edeltäneen SKDL:n aatemaailmaan.¹⁵⁸ Siimes itse uskoi omien sanojensa mukaan aatteiden ja ismien sijaan arvoihin ja asioihin¹⁵⁹.

Vaikka Vasemmistoliiton kannattajakunnassa oli paljon niitäkin, jotka eivät olleet tyytyväisiä puolueohjelmaan eivätkä ymmärtäneet sen puoluetta uudistavia näkökantoja, koettiin puolueohjelma kuitenkin useammin positiivisena kuin negatiivisena asiana. Puoluetta piti uudistaa, jos se haluaisi itselleen tulevaisuuden. Vuoden 1998 puoluekokous, jossa Suvi-Anne Siimes valittiin Vasemmistoliiton puheenjohtajaksi ja jossa hyväksyttiin uusi puolueohjelma, synnytti monien mielestä uudenlaisen Vasemmistoliiton. Uuden puheenjohtajan koettiin henkilöivän puolueohjelmaan kirjattua Vasemmistoliiton uudistuslinjaa moderniksi ja kansainväliseksi puolueeksi. Sekä Siimeksen valinta että uuden puolueohjelman hyväksyminen olivat puolueelta rohkea mutta samalla monien mielestä ainut mahdollinen teko puolueen tulevaisuuden takaamiseksi.¹⁶⁰

¹⁵⁵ KU 15.5.1998.

¹⁵⁶ Mickelsson 2007, 298.

¹⁵⁷ KU 9.4.1998.

¹⁵⁸ Mickelsson 2007, 296; KU 28.4.1998.

¹⁵⁹ KU 10.3.2006.

¹⁶⁰ KU 9.4.1998; KU 26.5.1998.

Puolueen uudistumista kuvasi myös niin ikään Suvi-Anne Siimeksen edustama punavihreä suunta, johon kuului ympäristöasioiden, kehitysmaakysymysten ja naisten aseman korostaminen. Punavihreys nostettiin esiin tärkeänä puolueen uudistamisessa, ja varsinkin puolueen nuoret sekä naisäänestäjät ja -jäsenet pitivät ympäristöasioita tärkeinä. Vaikka Vasemmistoliitolla oli jo perustamisestaan lähtien ollut kielteinen kanta ydinvoimaan, oli varsinkin puolueen ammattiyhdistyksi ydinvoiman kannalla¹⁶¹. Taloudellinen kasvu meni siis joillakin Vasemmistoliitossa tärkeysjärjestyksessä ympäristöasioiden edelle, ja tähän haluttiin muutosta. Toisille tämä punavihreä suunta oli aito pyrkimys kiinnittää huomiota ympäristö- ja kehitysmaasioihin, toisille se oli lähinnä keino kiillottaa puolueen julkisuuskuvaa ympäristökysymysten saadessa yhä enemmän huomiota mediassa. Joka tapauksessa punavihreys oli se suunta, jolle Vasemmistoliittoa haluttiin ohjata, ja tuoksi suunnannäyttäjäksi sopi parhaiten punavihreäksi profiloitunut Suvi-Anne Siimes.¹⁶²

3.4. Vaalikampanja uuden puheenjohtajan imagolla

Vuoden 1999 eduskuntavaaleihin Vasemmistoliitto lähti uuden puheenjohtajan johdattamana. Vaaleihin lähdettiin vaikeasta asetelmasta. Edellinen vaalikausi 1995–1999, jonka Vasemmistoliitto oli istunut hallituksessa, oli ollut puolueelle raskas. Vasemmistoliiton omat hallituskauden tavoitteet olivat jääneet saavuttamatta ja äänestäjät vaikuttivat pettyneiltä puolueen toimintaan. Pelkona siis oli, että Vasemmistoliiton äänestäjät jättäisivät äänestämättä tai siirtyisivät jonkun toisen puolueen kannattajiksi.¹⁶³ Puolueen eduskuntaryhmästä oli heti hallituskauden aluksi vuonna 1995 erotettu kolme kansanedustajaa – Esko-Juhani Tennilä, Mikko Kuoppa ja Veijo Puhjo – näiden äänestettyä toistuvasti hallituksen esityksiä vastaan. Tämä lisäsi Vasemmistoliiton mainetta hankalana puolueena ja aiheutti hämmennystä puolueen kannattajien keskuudessa.¹⁶⁴ Pelkona oli, että Vasemmistoliitto saavuttaisi vain 15–16

¹⁶¹ Siimes 2007, 32. Vasemmistoliiton enemmistö oli vuonna 1998 lisäydinvoiman rakentamista vastaan. Kuitenkin SAK:n vasemmistoliittolainen väki kannatti lisäydinvoiman rakentamista sillä heidän mielestään se lisäisi työllisyyttä ja talouskasvua.

¹⁶² Mickelsson 2007, 298; Utrio 2006, 109.

¹⁶³ Sund 2002, 178.

¹⁶⁴ Siimes 2007, 186.

kansanedustajan paikkaa, ja että näistäkin suuri osa menisi hallituspolitiikan ärhäköille vastustajille.¹⁶⁵

Vaalikampanjaan valittiin kaksi linjaa: perinteinen ja moderni. Omia kannattajia oli tarkoitus herätellä perinteisellä vaalikampanjalla, korostamalla työelämän kysymyksiä sekä tuomalla esiin punaista väriä vaalimainoksissa. Uutta linjaa edusti iskulause ”*sujuva arki*”. Tarkoituksena oli turvata julkiset palvelut, jotka takasivat perheiden osallistumisen työelämään ja arjen sujumisen. Arkiteemalla pyrittiin saamaan puolueelle lisää uusia kannattajia, erityisesti kaupunkilaisia toimihenkilöitä sekä nuoria naisia. Vaalikampanjan uudenlaisuutta edusti myös se, että koko kampanja rakennettiin uuden puheenjohtajan habituksen varaan. Vaalijulisteessa Siimes leipoi leipää, hänen kuvansa oli kaikissa lentolehtisissä ja hän oli keskeinen hahmo television vaalimainoksissa. Osa puolueessa vierasti näin voimakkaasti yhden persoonan varaan rakennettua vaalikampanjaa, vaikka mainostoimisto olikin siitä innoissaan.¹⁶⁶ Mielestäni Siimeksen varaan rakennettu kampanja osoitti, miten vahvasti uuden puheenjohtajan imagoon luotettiin ja miten paljon puolue uskoi saavansa kannatusta pelkästään Siimeksen avulla.

Vaikka Vasemmistoliitto on määritelmällisesti punavihreä puolue ja erityisesti vastavalittu puheenjohtaja Siimes korosti punavihreää aatetta, haluttiin vuoden 1999 vaalikampanjassa jättää vihreä väri pois. Vasemmistoliitossa koettiin, ettei heillä ollut riittävästi asiantuntijuutta pärjätäkseen vihreille näiden vahvimmalla osaamisalueella. Puheenjohtaja Siimes kuitenkin haastoi Vihreät vaalikampanjan aikana heidän verouudistusta koskevista ehdotuksista. Vasemmistonuoret kritisoivat vihreän värin poisjättöä, sillä punavihreys oli erityisesti nuorille tärkeä aate. Vasemmistonuoret ajoivat itse ympäristökysymysten huomioimista vaalikampanjassa.¹⁶⁷

Vasemmistoliitto sai 20 kansanedustajan paikkaa vaaleissa. Edellisissä vaaleissa puolue oli saanut 22 paikkaa, mutta eduskuntaryhmän koko ennen vaaleja oli ollut vain 19 edustajaa. Suvi-Anne Siimes sai 15955 ääntä ja oli koko maan toiseksi suosituin kansanedustaja äänimäärän perusteella¹⁶⁸. Kampanjan sisällön vaikutus näkyi puoluetta äänestäneissä. Vasemmistoliitto lisäsi kannatustaan nuorten keskuudessa ja oli

¹⁶⁵ Sund 2002, 177–178.

¹⁶⁶ Sund 2002, 184–185; Talvitie 2013, 82.

¹⁶⁷ Sund 2002, 186.

¹⁶⁸ Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Tilastokeskus.
< <http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit99/index.html> > [viitattu 28.4.2015]

muuttunut naisten puolueeksi: 53 % Vasemmistoliittoa äänestäneistä oli naisia.¹⁶⁹ Hallituspohja pysyi samanlaisena kuin edellisellä vaalikaudella, joten myös Vasemmistoliitto jatkoi hallituksessa. Puheenjohtaja Siimes sai toisen valtiovarainministerin salkun sekä oli ministerinä ulkoasiainministeriössä ja ympäristöministeriössä. Vasemmistoliiton toinen ministeri hallituksessa oli Martti Korhonen, joka toimi alue- ja kuntaministerinä.¹⁷⁰

¹⁶⁹ Sund 2002, 187.

¹⁷⁰ Talvitie 2013, 75.

4. Hallituspuolueesta oppositiopuolueeksi

Vuonna 2003 järjestettiin Suomessa eduskuntavaalit, joiden näkyvimpänä piirteenä voidaan pitää niiden muodostumista niin kutsutuiksi pääministerivaaleiksi¹⁷¹. Tämä tarkoitti käytännössä vaalikamppailun keskittymistä julkisuudessa kolmen suurimman puolueen – Keskustan, Kokoomuksen ja SDP:n – puheenjohtajien ympärille. Vaalikamppailu muuttui kaksintaisteluksi niin kutsutun Irak-keskustelun myötä, jossa oppositiojohtaja, Keskustan Anneli Jäätteenmäki kyseenalaisti istuvan pääministerin, SDP:n Paavo Lipposen ulkopoliittiset toimet.¹⁷²

Vasemmistoliitto oli ollut mukana edellisellä vaalikaudella Paavo Lipposen johtamassa niin kutsutussa sateenkaarihallituksessa, joka oli johtanut maata jo kahdeksan vuoden ajan. Puolueen puheenjohtaja Suvi-Anne Siimeksellä oli ollut vastuullinen tehtävä hallituksen toisena valtiovarainministerinä ja veroasiantuntijana.¹⁷³ Istuvaa hallitusta arvosteltiin muun muassa epäonnistumisesta tavoitteessaan puolittaa työttömyys vaalikauden aikana, terveydenhuollon huonosta toimivuudesta, valtion omistaman teleyhtiö Soneran epäonnistuneista ulkomaankaupoista sekä kansanedustajien suurista palkankorotuksista. Maailmanpoliittista tilannetta puolestaan kiristi Lähi-idässä kytevä sodanuhka, kun Yhdysvaltain tietojen mukaan Irakilla oli hallussaan joukkotuhoaseita, jotka olivat uhaksi Irakin naapurimaille ja Yhdysvalloille.¹⁷⁴

Siimes oli ennen vuoden 2003 eduskuntavaaleja ollut Vasemmistoliiton puheenjohtajana jo lähes viiden vuoden ajan. Hänet valittiin jatkokaudelle vuoden 2001 puoluekokouksessa lähes yksimielisesti. Siimes oli johdattanut puolueensa aiemmin jo kolmiin vaaleihin. Nämä vaalit olivat eduskuntavaalit ja europarlamenttivaalit vuonna

¹⁷¹ Anttila 2006, 164–165. 1.3.2000 voimaan tulleen perustuslain keskeisin muutos oli pääministerin valinnan siirtyminen kokonaan eduskunnan päätäntävaltaan. Ennen pääministerin valintaa eduskuntaryhmät neuvottelevat hallitusohjelmasta ja valtioneuvoston kokoonpanosta. Neuvottelujen perusteella ja kuultuaan eduskunnan puhemiestä presidentti antaa eduskunnalle tiedon pääministeriehdokkaasta. Ehdokas valitaan pääministeriksi, jos eduskunnassa toimitetussa avoimessa äänestyksessä yli puolet annetuista äänistä on kannattanut hänen valitsemistaan. Käytännössä hallitusneuvotteluja johtaa suurimman puolueen puheenjohtaja. Eduskuntavaaleja voi siten hyvin sanoa myös pääministerivaaleiksi, sillä eduskuntavaalit voittaneen puolueen puheenjohtajasta tulee hyvin suurella todennäköisyydellä pääministeri.

¹⁷² Anttila 2006, 159,172. Irak-keskustelu alkoi tammikuussa 2003, kun Keskustan puheenjohtaja Anneli Jäätteenmäki arvosteli SDP:n puheenjohtajan ja silloisen pääministeri Paavo Lipposen lupauksia Suomen avusta Yhdysvalloille tulevan Irakin sodan jälkeisessä jälleenrakennuksessa. Myöhemmin maaliskuussa television vaaliväittelyssä Jäätteenmäki syytti Lipposta Suomen liittämistä Irakin sotaan tukeneeseen liittoumaan ja sanoi Lipposen menneen liian pitkälle luvattaessaan Suomen osallistuvan humanitaariseen avustustoimintaan, jälleenrakentamiseen ja rauhanturvatoimintaan.

¹⁷³ Anttila 2006, 178; Talvitie 2013, 75. Lisäksi Siimes oli ministerinä ulkoasiainministeriössä sekä ympäristöministeriössä.

¹⁷⁴ Anttila 2006, 163–164.

1999 sekä kunnallisvaalit vuonna 2000. Lisäksi vuonna 2000 järjestettiin presidentinvaalit, johon Vasemmistoliitto ei asettanut omaa ehdokasta eikä asettanut virallisesti minkään muun puolueen ehdokkaan kannalle. Siimeksen oma menestys oli ollut vaaleissa erinomaista ja nousujohteista.¹⁷⁵ Vasemmistoliitto sen sijaan menestyi vaali vaalilta huonommin ja menetti paikkoja niin eduskunnassa, Euroopan parlamentissa kuin kunnanvaltuustoissakin.¹⁷⁶

Suvi-Anne Siimes sai eduskuntavaalikampanjan aikana paljon positiivisia arvioita hyvästä esiintymisestään mediassa sekä asiantuntevuudestaan keskustelijana. Siimeksen positiivinen julkisuuskuva ja oma vahva vaalitulokset eivät kuitenkaan riittäneet nostamaan Vasemmistoliiton kannatusta.¹⁷⁷ Vasemmistoliitto menetti yhden eduskuntapaikan ja jäi kevään 2003 hallitusneuvotteluissa vastoin omaa tahtoaan oppositioon. Hallitusaseman menettäminen oli kova paikka erityisesti puolueen ammattiyhdistyksiin, joka oli tehnyt sujuvaa yhteistyötä ammattiyhdistysliikkeessä sosialidemokraattien kanssa. Puolueen johdon katsottiin olleen vastuussa huonosta vaalituloksesta, ja erityisesti puolueen ammattiyhdistysaktiivit kääntyivät Siimestä vastaan.¹⁷⁸

4.1. ”Pääministerivaalit ovat kuin kauneuskilpailut”¹⁷⁹

Vuoden 2003 eduskuntavaalit muodostuivat pääministerivaaleiksi, joten mielenkiinto julkisuudessa keskittyi kolmen suurimman puolueen keskinäiseen vaalikamppailuun. Vasemmistoliiton vaalitaktiikkana oli ollut se, että vaaleissa oli kyse asioista, ei yksittäisen ihmisen asemasta¹⁸⁰. Siksi puheenjohtaja Siimes arvostelikin kovin sanoin

¹⁷⁵ Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkajulkaisu]. Tilastokeskus. < <http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit99/index.html> > [viitattu 28.4.2015] Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa Siimes sai kaikista ehdokkaista toiseksi eniten ääniä. Hänen äänimääränsä vuoden 1999 eduskuntavaaleissa oli 15 955. Vuoden 2003 eduskuntavaaleissa Siimes sai kaikista ehdokkaista neljänneksi eniten ääniä ja kasvatti omaa äänimääräänsä. Hänen äänimääränsä vuoden 2003 eduskuntavaaleissa oli 17 572.

¹⁷⁶ Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkajulkaisu]. Tilastokeskus

< <http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit99/index.html> > [viitattu 28.4.2015];

Suomen virallinen tilasto (SVT): Europarlamenttivaalit [verkkajulkaisu]. Tilastokeskus.

< <http://www.stat.fi/tk/he/vaalit/vaalit99euro/index.html> > [viitattu 28.4.2014]; Suomen virallinen tilasto

(SVT): Kunnallisvaalit [verkkajulkaisu]. Tilastokeskus. < <http://www.stat.fi/til/kvaa/2000/> >

[viitattu 28.4.2015]. Vuoden 1999 eduskuntavaaleissa Vasemmistoliitto menetti kaksi paikkaa, vuoden 1999 europarlamenttivaaleissa Vasemmistoliitto menetti toisen paikkansa ja vuoden 2000 kunnallisvaaleissa Vasemmistoliitto menetti yhteensä 101 valtuustopaikkaa.

¹⁷⁷ Anttila 2006, 178.

¹⁷⁸ Siimes 2007, 26–27.

¹⁷⁹ SK 9/2003. Suvi-Anne Siimes kritisoi eduskuntavaalien muuttumista pääministerivaaleiksi.

¹⁸⁰ Siimes 2007, 33.

vaalien luonteen muuttumista pääministerivaaleiksi ja median keskittymistä siihen, kenestä tulisi seuraava pääministeri. Hänen mielestään pääministerivaalit vertautuivat kauneuskilpailuun, jossa arvioidaan vain yksittäisen ihmisen ominaisuuksia, kun tärkeimpänä asiana olisi pitänyt olla puolueiden vaaliohjelmat ja –lupaukset.¹⁸¹ Siimeksen antaman kritiikin taustalla saattoi olla myös se, että kolmen suurimman puolueen puheenjohtajan sama julkisuus oli suurempaa kuin pienempien puolueiden¹⁸².

Vasemmistoliiton painotukset vuoden 2003 eduskuntavaaleissa olivat perinteisen vasemmistolaisia, tärkeimpinä työ, toimeentulo ja palvelut. Puolue halusi ennen kaikkea turvata julkiset palvelut, vasta sen jälkeen tulisivat veronalennukset.¹⁸³ Vasemmistoliitto halusi paikata perusturvan aukkoja, kaventaa tuloeroja sekä lisätä työn jakamista lyhentämällä työaikoja. Siimes arvosteli hallitusta – jossa itsekkin toimi ministerinä – liian oikeistolaisesta politiikasta. Siimeksen mukaan hallitus oli keventänyt verotusta liikaa eikä ollut onnistunut työllistämistavoitteessaan. Vasemmistoliiton vaalilupauksiin kuuluivat myös hoitotakuun ja maksukatton saaminen terveydenhuoltoon.¹⁸⁴ Tavoitteena oli Siimeksen mukaan oikeudenmukaisempi ja yhteisvastuullisempi maailma, jossa esimerkiksi julkiset palvelut pitäisi turvata verovaroin.¹⁸⁵

Nato ei noussut puolueen vaaliteemaksi, vaikka Vasemmistonuoret yrittivät ehdottaa omaa Nato-vastaista kampanjaansa Vasemmistoliitolle. Vasemmistonuorten vaaliohjelman tärkein kohta oli Naton vastustaminen ja maailmanlaajuisen rauhantyyön vahvistaminen.¹⁸⁶ Vasemmistonuoret olisivat halunneet Vasemmistoliitosta entistä selvemmin Nato-vastaisen puolueen, ja kampanjoivat tämän puolesta vuoden 2001 puoluevaltuuston kokouksessa. Vasemmistonuorten Nato-kampanjan tavoitteena oli Suomen Nato-jäsenyyden vastustaminen sekä YK:n roolin korostaminen kriisinhallintatehtävissä. Puolueen johto ja Siimes eivät kuitenkaan halunneet Natosta vaaliteemaa, vaikka puoluevaltuuston kokoukseen osallistuneet suhtautuivat asiaan innostuneesti.¹⁸⁷ Vuoden 2003 eduskuntavaalikamppailun aikana Vasemmistonuoret suhtautuivat sovitteluvasti puoluejohdon päätökseen olla tekemättä Natosta vaaliteemaa; heille riitti, että puheenjohtaja Siimes oli selkeästi ilmaissut olevansa Nato-vastainen.¹⁸⁸

¹⁸¹ SK 9/2003.

¹⁸² Anttila 2006, 177–178.

¹⁸³ HS 11.3.2003; ST 28.2.2003.

¹⁸⁴ SK 9/2003; ST 4.2.2003.

¹⁸⁵ HS 2.2.2003; ST 28.2.2003; ST 14.3.2003.

¹⁸⁶ *Liberö* 1/2003.

¹⁸⁷ Arhinmäki 2006, 182–183.

¹⁸⁸ *Liberö* 1/2003.

Vuonna 2006 ilmestyneessä kirjassaan Paavo Arhinmäki kuitenkin tulkitsee tämän Nato-teeman poisjätön puoluejohdon haluksi varmistella paikkaa tulevissa hallitusneuvotteluissa.¹⁸⁹ Nato-kysymys oli kuitenkin esillä vuoden 2003 eduskuntavaalien aikaan, sillä Yhdysvallat oli aloittamassa sotaa Irakia vastaan, ja tämä vaikutti paitsi maailmanpoliittiseen tilanteeseen myös Suomen ulkopoliittikkaan. Niinpä puoluejohtajilta tiedusteltiin heidän johtamansa puolueen Nato-kantoja.¹⁹⁰ Siimes totesi Vasemmistoliiton Nato-kannaksi sen, että Naton olisi muututtava ja toimittava vahvemmin kansainvälisen yhteistyön ja rauhanturvaamisen puolesta.¹⁹¹ Vasemmistonuorten silloinen puheenjohtaja Paavo Arhinmäki puolestaan oli sitä mieltä, että Vasemmistoliiton politiikan lähtökohtana tulisi olla kaikkien sotilasliittojen vastustaminen, sillä rauhankysymykset ovat perinteisesti olleet vasemmistolaiselle liikkeelle ydinasioita. Arhinmäki on sitä mieltä, että Vasemmistonuorten tuolloinen Nato-kampanjan avaus johti puolueessa sisäiseen keskusteluun ulko- ja puolustuspolitiikasta, joka jatkui aina Siimeksen eroon asti.¹⁹² Mielestäni Arhinmäki tällä lausunnolla tulkitsee, että nimenomaan puheenjohtaja Siimes oli eri mieltä puolueen enemmistön kanssa erityisesti ulko- ja puolustuspolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä, ja tämä olisi ollut yhtenä pääasiallisena syynä Siimeksen eroon puolueen puheenjohtajuudesta vuonna 2006. Siimes itse toteaa, ettei Nato noussut vaaliteemaksi, sillä huolena oli, että Nato-vastaiset halusivat profiloida Vasemmistoliiton myös EU-vastaiseksi ja erityisesti EU:n perustuslakia vastustavaksi puolueeksi.¹⁹³

Vaalikamppailun aikana Vasemmistoliitto pyrki arvostelemaan sosialidemokraatteja sekä tekemään eroa SDP:hen. Siimes sanoi Vasemmistoliiton olevan valmis ottamaan hallitusvastuun myös ilman SDP:tä, sillä tärkeintä olisi tulevan hallituksen hallitusohjelma ja sen asiakysymykset.¹⁹⁴ Siimes arvosteli SDP:tä sanoen vasemmistoliittolaisten olevan ”parempia demareita kuin demarit”¹⁹⁵. Siimeksen mukaan Vasemmistoliitolle olivat tärkeitä arvot ja asiat, SDP taas keskittyi Siimeksen mielestä liikaa valtapolitiikkaan ja vallan säilyttämiseen. Siimes korosti, että vaaleissa oli kyse arvovalinnoista ja muistutti Lipposen johtaman hallituksen epäonnistumisista

¹⁸⁹ Arhinmäki 2006, 182-183.

¹⁹⁰ Anttila 2006, 172.

¹⁹¹ SK 9/2003.

¹⁹² Arhinmäki 2006, 183.

¹⁹³ Siimes 2007, 66.

¹⁹⁴ SK 9/2003.

¹⁹⁵ IL 11.2.2003.

työllisyystavoitteessa.¹⁹⁶ Myös Vasemmistonuoret ottivat voimakkaasti kantaa SDP:n ja Vasemmistoliiton eroihin. Vasemmistonuorten mielestä Vasemmistoliitto oli äänitorvena punavihreälle vasemmistolle, joka oli modernimpi ja ideologisempi kuin SDP.¹⁹⁷ Mielestäni Siimes pyrki SDP:n arvostelulla saamaan SDP:n äänestäjiä Vasemmistoliiton puolelle. Siimes itse sai kannatusta myös oman puolueensa ulkopuolelta ja saattoi houkutella nimenomaan SDP:n mutta myös muiden puolueiden äänestäjiä, ja erityisesti naisäänestäjiä puolelleen.¹⁹⁸

4.2. ”Oletko kova gimma vasemmalta?”¹⁹⁹

Suvi-Anne Siimeksen julkisuuskuvaa ja imagoa pidettiin vaalien aikaan erittäin positiivisena. Hän sai eduskuntavaalikampanjan aikana paljon positiivista palautetta hyvästä mediapersoonastaan ja asiantuntevuudestaan keskustelijana.²⁰⁰ *Iltalehden* vaalien alla tekemien puheenjohtajien julkisuusmittarien mukaan Siimes sai puolueiden puheenjohtajista kolmanneksi eniten julkisuutta televisiokanavilla. Siimeksen saama julkisuus oli kaikkein neutraaleinta kaikista puheenjohtajista. Hän sai kolmanneksi eniten myönteistä julkisuutta ja kolmanneksi vähiten kielteistä julkisuutta.²⁰¹ Vaalien lähestyessä Siimes sai Kokoomuksen silloisen puheenjohtajan Ville Itälän ohella lähes pelkästään positiivista julkisuutta televisiossa.²⁰²

Siimes sai myönteistä julkisuutta nimenomaan vastauksistaan asiakysymyksissä sekä henkilöarvoistaan, ja hänen koettiin tuovan itsensä esiin positiivisella tavalla. Tämän positiivisen julkisuuden koettiin koskevan kuitenkin vain Siimestä, ja Vasemmistoliitto puolueena sai huomattavasti negatiivisempia arvioita.²⁰³ *Iltalehden* äänestäjäraadin arvioidessa puolueiden puheenjohtajia television vaalitentin perusteella Siimes sai raadin arviossa pelkästään positiivisia kommentteja. Häntä pidettiin analyttisenä, terävänä, sanavalmiina ja valovoimaisena sekä asiantuntevana ja uskottavana.²⁰⁴ Positiivisista arvioista käy mielestäni hyvin ilmi se, että Siimes oli valovoimainen ja

¹⁹⁶ IL 11.2.2003; ST 14.3.2003.

¹⁹⁷ *Liberio* 2/2003.

¹⁹⁸ HS 15.3.2003, pk; IL 13.3.2003.

¹⁹⁹ IL 11.2.2003. *Iltalehden* toimittajan kysymys Suvi-Anne Siimekselle.

²⁰⁰ Anttila 2006, 178.

²⁰¹ IL 27.2.2003.

²⁰² IL 11.3.2003.

²⁰³ IL 27.2.2003.

²⁰⁴ IL 14.3.2003.

karismaattinen esiintyjä, ja hänen asiaosaamisensa vakuutti ihmiset myös Vasemmistoliiton ulkopuolella. *"Vahinko, ettei Suvi-Anne ole kokoomuslainen, voisin jopa äänestää häntä"*, kuului eräs arvio Siimeksestä²⁰⁵.

Siimes esitettiin lehtijutuissa vahvana ja määrätietoisena johtajana, jolla on *"teflonista tehty itsetunto"*²⁰⁶. Tätä mielikuvaa tuettiin sanavalinnoilla: Siimes *"ärähtää"* SDP:n Antti Kalliomäelle²⁰⁷ ja *"haastaa"* SDP:n puheenjohtaja Paavo Lipposen²⁰⁸. *Iltalehti* myös kysyi Siimekseltä *"joutuuko Lipponen varomaan naisvoimaa vasemmalta?"* ja *"oletko kova gimma vasemmalta?"*²⁰⁹. Tällaisilla kysymyksillä ja sanavalinnoilla haluttiin mielestäni korostaa paitsi Siimeksen sukupuolta ja ikää myös hänen vahvana pidettyä persoonaansa.

Myös Siimeksen ulkoinen olemus tuotiin esiin positiivisena seikkana. *Iltalehden* jutussa *"Tyyli on tärkeä asia puoluejohtajalle"* Siimestä kuvaillaan urheilulliseksi ja nuorekkaaksi. Jutussa mainitaan Siimeksen tavamerkin, punaisten kynsien, tuovan naisellisuutta Siimeksen *"punkkarimaiseen"* olemukseen.²¹⁰ Vasemmistoliitto käyttikin täysimääräisesti hyväkseen Siimeksen positiivista julkisuuskuvausta, johon liittyi onnistuminen paitsi asiakysymyksissä myös valokuvissa.²¹¹ Siimeksen positiivinen mediaimago oli mielestäni syy siihen, miksi Siimes vetosi erityisesti nuoriin sekä naisiin niin Vasemmistoliitossa kuin puolueen ulkopuolellakin. Siimeksen kohdalla mediajulkisuus ei ollut perinteistä naistenlehtijulkisuutta, vaan lehtien palstoilla korostettiin hänen asiantuntijuuttaan. Perhe- ja kotiesittelyjen sijaan Siimes sai tuoda esiin mielipiteitään ja poliittista agendaansa. Hänen ulkoisessa olemuksessaan korostettiin tyylikkyyttä, nuorekkuutta ja vahvuutta, johon oli lisätty muutamia naisellisia elementtejä, kuten punaiset huulet ja kynnet. *Iltalehti* kuvaili jutussaan Siimestä sanoilla *"pehmeä mutta päättäväinen"*²¹², joka on mielestäni median tyyppillinen, positiivinen ilmaisutapa vahvasta mutta naisellisena pidetystä naisesta. Erityisesti naisäänestäjien keskuudessa Siimes nostikin profiiliaan vaalien lähestyessä.²¹³

²⁰⁵ HS 10.3.2003.

²⁰⁶ IL 3.3.2003.

²⁰⁷ HS 30.1.2003; IL 30.1.2003.

²⁰⁸ IL 11.2.2003.

²⁰⁹ *ibid.*

²¹⁰ IL 3.3.2003.

²¹¹ Uimonen 2009, 261–262.

²¹² IL 11.2.2003.

²¹³ Anttila 2006, 178; IL 13.3.2003; Uimonen 2009, 261–262.

Ennen vaaleja Siimes sai lähestulkoon pelkästään kiitosta vasemmistoliittolaisilta. *Kansan Tahdon* jutussa Vasemmistoliiton Lapin kansanedustajaehdokkaat kehuivat Siimeksen johtaman puolueen olleen silloisessa hallituksessa selvästi parempi kuin edeltäjänsä. Siimes nostettiin jopa hyväksi pääministeriehdokkaaksi.²¹⁴ Hallitusvastuun hoitamisesta annettiin Siimekselle lähes täydet pisteet, ja todettiin hallituksen toimineen paremmin kuin ennen.²¹⁵ *Satakunnan Työn* kirjoituksessa erityisesti Siimeksen esiintymistä television vaaliväittelyissä keuhuttiin. Siimeksen todettiin olevan valovoimainen ja karismaattinen esiintyjä, joka ”paranee vanhetessaan”.²¹⁶ Siimes sai myös kehuja maakuntien huomioimisesta, ja Siimeksen vetovoiman toivottiin ulottuvan myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.²¹⁷ Siimeksen vahva esiintyminen julkisuudessa sekä hänen positiivinen julkisuuskuvansa olivat kenties syynä siihen, että puolueen jäsenten keskuudessa suhtauduttiin positiivisesti tuleviin vaaleihin. Äänestyspäivään suunnattiin ”hyvissä tunnelmissa” ja odotettiin puolueelta hyvää tulosta.²¹⁸ Myös Siimes itse oli toiveikas ja uskoi puolueelle käyvän hyvin vaaleissa.²¹⁹

4.3. Hallituksesta oppositioon

Vaalien lopputulos oli kuitenkin tappio Vasemmistoliitolle. Vasemmistoliitto menetti kannatustaan vuoden 1999 eduskuntavaaleista. Puolueen ääniosuus oli vuoden 2003 eduskuntavaaleissa 9,93%, kun se vuoden 1999 vaaleissa oli ollut 10,88%. Vasemmistoliitolla oli vaalien jälkeen 19 eduskuntapaikkaa eli se menetti yhden paikan. Siimeksen kannatus sen sijaan oli erinomaista. Hän sai kaikista ehdokkaista neljänneksi eniten ääniä, ja kasvatti omaa äänisaalistaan yli 1600 äänellä.²²⁰ Kuitenkaan vain yhden vahvan mediapersoonan ja suosituksen poliitikon kannatus ei vaikuttanut täysmääräisesti puolueen vaalimenestykseen.²²¹ Omassa puolueessaan Siimes kuitenkin sai ”voittajan vastaanoton”²²². Siimeksen mielestä se, että Vasemmistoliitto painotti vaaleissa arvoja

²¹⁴ KT 6.3.2003.

²¹⁵ KT 13.3.2003, pk.

²¹⁶ ST 6.3.2003, pk.

²¹⁷ ST 11.3.2003.

²¹⁸ KT 13.3.2003, pk.

²¹⁹ ST 11.3.2003.

²²⁰ Suomen virallinen tilasto (SVT): Eduskuntavaalit [verkkojulkaisu]. Tilastokeskus.

< <http://www.stat.fi/til/evaa/index.html> > [viitattu 28.4.2014]

²²¹ Anttila 2006, 178.

²²² IL 17.3.2003.

ja asiakysymyksiä, takasi puolueen kannatuksen säilymisen.²²³ Vasemmistoliiton tavoitteena ennen vaaleja oli saavuttaa vaalivoitto ja yli 20 edustajanpaikkaa eduskuntaan.²²⁴ Tässä tavoitteessa kuitenkin epäonnistuttiin.

Vasemmistoliiton puoluelehdissä vaalien lopputulos tulkittiin ääni- ja paikkamäärän vähentymisestä huolimatta positiiviseksi Vasemmistoliitolle. Vaalien muotoutumista pääministerivaaleiksi arvosteltiin, sillä sen katsottiin vääristäneen vaalien tarkoitusta ja vieneen ääniä erityisesti Vasemmistoliitolta. Omassa vaalityössä tai hallituspolitiikassa ei siis nähty juurikaan virheitä, vaan ainakin ensimmäiset arviot vaalitappiosta nähtiin ensisijaisesti muiden syyksi. Oulussa ilmestynvä *Kansan Tahto* arvioi vaalimenestystä huomattavasti paremmaksi kuin *Satakunnan Työ*. Tämän voi nähdä johtuvan siitä, että pohjoisessa Vasemmistoliitto pystyi säilyttämään kansanedustajapaikkansa, kun taas nimenomaan Satakunnan vaalipiirissä menetettiin yksi Vasemmistoliiton eduskuntapaikka.²²⁵

Siimeksen panostusta vaalityöhön kiiteltiin ja hänen omaa hyvää vaalitulostaan keuhuttiin. Siimes ilmaisi olevansa pettynyt siitä, ettei vaaleissa menestyneet Vasemmistoliiton listoilla olleet nuoret tai naiset. Tähän kiinnitettiin myös puoluelehdissä huomiota. Vaikka Siimes itse sai menestystä nuorena naisena, hänen vetovoimansa ei riittänyt kasvattamaan muiden nuorten tai naisehdokkaiden saamaa kannatusta. Vaaleissa menestyivät ne vanhat miesehdokkaat, jotka jo olivat kansanedustajia. Nuoria oli kuitenkin ollut aiempaa enemmän mukana vaalityössä, joten puoluelehdissä vaadittiin selvitystä siitä, miksi nuoret eivät kuitenkaan pärjänneet vaalituloksissa.²²⁶

Timo Laaksonen, Vasemmistoliiton entinen kansanedustaja, kommentoi *Satakunnan Työn* sivuilla sitä, että puolueessa oli yhä ihmisiä, jotka käyttivät puoluetta vain oman edun ajamiseen eivätkä yhteisen työn tekemiseen. Laaksonen saattoi viitata tällä erityisesti puolueen entisiin vähemmistöläisiin, jotka edellisellä vaalikaudella oli erotettu Vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä näiden äänestettyä järjestelmällisesti Vasemmistoliiton hallituspolitiikkaan vastaan.²²⁷ Myös Siimes oli arvostellut entisten vähemmistökommunistien mukanaoloa puolueessa ja todennut yhteistyön heidän

²²³ *ibid.*

²²⁴ HS 2.2.2003.

²²⁵ KT 18.3.2003; ST 18.3.2003, pk.

²²⁶ IL 17.3.2003; KT 18.3.2003; ST 20.3.2003.

²²⁷ ST 20.3.2003.

kanssaan olleen hankalaa²²⁸. Siimes oli korostanut jo vuonna 1998 tullessaan valituksi puheenjohtajaksi, ettei Vasemmistoliiton ihanteisiin kuulunut kähmintä, vaan toimintakulttuurin olisi oltava avointa ja läpinäkyvää.²²⁹ Tulkitsenkin Laaksosen kommentin tueksi Siimekselle ja hänen edustamilleen poliitikkalle ja arvoille.

Tuleviin hallitusneuvotteluihin puolue lähti kuitenkin toiveikkaana ja hallitusneuvotteluihin valmistauduttiin huolella.²³⁰ Siimes oli jo ennen vaaleja sanonut, että hallitukseen osallistumisen ratkaisee ennen muuta hallitusohjelma, ei mahdolliset tulevat hallituskumppanit.²³¹ Siimes ilmaisi puolueen olevan halukas ottamaan hallitusvastuuta. Vasemmistoliitolla ei ollut sen enempää toiveita tulevasta hallitusohjelmasta kuin varsinaisia kynnyskysymyksiä hallitukseen menolle. Puolue korosti työllistymistavoitteen kirjaamista hallitusohjelmaan koko vaalikaudelle.²³² Myös puoluelehdet kannattivat puheenjohtajan ajatusta hallitukseen menosta, vaikka osa kansanedustajista olikin arvostellut edellisen hallituksen toimintaa. Hallitus nähtiin ainoana paikkana, jossa asioihin oli mahdollista vaikuttaa. Edellisen hallituksen työssä nähtiin myös onnistumisia ja erityisesti Vasemmistoliiton ministerien toimintaa kehuttiin.²³³ Siimes kuitenkin muistutti, että hallitusohjelma olisi tehtävä huolella ja ilman kiirettä. Siimes viittasi Irakin sotaan sanoessaan, että maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi hallitusneuvotteluissa ei pidä kiirehtiä.²³⁴

Siimes oli heti vaalituloksen selvittyä ja hallitusneuvotteluiden aikana ministerisuosikki myös oman puolueensa ulkopuolella. *Iltalehti* nosti Siimeksen jopa kolmanneksi suosituimmaksi pääministeriehdokkaaksi.²³⁵ Vasemmistoliitto jäi kuitenkin hallitusneuvotteluissa oppositioon, ja valtaan tuli Keskustan Anneli Jäätteenmäen johtama punamultahallitus, johon Keskustan lisäksi kuuluivat myös SDP ja RKP. Siimes itse totesi, ettei tunne katkeruutta puolueen jäämisestä oppositioon, vaikka Vasemmistoliitto alun perin tavoittelikin hallituspaikkaa. Vasemmistoliiton tavoitteena oli jatkaa vaaliteemojen mukaista politiikkaa myös oppositiossa ja pitää esillä työelämän kysymyksiä, palveluita ja perusturvaa.²³⁶ Siimeksen mukaan

²²⁸ Siimes 2007, 185–187.

²²⁹ *Pippuri* 3/1998.

²³⁰ Siimes 2007, 34.

²³¹ SK 9/2003.

²³² HS 22.3.2003.

²³³ KT 20.3.2003; KT 26.3.2003; KT 27.3.2003.

²³⁴ HS 20.3.2003; KT 20.3.2003.

²³⁵ IL 17.3.2003; IL 24.3.2003.

²³⁶ HS 5.4.2003.

hallitusneuvotteluissa oli ollut esillä selkeästi enemmän veronalennuksia kuin mistä puolueet olivat vaalien aikaan puhuneet.²³⁷ Hallitusohjelman kriittinen arviointi ja oppositiopolitiikan aloittaminen oli Siimeksen mielestä helppoa perusteellisesti tehdyn talouspoliittisen pohjatyön vuoksi. Siimes itse on sitä mieltä, että puoluejohdon ja sen eduskuntaryhmän välillä ei ollut suuria erimielisyyksiä oppositiopolitiikan alkutaipaleella. Siimes katsoo, että suuremmat ongelmat puoluejohdon ja eduskuntaryhmän välillä alkoivat syksyn 2003 ja alkuvuoden 2004 aikana, ja nämä ongelmat myöhemmin johtivat hänen eroonsa Vasemmistoliiton puolueen johdosta.²³⁸

4.4. Ristiriitoja ammattiyhdistyksiensä kanssa

Vasemmistoliiton perustamiskokouksessa vuonna 1990 puolue määriteltiin punavihreäksi puolueeksi. Tätä suuntausta ovat kannattaneet erityisesti puolueen nuoret jäsenet sekä puheenjohtaja Siimes, kun taas puolueen ammattiyhdistyksi on asettanut työllistämiskysymykset vihreiden arvojen edelle. Vasemmistoliitolle punavihreys on merkinnyt esimerkiksi kielteistä suhtautumista ydinvoimaan sekä turkistarhaukseen.²³⁹

Vuoden 1998 puoluekokouksessa aloite turkistarhauksen kieltämisestä oli ensimmäistä kertaa esillä Vasemmistoliitossa. Aloitteesta käytettiin muutamia puheenvuoroja, mutta suurempaa kiinnostusta asia ei herättänyt. Kokouksessa aloite äänestettiin kumoon, mutta kolme vuotta myöhemmin vuoden 2001 puoluekokouksessa se oli jo suuremman luokan kysymys. Tähän vaikutti se, että puheenjohtaja Siimes oli puoluehallituksessa äänestänyt turkistarhauksen kieltämisen puolesta. Puolueen ammattiyhdistysväki sen sijaan kannatti turkistarhausta sen työllistävän vaikutuksen vuoksi ja perusteli turkistarhauksen olevan laillinen elinkeino.²⁴⁰ Turkistarhauskysymyksessä nousee mielestäni hyvin esiin Vasemmistoliiton sisäinen ero ajattelutavoissa: perinteinen vasemmistolainen työväenliike lähtee siitä, että työpaikkojen luonti on politiikan keskeinen tavoite kun taas punavihreä vasemmistolainen politiikka kyseenalaistaa työpaikkojen lisäämisen hinnalla millä hyvänsä, ja painottaa työllistymisen ohjaamista eettiseen ja kestävämpään suuntaan

²³⁷ HS 3.4.2003; KU 3.4.2003.

²³⁸ Siimes 2007, 34–35.

²³⁹ Mickelsson 2007, 298.

²⁴⁰ Arhinmäki 2006, 123–125.

Turkistarhausta merkittävämpi kiista käytiin ydinvoimasta. Paavo Lipposen toisen hallituksen aikana Vasemmistoliiton molemmat ministerit - toinen valtiovarainministeri Siimes sekä alue- ja kuntaministeri Martti Korhonen - sekä puolueen eduskuntaryhmän enemmistö äänestivät ydinvoiman lisärakentamista vastaan sekä valtioneuvoston yleisistunnossa että eduskunnan suuressa salissa²⁴¹. Vuoden 2001 puoluekokouksessa puolueen ammattiyhdistysväki toimi vahvasti sen puolesta, että Vasemmistoliiton kielteinen ydinvoimakanta olisi muutettu myönteiseksi. Siimes itse kertoo, että myös häntä painostettiin voimakkaasti, jotta hän ei toimisi aktiivisesti kielteisen ydinvoimakannan puolesta²⁴².

Sekä Siimes että Paavo Arhinmäki katsovat, että ammattiyhdistysliikkeen kampanjointi ei olisi tuottanut tulosta, sillä sekä puoluekokousedustajat että puolueen kannattajat olivat selkeästi kielteisen ydinvoimakannan puolella.²⁴³ Puoluekokouksessa aloitevaliokunnan enemmistö kuitenkin kannatti ydinvoimaa ja oli tuomassa kokoukseen ydinvoimamyönteistä esitystä. Tässä tilanteessa Siimes päätti asettua selkeästi ydinvoiman kieltämisen kannalle ja omien sanojensa mukaan ”laittoi kovan kovaa vastaan”²⁴⁴. Vuoden 2001 puoluekokouksessa puolueen puheenjohtaja Suvi-Anne Siimes asetti jatkokautensa ehdoksi sen, että Vasemmistoliitto säilyttäisi kielteisen kantansa ydinvoimaan.²⁴⁵

Vasemmistonuoret silloisen puheenjohtajansa Paavo Arhinmäen johdolla tukivat Siimeksen jatkokautta sekä kielteisen ydinvoimakannan säilyttämistä. Kun puolueen ammattiyhdistysliikkeen johto kampanjoi ydinvoimakannan muuttamisen puolesta, Arhinmäki ilmoitti *Helsingin Sanomille* kesken puoluekokouksen, että Vasemmistonuoret eivät jatka Vasemmistoliiton nuorisojärjestönä, mikäli puolueen ydinvoimakanta muutetaan myönteiseksi. Arhinmäen lausunto oli seuraavana päivänä *Helsingin Sanomien* sivuilla ja kaikkien kokousedustajien tiedossa.²⁴⁶

Ydinvoiman vastainen kanta olisi säilynyt puoluekokouksessa ilman Siimeksen ja Vasemmistonuorten uhkauksiakin, sillä enemmistö puolueen jäsenistä ja sen

²⁴¹ Siimes 2007, 30.

²⁴² *ibid.*

²⁴³ Arhinmäki 2006, 128; Siimes 2007, 30.

²⁴⁴ Siimes 2007, 31. Siimes sanoi puoluekokouspuheessaan, ettei voisi toimia ydinvoimaan myönteisesti suhtautuvan puolueen puheenjohtajana. Tällaista ilmoitusta paheksuttiin erityisesti puolueen ammattiyhdistysissä, jossa Siimeksen mukaan ei oltu totuttu puheenjohtajan ”koviin otteisiin”.

²⁴⁵ Arhinmäki 2006, 127; Siimes 2007, 30–31.

²⁴⁶ Arhinmäki 2006, 127–128.

kannattajista vastusti ydinvoiman lisärakentamista. Arhinmäki kuitenkin toteaa, että sekä Vasemmistonuoret että Siimes halusivat varmistaa kielteisen ydinvoimakannan säilymisen. Arhinmäen mukaan kyseessä oli Vasemmistoliiton tulevaisuuden ja uskottavuuden kannalta keskeinen asia, sillä ydinvoimaa kannattava puolue ei voisi väittää olevansa aidosti punavihreä.²⁴⁷ Lopputuloksena olikin, että puolueen ydinvoimavastaista kantaa tiukennettiin entisestään.²⁴⁸ Sekä Siimes että Arhinmäki epäilevät, että ydinvoimakampanjan johdossa olisi ollut Vasemmistoliiton entinen puoluesihteerä Matti Viialainen.²⁴⁹

Vanha kiista ydinvoimasta ja vihreistä arvoista nousi esiin vuoden 2003 vaalikamppailun aikana. Vain muutama päivä ennen eduskuntavaalien varsinaista äänestyspäivää SAK:n hallituksen silloinen varapuheenjohtaja, vasemmistoliittolainen Pekka Ahmavaara antoi tiedotteen, jossa hän vaati Vasemmistoliittoa tukemaan vaalien jälkeen Paavo Lipposen pääministeriyyttä. Media tulkitsi Ahmavaaran tiedotteen olevan vaalityötä SDP:lle, sillä vaalit olivat muodostuneet heti vaalikamppailun alusta lähtien pääministerivaaleiksi. Mediassa kiinnitettiin huomiota siihen, että Vasemmistoliiton puoluejohdon ja ammattiyhdistysliikkeen vasemmistoliittolaisen johdon vaalistrategiassa oli selkeä ero.²⁵⁰ Vasemmistoliiton vaalitaktiikka oli eduskuntavaalikampanjassa ollut se, että vaaleissa oli kyse asioista, ei yhden yksittäisen ihmisen asemasta.²⁵¹ Siksi puolue ei puoluehallituksen päätöksellä asettanut omaa pääministeriehdokasta. Ammattiyhdistysliikkeen johto tuntui kuitenkin olevan toista mieltä, ja asettui vaalikamppailun lopulla Paavo Lipposen pääministeriysten puolelle.²⁵² *Helsingin Sanomissa* tulkittiin, että Siimeksen hyvä menestyminen saattaisi olla este Lipposen pääministeriydelle sillä Siimes saattaisi viedä Lipposen ääniä, ja todettiin, että SAK:n tuki sosialidemokraateille ja Lipposelle oli ammattiyhdistysliikkeen perinteistä toimintaa.²⁵³

Siimeksen ja ammattiyhdistysliikkeen väliset ristiriidat nousivat näkyvästi esiin eduskuntavaalien jälkeen. Siimes on sitä mieltä, että hallitusaseman menettäminen

²⁴⁷ *ibid.*

²⁴⁸ Siimes 2007, 31.

²⁴⁹ Arhinmäki 2006, 128; Siimes 2007, 30.

²⁵⁰ Siimes 2007, 33–34. Siimes kertoo, että yleinen käsitys Vasemmistoliitossa oli, että Ahmavaaran tiedotteen olisi todellisuudessa laatinut Matti Viialainen.

²⁵¹ SK 9/2003.

²⁵² Siimes 2007, 33–34.

²⁵³ HS 15.3.2003, pk.

vaalien jälkeen oli puolueen ammattiyhdistysväelle kova pala.²⁵⁴ Ammattiyhdistysliikkeessä puolueen aktiivit olivat tehneet yhteistyötä sosialidemokraattien kanssa, ja muutenkin ajaneet käytännönläheistä yhteistyön tekemistä ja vastuun kantamista.²⁵⁵ Puolueen joutuessa oppositioon monien vasemmistoliittolaisten ammattiyhdistysaktiivien vaikutusvalta ammattiyhdistysliikkeessä väheni, ja tästä syytettiin puoluejohtoa ja erityisesti Siimestä.²⁵⁶

Vasemmistoliitto järjesti elokuussa 2003 Forssan ohjelman 100-vuotisjuhlaseminaarin, jossa käsiteltiin työväenliikkeen ohjelmallisia haasteita. Siimeksen juhlaseminaarissa pitämä puhe uutisoitiin *Kansan Uutisissa* otsikolla ”Käsittämätön hyökkäys ay-liikettä vastaan”.²⁵⁷ Puheessaan Siimes kehotti puoluetta nostamaan punavihreän aatteen ja ympäristökysymykset vahvemmin esille. *Kansan Uutiset* siteerasi Matti Viialaista, joka sanoi Siimeksen arvostelleen kovin sanoin ammattiyhdistysliikettä.²⁵⁸ Viialainen tuntuu viittaavan Siimeksen puheessa seuraavaan kohtaan: ”Sellainen toiminta, jossa ammattiyhdistysliike asettuu luontoa tuhoavan toiminnan puolelle, on lyhytnäköistä ja palvelee vain ympäristöarvojen ja työehtojen polkumyyntiä tavoittelevan pääoman etua. Siksi punavihreä väri täytyy nostaa syrjästä myös ammatillisen työväenliikkeen piirissä.”²⁵⁹

Siimekseltä kysyttiin seminaarin jälkeisessä tiedotustilaisuudessa hänen ydinvoimakantaansa sekä pitikö hän ammattiyhdistysliikkeen myönteistä suhtautumista ydinvoiman lisärakentamiseen taantumuksellisena. Siimeksen puhe uutisoitiin *Kansan Uutisissa* sekä myös muissa medioissa paitsi ”hyökkäyksenä ammattiyhdistysliikettä vastaan”²⁶⁰ myös ammattiyhdistysliikkeen kovasanaisena arvosteluna. Siimes itse toteaa, että lausunnot olivat Matti Viialaisen kommentteja, jotka esitettiin myöhemmin faktoina.²⁶¹ *Helsingin Sanomat* näkee, että Siimeksen puheessa kuului vasemmiston nuoremman polven ääni, kun ammattiyhdistysliikettä arvosteltiin kielteisestä suhtautumisesta ympäristönsuojeluun.²⁶² Siimes kokee, että myös *Kansan Uutisten*

²⁵⁴ Siimes 2007, 26.

²⁵⁵ Mickelsson 2007, 298; Siimes 2007, 26.

²⁵⁶ Siimes 2007, 26–27.

²⁵⁷ KU 19.8.2003.

²⁵⁸ KU 19.8.2003; Siimes 2007, 28.

²⁵⁹ Siimes 2007, 28–29. Siimeksen puhe Forssan ohjelman 100-vuotisjuhlaseminaarissa 16.8.2003.

²⁶⁰ KU 19.8.2003.

²⁶¹ Siimes 2007, 28–30.

²⁶² HS 19.8.2003.

toimituksessa reagoitiin voimakkaasti puolueen jäämiseen oppositioasemaan vuonna 2003, ja tämä näkyi Siimeksen mielestä erityisesti silloisen päätoimittaja Yrjö Raution aiemmasta poikenneista pääkirjoituksissa ja kolumneissa. Siimeksen mukaan Raution kirjoituksissa nostettiin esiin tarkoitushakuisia uhkakuvia ja esitettiin referoimattomia taustakeskusteluja varmoina faktoina.²⁶³ Siimes suuttui Raution kirjoituksista siinä määrin, että hän ilmoitti, ettei aio enää kirjoittaa Yrjö Raution johtamaan lehteen kolumneja.²⁶⁴

Siimes toteaa Vasemmistoliiton sisäisen logiikan olevan oppositiossa aivan toisenlainen kuin hallituksessa. Hänen mielestään oppositiopuolueessa ovat vallassa ”toiset voimat kuin hallitusaikana”²⁶⁵. Syksyllä 2003 eduskuntatyössä oli pinnalla valmistautuminen Euroopan unionin hallitusten väliseen konferenssiin, jossa oli tarkoitus käsitellä Euroopan unionin perustuslakia koskenutta sopimusta.²⁶⁶ Siimes tulkitsee, että Vasemmistoliiton sisäisissä mielipide-eroissa koskien Euroopan unionin perustuslakia sekä valmistautumista hallitusten väliseen konferenssiin oli kyse jakolinjoista, jotka olivat peräisin vanhoista Euroopan unionia koskevista kiistoista.²⁶⁷ Jakolinjat kumpusivat vuoden 1994 EU-kansanäänestystä edeltäneistä jyrkistä mielipide-eroista, jotka taas Siimeksen mielestä olivat peräisin 1970-luvun rintamalinjoista.²⁶⁸

²⁶³ Siimes 2007, 27.

²⁶⁴ IL 2.3.2006.

²⁶⁵ Siimes 2007, 41. Siimes kirjoittaa, että Vasemmistoliitossa tunnuttiin ajattelevan, että jos puolueen valitsema linja ei tuo enää lisää valta itselle, linjasta ei jakseta enää välittää. Siimes siis mielestäni tulkitsee, että oppositioasemassa joillekin puolueen edustajille oli tärkeämpää hankkia itselle valtaa kuin ajaa poliittisia asiakysymyksiä.

²⁶⁶ Siimes 2007, 35.

²⁶⁷ Siimes 2007, 41–42.

²⁶⁸ Haikara 1975, 10–11; Siimes 2007, 42; Suomela 2004, 92,97–98. Vasemmiston hajaannus alkoi jo 1960-luvulla, jolloin SKDL:n ja SKP:n uudistuslinja kannatti liiallisen NKP-sidonnaisuuden vähentämistä, kun taas taistolaiset kannattivat vanhaa stalinistista linjaa. Vasemmisto jakaantui enemmistöön ja vähemmistöön, muttei kuitenkaan hajonnut kuin vasta 1980-luvulla.

5. Vapauttava ero

Siimeksen ja Vasemmistoliiton suhteeseen ilmaantui ensimmäisiä säröjä Vasemmistoliiton jäätyä oppositioon vuoden 2003 eduskuntavaalien jälkeen. Siimes itse kokee, että varsinkin *Kansan Uutisten* silloisen päätoimittaja Yrjö Raution suhtautuminen häneen muuttui voimakkaasti.²⁶⁹ Rautio asettui *Kansan Uutisten* pääkirjoituksessa 25.11.2003 tukemaan Tarja Halosen toista presidenttikautta ja kirjoitti, että Vasemmistoliiton tulisi myös olla Halosen uudelleenvalinnan kannalla.²⁷⁰ Siimes oli aiemmin ilmoittanut, että lähtökohtana presidentinvaaleissa olisi puolueen oma ehdokas tai tuki sellaiselle ehdokkaalle, jolla on samanlaiset arvot ja poliittinen linja kuin Vasemmistoliitolla. Tuolloin ei vielä tiedetty, aikoiko Halonen asettua ehdolle seuraaviin vaaleihin ja kuka olisi SDP:n ehdokas, jos Halonen kieltäytyisi toisesta kaudesta. Siimes viittaa poliittisella linjalla erityisesti presidenttiehdokkaan Nato-kantaan. Vasemmistoliitto oli yksimielisen Nato-vastainen, kun taas SDP:ssä oli myös Nato-myönteisiä, eikä Vasemmistoliitto Siimeksen mukaan voinut asettua tukemaan sellaista SDP:n presidenttiehdokasta, joka olisi Nato-myönteinen. Siksi Siimes oli sitä mieltä, ettei puolue voinut asettua kenenkään yksittäisen ehdokkaan kannalle ennen kuin ehdokasasettelu oli edes tehty. Siimeksen mielestä Raution pääkirjoitus oli kumartelua valtapuolueen suuntaan ja siten oman vallan kasvattamista.²⁷¹ Rautio puolestaan näki Siimeksen yrittävän kieltää eriävät mielipiteet paitsi omassa myös toisessa puolueessa.²⁷²

Siimes kieltäytyi kirjoittamasta kolumneja *Kansan Uutisiin* niin kauan kuin Rautio olisi lehden päätoimittaja. Siimeksen ja Raution välirikko johti lopulta Raution eroon *Kansan Uutisten* päätoimittajan tehtävästä ja Vasemmistoliitosta. Raution kolumneihin ja pääkirjoituksiin reagoitiin puolueessa kummastellen, mutta häntä ei haluttu kuitenkaan erottaa päätoimittajan tehtävästä. Tähän oli Siimeksen mukaan syynä se, ettei Rautiolle haluttu tarjota suurta mediajulkisuutta potkujen myötä. Myös sananvapaus nähtiin puolueessa niin merkittävänä arvona, ettei puolueen linjasta poikkeavalla tavalla kirjoittavaa päätoimittajaa haluttu erottaa. Siimes itse sanoo kannattavansa sananvapautta myös silloin, kun sitä käytetään häntä itseään vastaan.²⁷³ Rautio toimitti tammikuussa 2004 julkisuuteen Siimekselle osoitetun avoimen kirjeen, jossa arvosteli

²⁶⁹ Siimes 2007, 39–40,49.

²⁷⁰ KU 25.11.2003.

²⁷¹ Siimes 2007, 49–54.

²⁷² KU 25.11.2003.

²⁷³ Siimes 2007, 73–75.

Siimeksen toimia puolueen Eurooppa-politiikassa. Raution mielestä Siimeksen ja Vasemmistoliiton olisi pitänyt tukea SDP:tä Euroopan unionin perustuslakia käsittelevässä valmistelutyössä. Vasemmistoliitto kritisoi sopimusta ja esitti siihen hallitusta poliittisesti velvoittavia päätöksiä, kun taas SDP halusi hyväksyä esityksen sellaisenaan.²⁷⁴

Lisää erimielisyyksiä puolueen ja puheenjohtajan välillä alkoi näkyä vuonna 2004, kun Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ja Siimeksen kannat ulko- ja turvallisuuspolitiikasta poikkesivat toisistaan. Siimes oli valittu yksimielisesti uudelleen puheenjohtajaksi toukokuussa 2004 Turun puoluekokouksessa. Tuolloin Siimes oli puoluekokouspuheessaan ottanut esiin EU:n taistelujoukot ja niiden käytön poikkeustilanteessa. Suomen kanta EU:n taistelujoukkoihin oli päätetty muutamaa päivää aiemmin hallituksessa sekä hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ministerivaliokunnassa, mutta erityisesti Esko Seppänen ja Esko-Juhani Tennilä kritisoivat puoluekokouksessa Siimeksen puhetta ja hallitusta myötäileviä ulko- ja turvallisuuspoliittisia kantoja.²⁷⁵ Siimes itse näki kannanottonsa myönteisenä suhtautumisena eurooppalaiseen yhteistyöhön sekä eurooppalaisten arvojen puolustamisena.²⁷⁶

Kun eduskunta joulukuussa 2004 äänesti hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, jäi Siimes mielipiteineen yksin muun eduskuntaryhmän äänestäessä hallituksen esitystä vastaan.²⁷⁷ Tämä johti monien mielestä välirikoon puolueen eduskuntaryhmän ja puheenjohtajan välillä. Linjaukset ulko- ja turvallisuuspolitiikasta olivat täysin erilaiset. Siimeksen koettiin yrittävän liennyttää puolueen Eurooppa-politiikan kantoja, jotta puolue pääsisi seuraavaan hallitukseen.²⁷⁸ Paavo Arhinmäki toteaa, että syksystä 2004 lähtien puolueen toiminta vaikeutui, sillä Siimeksen kanssa oli vaikea löytää yhteistä linjaa. Hänen mielestään Siimeksen näkemyksiä oli vaikea käsittää ja Siimes poikkesi jatkuvasti yhteisesti sovituista kannoista.²⁷⁹ Siimeksen oma näkemys tilanteesta on lähes päinvastainen: hänen mielestään hän oli puolueessa ainut, joka puolusti yhteisesti sovittuja näkemyksiä muiden hangoittellessa vastaan.²⁸⁰

²⁷⁴ Siimes 2007, 35–40.

²⁷⁵ Siimes 2007, 59–60,66.

²⁷⁶ Siimes 2007, 71.

²⁷⁷ Siimes 2007, 72.

²⁷⁸ KU 22.2.2006; SK 10/2006. Jaakko Laakson haastattelu *Suomen Kuvalehdessä*.

²⁷⁹ Arhinmäki 2006, 12.

²⁸⁰ Siimes 2007, 69–72.

Siimes kertoo teoksessaan *Politiikan julkisivu*, että Vasemmistoliiton kantaa Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisiin asioihin pohdittiin strategiakokouksessa 12.12.2003 Helsingissä tilaisuudessa, jossa olivat Siimeksen lisäksi paikalla puoluesihteerinä Aulis Ruth, eduskuntaryhmän puheenjohtaja Outi Ojala, kansanedustaja Martti Korhonen, puolueen varapuheenjohtaja Matti Huutola, Rakennusliiton puheenjohtaja Matti Harjuniemi, puolueen tiedotuspäällikkö Janne Mäkinen, eduskuntaryhmän tiedottaja Maiju Kaajakari sekä Siimeksen eduskunta-avustaja Jouko Nuutinen. Tuolloin Vasemmistoliiton kannaksi oli muodostumassa se, että poikkeuksellisessa turvallisuuspoliittisessa tilanteessa, joka koskisi EU:n taistelujoukkoja, riittäisi tilanteesta päättämään säädetty poikkeuslaki, eikä tarvittaisi erikseen YK:n valtuutusta. Tuolloin kokoukseen osallistuvien huolena oli Siimeksen mukaan myös se, että puolueen ”änkyräsiiven”²⁸¹ edustajat suunnittelivat tulevan kevään puoluekokouksen teemaksi Nato-vastaisuutta, ja samalla olisivat halunneet profiloida Vasemmistoliiton myös EU-vastaiseksi puolueeksi.²⁸²

Kun vuoden kuluttua joulukuussa 2004 eduskunta äänesti hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta, oli Siimes Vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä ainut, joka äänesti selonteon puolesta. Muu eduskuntaryhmä äänesti Jaakko Laakson vastalauseen mukaisesti kannasta, joka sekä vastusti hallituksen selontekoa että halusi tiukentaa Suomen Nato-kantaa.²⁸³ Nähdäkseni Siimes kokee oman toimintansa tässä tapauksessa hyvin pragmaattisena ja syyttää muita ideologiaan takertumisesta. Siimes toteaa, että oli tuolloin, joulukuussa 2004 hyvin lähellä erota Vasemmistoliitosta ja liittyä SDP:n riveihin.²⁸⁴

Tammikuussa 2005 Siimes ilmoitti Vasemmistoliiton puoluejohtajalla järjestetyssä puoluejohtajien ja ammattiyhdistysväen yhteisessä palaverissa, ettei aio enää olla vuoden 2007 eduskuntavaaleissa ehdokkaana samalla Vasemmistoliiton listalla kuin Jaakko Laakso. Siimeksen mukaan asiasta käytiin laajaa keskustelua mutta mihinkään käytännön toimiin ei ryhdytty. Siimes myös kertoo, että häntä yritettiin puhua asiassa ympäri: puoluejohto ehdotti, että Laakso otettaisiin ehdokaslistoille, mutta erotettaisiin

²⁸¹ Siimes 2007, 66.

²⁸² Siimes 2007, 64–66.

²⁸³ Siimes 2007, 93–94.

²⁸⁴ Siimes 2007, 72–73.

eduskuntaryhmästä heti, jos tämä poikkeaisi puolueen yhteisesti sovitusta linjasta. Siimeksen mukaan tämä oli yhtenä syynä hänen eropäätökselleen.²⁸⁵

Siimes syyttää Jaakko Laakson toimintatapoja Vasemmistoliitossa stalinistisiksi ja myöhäisleninistisiksi. Siimeksen mukaan Laakson toimintatapana on jyrkän ja ehdottoman kannan ottaminen, minkä tarkoituksena on vain oman kannattajakunnan tietoisuuden lisääminen. Siimes toteaa, että tärkeintä Laakson ja muiden entisten taistolaisten toiminnassa oli olla vastustavalla kannalla mieluiten niin, että vastustettavaksi valittu asia oli jo varmuudella toteutumassa.²⁸⁶ Siimeksen mielestä Vasemmistoliitossa tietoisesti hyväksyttiin Laakson käyttämä toimintatapa.²⁸⁷ Jaakko Laaksoon luotettiin Vasemmistoliitossa Siimeksen mukaan paljon, hänen kanssaan ei mielellään kiistelty, häntä ei juurikaan julkisesti arvosteltu eikä hänen virheitään haluttu muistella. Siimes kuitenkin toteaa, että selän takana Laakson toimintatavoista saatettiin puhua kielteisesti, mutta lopulta eduskuntaryhmän kannat muotoiltiin aina niin, että Laakso saattoi olla niissä mukana. Siimeksen mielestä Laakson syrjäyttämisestä ei edes keskusteltu.²⁸⁸ Siimeksen jyrkän mielipiteen voi tässä nähdä pesäeron tekemisenä entiseen puolueeseensa. Ristiriidat ja ongelmat hän kasaa lähes yksistään Laakson toimintatavoille sekä puolueen hiljaiselle hyväksynnälle.

5.1. Kriisinhallintalaki kärjistää tilanteen

Vuonna 2006 eduskunnassa keskusteltiin vanhan rauhanturvain korvaavasta kriisinhallintalaista, joka koski Suomen osallistumista kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin. Lakia oli valmisteltu eduskunnassa jo vuoden, ja se aiheutti vieläkin kiistoja erityisesti Vasemmistoliiton sisällä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä katsoi, että kriisinhallintalaki vaati perustuslain muutoksen, kun taas puolueen puheenjohtaja Siimes oli eduskunnan enemmistön kanssa sitä mieltä, että poikkeuslaki olisi riittävä. Lisäksi Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä halusi, että lakiin sisällytetään niin sanottu YK-mandaatti eli YK:n valtuutus kriisinhallintajoukkojen lähettämiselle. Siimes puolestaan katsoi tämän tarpeettomaksi. Kriisinhallintalaki aiheutti

²⁸⁵ Siimes 2007, 185–187.

²⁸⁶ KU 1.3.2006; Siimes 2007, 67–68.

²⁸⁷ KU 14.2.2006; Siimes 2007, 109, Sund 2002, 43–44.

²⁸⁸ KU 28.2.2006; KT 28.2.2006; Siimes 2007, 184–185.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ja puheenjohtajan välille kiistan, joka lopulta kärjistyi Siimeksen eroon puheenjohtajan tehtävästä.²⁸⁹

Kriisinhallintalaista syntynyt kiista äityi nopeasti henkilökohtaisuuksiin meneväksi riidaksi eduskuntaryhmän ja puheenjohtajan välillä.²⁹⁰ Mielestäni tämä kuvaa hyvin sitä muutosta, joka oli tapahtunut Vasemmistoliiton ja Suvi-Anne Siimeksen välisessä suhteessa; pienistäkin asioista saatiin aikaiseksi ilmiriita eikä sanoja säästely kummallakaan puolella. Kriisinhallintalakea pidettiin Vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä pikkuasiana, lähinnä erimielisyytenä muutoseikoista, ja siksi Siimeksen eduskuntaryhmään kohdistama arvostelu nähtiin turhana ja täysin asiattomana. Siimes itse koki kriisinhallintalaista aiheutuneen kiistan johtuvan eduskuntaryhmän sisäisestä jakautumisesta ja arvoristiriidoista.²⁹¹ Tämä osoittaa mielestäni sen, miten kaukana Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän ja Siimeksen ajatukset olivat toisistaan.

Kiistassa näytti olevan osaltaan kyse myös vanhoista kaunoista ja henkilökemioiden yhteensopimattomuudesta. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmään oli alun perin, vuonna 1998, kannattanut Siimeksen sijaan Martti Korhosta puolueen puheenjohtajaksi. Siimes oli kuitenkin noussut puheenjohtajaksi Korhosen sijaan, eikä tähän välttämättä suhtauduttu eduskuntaryhmässä myönteisesti. Kun eduskuntaryhmä pysyi lähes samana kaksien vaalien jälkeenkin, hankaloitui Siimeksen työ puheenjohtajana ja hänellä oli paljon vaikeuksia eduskuntaryhmänsä kanssa. Tämä voi mielestäni kyllä johtua siitäkin, ettei miesvaltaisessa ja miesten johtamassa puolueessa olla totuttu naisjohtajaan.

Siimes myös arvosteli voimakkaasti eduskuntaryhmän puheenjohtaja Korhosta siitä, ettei tämä johtanut ryhmäänsä vaan antoi kansanedustaja Jaakko Laakson johdatella puoluetta²⁹². Laaksoa Siimes puolestaan kutsui myöhäisleninistiksi, joka EU-vastaisuudellaan havitteli puolueelle ikuista oppositioasemaa.²⁹³ Toisaalta Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vakuutteli olevansa yksimielinen ja kykenevänsä yhteistyöhön lukuun ottamatta puheenjohtajaa, joka oli jatkuvasti eri mieltä kaikesta.

²⁸⁹ HS 1.2.–31.3.2006; KU 1.2.–31.3.1006; Siimes 2007, 183–186. Kriisinhallintalaki oli kuitenkin vain yksi Siimeksen eron syistä, mutta monet pitivät sitä tuolloin hänen eronsa pääasiallisena syynä.

²⁹⁰ KU 14.2.2006.

²⁹¹ KU 15.2.2006; KU 17.2.2006.

²⁹² KU 14.2.2006.

²⁹³ KU 1.3.2006.

Eduskuntaryhmän mielestä puolue ei ollut jakautunut erilaisiin kuppikuntiin, ja jos puolueessa olikin eri tavalla ajattelevia ihmisiä, se piti nähdä vain rikkautena.²⁹⁴

Iltalehti näki Vasemmistoliiton tilanteessa valtataistelun piirteitä tulevien eduskuntavaalien sekä lähestyvän puoluekokouksen vuoksi. Kritiikki ei *Iltalehden* analyysin mukaan ollut aatteellista tai asiakohtaista vaan kyse oli nimenomaan valtataistelusta. Kiivaimmin Siimestä arvostelivat *Iltalehden* mukaan puoluejohtajan paikkaa kärkevät ihmiset kuten Martti Korhonen.²⁹⁵ Kolumnisti Aarno Laitinen puolestaan kirjoittaa, että Siimes oli ollut puolueessaan ”hyödyllinen idiootti”, jonka ansiosta vanhat kommunistit olivat pysyneet eduskunnassa ja vallankahvassa. Nyt Laitisen mukaan näytti siltä, että vanhat stalinistit olivat päättäneet savustaa Siimeksen ulos puolueesta saadakseen itselleen lisää valtaa.²⁹⁶ Myös *Kansan Tahdon* pääkirjoituksessa 1.3.2006 todetaan puheenjohtajaan kohdistuvan kritiikin johtuvan osittain valtataistelusta ja halusta haastaa istuva puheenjohtaja. Pääkirjoituksessa todetaan, että erityisesti Esko Seppänen ei jättänyt käyttämättä tilaisuutta asettua vastakkain puheenjohtajan kanssa.²⁹⁷ Seuraavan vuoden eduskuntavaalikamppailu näytti jo alkaneen Vasemmistoliiton sisällä.

Siimeksen eduskuntaryhmään ja tiettyihin vasemmistoliittolaisiin kohdistamat rankat arvostelut sekä muista vasemmistoliittolaisista poikkeavat kannat kriisinhallintalaissa aiheuttivat runsaasti vastalauseita Vasemmistoliitossa. Siimestä syytettiin erityisesti yhteistyökyvyttömäksi ja hänen väitettiin välttelevän poliittista keskustelua kiistaa aiheuttavista asioista. Tämä oli joidenkin vasemmistoliittolaisten mielestä hiertänyt puolueen välejä jo pitkään.²⁹⁸ Nähdäkseni Siimeksen toiminnan katsottiin siis aiheuttavan puolueen sisäisiä ongelmia. Siimeksen myös koettiin toimivan jatkuvasti eri linjassa puoluevaltuuston kanssa sovituista asioista.

Mielestäni on huomionarvoista, että erityisesti puolueen miesjäsenet arvostelivat Siimestä yhteistyökyvyttömäksi ja hankalaksi ihmiseksi. Naiset sen sijaan ainakin jossain määrin asettuivat Siimeksen puolelle tai pidättäytyivät ottamasta kantaa²⁹⁹. Tässä voi mielestäni nähdä paitsi mielipide-eroja myös naisten välistä solidaarisuutta

²⁹⁴ KU 17.2.2006; KU 1.3.2006.

²⁹⁵ IL 15.2.2006, pk.

²⁹⁶ IL 25.2.2006.

²⁹⁷ KT 1.3.2006, pk.

²⁹⁸ KU 15.2.2006.

²⁹⁹ KU 15.2.2006.

sekä joidenkin miesten vaikeuksia hyväksyä naisjohtajaa. Vielä vaikeampaa on varmasti hyväksyä sellainen naisjohtaja, joka johtaa puoluetta ilman ulkopuolisten apua ja omien ajatustensa mukaisesti. Siimestähän arvosteltiin myös siitä, että hän johti puoluetta aivan liikaa yksin, ja tämän Siimes itsekin myöntää tehneensä³⁰⁰.

Siimes sai paljon arvostelua myös liian oikeistolaisiksi väitetyistä mielipiteistään³⁰¹. Näissä arvosteluissa toistuivat jo Siimeksen puheenjohtajaksi valintaa edeltäneeltä ajalta tutut muistutukset Siimeksen vasemmistolaiseksi poikkeavasta taustasta. Siimeksen vasemmistolaisuus ei ollut vuosien varrella monienkaan mielestä lisääntynyt, pikemminkin päinvastoin. Esko Seppänen jopa syytti Siimestä Euroopan oikeistolaisimman vasemmistopuolueen johtamisesta ja oli jo valmiina erottamaan Siimeksen tehtävästään³⁰². Seppäsen väitteet tosin tyrmättiin ainakin osittain muiden vasemmistoliittolaisten keskuudessa ja muistutettiin, ettei Seppäsellä ole puolueessa enää riittävästi luottamusta, jotta hän voisi näyttää ovea kenellekään.³⁰³ Siimeksen aatteellisuuden puutetta moitittiin usein ja hänestä todettiin, ettei hänessä ollut muuta punaista kuin huulet ja kynnet.³⁰⁴ Juuri tämänkaltaisessa, ulkonäköön kohdistuvassa arvostelussa näkyy mielestäni hyvin se, että naisten ulkoisesta olemuksesta vedetään helposti johtopäätös uskottavuudesta. Miespoliitikkojenkin ulkonäköön kiinnitetään huomiota mutta sillä ei ajatella olevan merkitystä ammattitaidon kannalta. Tutkija Erkkä Railo toteaa väitöskirjassaan, että ruumiillisuus on keskeisessä roolissa arvioitaessa naisten sopivuutta politiikkaan.³⁰⁵

Siimeksen arviot siitä, että Vasemmistoliiton tulisi siirtyä EU:n vasemmistoryhmästä sosialistiryhmään, tyrmättiin kuitenkin laajasti³⁰⁶. Niitä pidettiin juuri osoituksena Siimeksen liian oikeistolaisista mielipiteistä. EU:n sosialistiryhmä arvioitiin Vasemmistoliitossa uusliberalistiseksi ja siten sopimattomaksi viiteryhmäksi Vasemmistoliitolle. Toisaalta EU:n vasemmistoryhmään kuuluu myös entisiä kommunistipuolueita ja paljon myös EU:n vastustajia, jollaisiksi Vasemmistoliitto ei haluaisi profiloitua. Siimeksen ehdotus puolueen eurooppalaisen viitekehysten

³⁰⁰ Niinistö 2005, 155; Siimes 2007, 76.

³⁰¹ KU 24.2.2006; Talvitie 2013, 83–84.

³⁰² IL 16.2.2006; KU 21.2.2006. Seppänen itse edustaa Vasemmistoliiton vasenta ja suomalaiskansallista ääriäiläitää, mikä on mielestäni vaikuttanut voimakkaasti hänen mielipiteisiinsä enemmän kansainvälistä suuntausta edustavasta Siimeksestä.

³⁰³ KU 17.2.2006; KU 21.2.2006. Puolueen luottamuksen menettämällä viitataan siihen, että puoluekokous pudotti Esko Seppäsen varapuheenjohtajan paikalta.

³⁰⁴ Talvitie 2013, 82,304–305.

³⁰⁵ Railo 2011, 191–192.

³⁰⁶ KU 21.2.2006.

vaihtamisesta oli kuitenkin liian radikaali uudistus suurimmalle osalle puolueesta. Esko Seppänen totesi, että Siimeksen logiikalla Vasemmistoliiton kuuluisi olla eduskunnassa samassa ryhmässä SDP:n kanssa³⁰⁷. Tätä arvostelua eivät muutkaan vasemmistoliittolaiset kiistäneet. Myös Siimeksen perustelut kriisinhallintalain YK-mandaatin poisjättämisestä saivat arvostelua liiasta oikeistolaisuudesta; Jaakko Laakso väitti niitä samanlaisiksi kuin Yhdysvaltain presidentin George Bushin perustelut Irakin sodalle.³⁰⁸

Monissa vasemmistoliittolaisten puheenvuoroissa toistui Siimeksen syyllisyys puolueen sisäisiin ongelmiin. Monet muistuttivat, että eduskuntaryhmä oli yhtenäinen eikä puolueen kannattajien keskuudessa ollut havaittavissa jakautumista. Päinvastoin, Vasemmistoliiton kannattajat tuntuivat hämmästelevän puoluejohdon julkista kiistelyä kannattajille jokseenkin mitättömistä asioista. Tämän monet vasemmistoliittolaisetkin toivat esiin todeten samalla, että Siimes on yksin pitänyt yllä tätä riitelyä. Häntä arvosteltiin myös puheenjohtajan tehtävien huonosta hoidosta; kiistat olisi monien mielestä ratkaistu jo aikaisemmin, jos Siimes olisi keskittynyt eduskuntatyöskentelyyn.³⁰⁹

Myös Siimeksen aiemmin arvossa pidetyt hyvät esiintymistaidot ja mediajulkisuuden määrä käännettiin nyt negatiivisiksi asioiksi. Siimeksen sanottiin käyttävän mediaa taitavasti hyväkseen ja nostavan ”mediamylläkän”³¹⁰ heti, kun joku oli eri mieltä hänen kanssaan. Kansanedustaja Markus Mustajärvi jopa näki Siimeksen tehneen itsestään uhrin, ja esitys oli mennyt läpi mediassa. Tästä syystä media esitti hänen mielestään Siimeksen modernina, puoluetta uudistavana naisena, jolla oli vastassaan ”pimeyden voimat”. Tämä ei kuitenkaan Mustajärven mukaan ollut totuus, vaan Siimes itse oli vain vainoharhainen ihminen, joka näki itseänsä vastaan kohdistuvia salaliittoja kaikkialla. Samalla Mustajärvi kuitenkin muistuttaa Siimeksen hyvistä ominaisuuksista ja poliitikon kyvyistä, joiden vuoksi Siimes aikoinaan nousi puheenjohtajaksi.³¹¹ Mustajärven lausunnossa näkyy mielestäni turhautuminen riitelyyn: Siimeksen hyvät ominaisuudet puheenjohtajana tunnustetaan mutta samalla ajatellaan puheenjohtajan kommenttien olevan haitaksi puolueelle.

³⁰⁷ KU 24.2.2006.

³⁰⁸ KU 22.2.2006.

³⁰⁹ KU 1.3.2006; KT 1.3.2006.

³¹⁰ KU 1.3.2006. Kansanedustaja Markus Mustajärvi kommentoi Siimeksen tapaa toimia julkisuudessa ja puolueessaan.

³¹¹ KU 1.3.2006.

Kaikesta saamastaan arvostelusta huolimatta Suvi-Anne Siimekselle löytyi silti luottamusta Vasemmistoliitossa. *Helsingin Sanomien* tekemän kyselyn mukaan selkeä enemmistö sekä Vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä että puoluehallituksen jäsenistä sanoi Siimeksen yhä nauttivan heidän luottamustaan. Eduskuntaryhmästä 12 kansanedustajaa sanoi yhä luottavansa Siimekseen, puoluehallituksessa häneen luotti yhdeksän. Eduskuntaryhmästä neljä ja puoluehallituksesta vain yksi ilmoitti luottamuksen menneen.³¹² Puoluehallituksesta ainoastaan Paavo Arhinmäki ilmoitti luottamuksen menneen. Hänen mukaansa useammat olivat hänen kanssaan samaa mieltä mutta vain muutama uskalsi ääneen ilmoittaa todellisen kantansa. Arhinmäen mielestä Siimes oli muuttunut eri ihmiseksi: punavihreästä vasemmiston keulakuvasta oli tullut kyyninen valtopoliitikko. Arhinmäen mukaan Siimes ei ollut aatteellinen vasemmistolainen, vaan politiikka oli hänen mielestään Siimekselle vain osa työuraa. Puolueessa ei vain aiemmin oltu käyty aatteellisia keskusteluja, joissa puheenjohtajan eriävät näkemykset olisivat tulleet ilmi.³¹³

Siimekseen siis jossain määrin luotettiin yhä puoluejohtajana mutta hänen toivottiin parantavan tapansa. Useimpien mielestä oli käsittämätöntä, että puolueen puheenjohtaja haukkui puolueensa jäseniä julkisesti. He muistuttivat Siimestä, että yleensä asiat riitelevät, eivät ihmiset. Siimekselle löytyi myös ymmärrystä, sillä puolueen varapuheenjohtaja Minna Sirnö totesi ylipäättään Vasemmistoliiton sisäisissä keskustelutavoissa olevan toivomisen varaa. Koko kiistaa ei siis yksin laitettu Siimeksen niskoille.³¹⁴

Siimes itse totesi, että jonkun olisi astuttava Vasemmistoliitossa sivuun, jotta puolue voisi toimia normaalisti. Hän ei suoraan ehdottanut kenenkään erottamista eikä myöskään itse aikonut erota, mutta totesi Vasemmistoliiton olevan liian ahdas sekä uudistajille että vanhoillisille. Siimeksen mielestä Vasemmistoliitto oli voimakkaasti kahtiajakautunut puolue. Hän näki puolueen oppositiopolitiikan periaatteellisena asiana:

³¹² HS 1.3.2006.

³¹³ KU 10.3.2006; Arhinmäki 2006, 11–13. Mielestäni on mielenkiintoista ja huomionarvoista, että myös Siimes syyttää aatteellisuuden puutteesta Vasemmistoliiton jäseniä. Siimeksen mukaan erityisesti puolueen pitkäaikaiset kansanedustajat pitivät puoluetta vain yhtenä osana elinkeinonsa harjoittamista. Siimes viittaa tällä siihen, ettei puolueiden virallisia päätöksiä ja asiakirjoja tunnettu puoluetoimiston ulkopuolella, ja Siimeksen puolustaessa yhteisesti päätettyjä asioita hänen syytettiin toimivan yksin. ks. Siimes 2007, 76–77.

³¹⁴ HS 1.3.2006. Kysymykseen ”Nauttiiko Siimes yhä luottamustanne” vastasi eduskuntaryhmästä 10 kyllä, neljä ei, neljä ehkä. Puoluehallituksesta vastasi yhdeksän kyllä, yksi ei, yksi ehkä; kaksi ei vastannut kysymykseen.

Siimeksen mielestä puolueen vanhoilliset ovat kaikkea kansainvälistä integraatiota vastaan vain periaatteesta. Aitoa keskustelua ei puolueessa Siimeksen mielestä käyty.³¹⁵

5.2. Yllättävä ero – puolueen voitto vai tappio?

Suvi-Anne Siimes ilmoitti 1.3.2006 eroavansa Vasemmistoliiton puheenjohtajan tehtävästä. Virallisesti Siimeksen ero astui voimaan 2.3.2006 puoluehallituksen kokouksessa.³¹⁶ Kaikista puoluetta ravistelleista kiistoista huolimatta Siimeksen ero oli yllätys sekä puolueen sisällä että myös ulkopuolella, ja suuri osa Vasemmistoliiton jäsenistä koki tilanteen hämmentävänä ja surullisena. Vaikka Siimeksen eroon johtanut kehitys oli ollut nähtävissä jo pitkään, ei Vasemmistoliitossa silti uskottu Siimeksen jättävän tehtävänsä. Siimes itse oli vakuuttanut vain muutama viikko ennen eroaan, ettei aio erota puheenjohtajan tehtävästä, vaan aikoo jatkaa kauden loppuun ja olla ehdolla eduskuntavaaleissa Vasemmistoliiton listoilla³¹⁷. Mielestäni myös se, ettei Siimeksen puolueeseen kohdistamaa kritiikkiä otettu riittävän vakavasti eikä puolueen sisäisiä kiistoja pidetty todella merkittävänä, vaikutti siihen, ettei Siimeksen uskottu eroavan puheenjohtajan tehtävästään. Esimerkiksi kansanedustaja Outi Ojala ei nähnyt erimielisyyksiä toivottomina vaan päinvastoin hän koki puolueen tilanteen varsin valoisana³¹⁸. Siimeksen ratkaisua pidettiin jossain määrin hätiköitynä ja tarpeettomanakin. Siimeksen koettiin jättäneen puolueen itselleen helpoimmalla tavalla eikä hän ollut pyrkinyt ratkaisemaan ristiriitoja, vaikka hänellä olisi ollut siihen mahdollisuus.³¹⁹

Yllätyksen ja järkytyksen rinnalla oli myös pelko puolueen tulevaisuudesta. Vasemmistoliitto oli käynyt monet vaalit nojaten nimenomaan Siimeksen karismaan ja suosioon, ja hänen suuresta äänimäärästään³²⁰ uskottiin olevan vaikea pitää kiinni.³²¹ Siimes oli ollut erittäin suosittu puoluejohtaja; hän oli johtanut puoluetta jokseenkin suvereenisti ja tullut valituksi vuonna 2004 yksimielisesti kolmannelle puheenjohtajakaudelleen.³²² Monet olisivat halunneet Siimeksen johtavan myös

³¹⁵ KU 28.2.2006; KT 28.2.2006.

³¹⁶ HS 2.3.2006; KU 2.3.2006.

³¹⁷ IL 16.2.2006.

³¹⁸ KU 2.3.2006.

³¹⁹ HS 2.3.2006; KU 2.3.2006; KT 2.3.2006.

³²⁰ Siimes oli edellisissä, vuoden 2003 eduskuntavaaleissa saanut noin 17 500 ääntä.

³²¹ KU 2.3.2006.

³²² KU 2.3.2006, pk.

puolueen seuraavan vuoden eduskuntavaalityötä, ja totesivat Siimeksen jättäneen puolueensa ajattelemattomasti ja piittaamattomasti pulaan.³²³

Puolueessa nousi esiin myös huoli jäsenkadosta; varapuheenjohtaja Minna Sirnö totesi, että pahin mahdollinen tilanne olisi, jos puolueen muut uudistajat seuraisivat Siimestä. Hän myös totesi, ettei Siimes varmastikaan ollut yksin ajatuksineen puolueen tilasta ja keskustelukulttuurista.³²⁴ Sirnön mukaan Vasemmistoliitossa oli syytä itsetutkiskeluun: kaikkia nykyisiä toimintatapoja ei voitu jatkossa hyväksyä.³²⁵ Mielestäni varapuheenjohtaja Sirnö haluaa tällä lausunnolla viestittää erityisesti Siimeksen kannattajille, ettei Siimeksen puolueen toimintatapoihin kohdistamaa kritiikkiä ohiteta olankohautuksella, vaan tarvitaan aitoa keskustelua ja uudistusta. Yleisesti ajateltiin, että puolueessa olisi käytävä ”tuuletuskeskustelu”, jotta välttyttäisiin vastaavanlaisilta dramaattisilta eroilta.³²⁶

Jotkut Vasemmistoliitossa taas katsoivat, että Siimeksen eroratkaisu oli ainut oikea, sillä Siimes oli ollut puolueessa ainoa, joka oli ollut eri mieltä yhteisesti päätetyistä asioista. Kansanedustaja Jaakko Laakson mielestä Siimeksen ero oli looginen ratkaisu jo muutaman vuoden kestäneelle kehitykselle, johon liittyivät Laakson mukaan muun muassa Siimeksen motivaatio-ongelmat eduskuntatyöskentelyssä. Puolueen tilanteesta olisi hänen mielestään tullut ennen pitkää kestämaton, mikäli radikaalia ratkaisua ei olisi tapahtunut.³²⁷ Osa puolueen jäsenistä oli siis jo välittömästi Siimeksen eron jälkeen sitä mieltä, että ratkaisu oli hyväksi puolueen tilanteelle ja tulevaisuudelle. Siimeksen menettelytapaa pidettiin huonona mutta eroratkaisua hyvänä: miksi jäädä puheenjohtajan paikalle, jos oli kaikesta eri mieltä ja jäi mielipiteineen yksin?³²⁸ Tällaiset mielipiteet olivat kuitenkin selkeästi vähemmistönä ainakin puolueen eduskuntaryhmässä. Suurin osa olisi halunnut puolueen kiistojen ratkaisun tapahtuvan jollain muulla tavalla kuin puheenjohtajan erolla.³²⁹

³²³ HS 2.3.2006; KU 2.3.2006.

³²⁴ KU 2.3.2006.

³²⁵ KU 8.3.2006.

³²⁶ KU 2.3.2006, pk; KT 2.3.2006, pk.

³²⁷ KU 2.3.2006. Jaakko Laakso vastaa näin Siimeksen esittämään kritiikkiin. Siimes sanoi yhdeksi eronsa pääasiallisista syistä Jaakko Laakson ja muiden entisten taistolaisien toimet puolueessa. kts. Siimes 2007, 185–187.

³²⁸ KU 10.3.2006.

³²⁹ HS 2.3.2006; KU 2.3.2006.

Monet vasemmistoliittolaiset suhtautuivat Siimeksen eroon henkilökohtaisena loukkauksena ja pettymyksenä. Siimeksen koettiin toiminnallaan pettäneen puolueen äänestäjät, sillä erotessaan Siimes arvosteli lähes kaikki puolueen eduskuntaryhmän jäsenet sekä puolueen toiminnan ja aatemaailman. Tällä tavoin Siimes arvostelijoiden mielestä toiminnallaan loukkasi niitä, jotka olivat vilpittömin mielin olleet puolueen toiminnassa mukana. Siimeksen katsottiin tällä tavalla toimiessaan myös hylänneen omat tukijansa sekä puolueen yhteistyökumppanit.³³⁰ Kaiken kaikkiaan sekä Siimeksen toiminta viimeisinä puheenjohtajakuukausinaan että hänen eronsa koettiin itsekkääksi eikä hänen näin ollen katsottu välittäneen lainkaan siitä, miten hän toiminnallaan vaikuttaa jälkeensä jäävään työyhteisöön. Jotkut olivat jopa sitä mieltä, että Siimes oli vääristellyt totuutta saadakseen puolueen näyttämään todellista huonommalta ja riitaiselta.³³¹

Erityisesti Vasemmistoliiton ammattiyhdistysväki suhtautui Siimeksen toimintaan hyvin negatiivisesti. *Kansan Uutiset* haastatteli joitain vasemmistolaisia ammattiyhdistystoimijoita koskien Siimeksen eroa. Ammattiyhdistystoimijat uskoivat, että puoluetta ravistelut kriisi oli loppujen lopuksi vain Siimeksen henkilökohtainen kriisi, ei puolueen. Puolueen sisäisen kiistelyn syyt nähtiin olevan vain Siimeksessä: hän oli ”vääristellyt totuutta”³³², hänelle ”tuli mitta täyteen”³³³ ja hän oli ”kehitellyt riitoja”³³⁴. Muistutettiin, että Siimeksen ja ammattiyhdistysliikkeen välit olivat olleet kitkaiset jo aiemminkin. Haastatelluista ammattiyhdistysaktiiveista ainoastaan yksi esitti kritiikkiä myös puolueen suuntaan todeten Siimeksen olleen ehkä liian erilainen vasemmistopuolueen johtoon, ja tämän olleen todellinen syy kiistoihin.³³⁵

Kaikkein pahin ja anteeksiantamattomin Siimeksen teko oli monien mielestä hänen ilmoituksensa siitä, että hän oli harkinnut Vasemmistoliiton hylkäämistä ja SDP:n jäseneksi liittymistä³³⁶. Siimes myös ilmoitti eronsa yhteydessä aikovansa äänestää tulevissa vuoden 2007 eduskuntavaaleissa sosialidemokraattista naisehdokasta. Tällainen tieto herätti puolueessa epäilyjä siitä, oliko Siimes ollut lainkaan oikea

³³⁰ KU 10.3.2006; KU 28.3.2006.

³³¹ KU 10.3.2006.

³³² *ibid.* SAK:n ja Paperiliiton valtuuston jäsen Matti Kettunen kommentoi Siimeksen toimintaa.

³³³ *ibid.* SAK:n valtuuston ja Rakennusliiton liittotoimikunnan jäsen Aarne Lempinen kommentoi Siimeksen toimintaa.

³³⁴ *ibid.* SAK:n valtuuston jäsen Pekka Pörsti kommentoi Siimeksen toimintaa.

³³⁵ *ibid.* JHL:n Kainuun piirin aktiivijäsen Pauli Korhonen kommentoi Siimeksen ja Vasemmistoliiton suhdetta.

³³⁶ Siimes 2007, 118. Siimes kertoi eronsa jälkeen 4.3.2006 television Lauantaiseura-ohjelmassa harkinneensa Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän jättämistä ja siirtymistä SDP:n riveihin.

henkilö johtamaan Vasemmistoliittoa. Jotkut uskoivatkin Siimeksen kehittelleen riitoja siitä syystä, että saisi jonkun tekosyyntä loikata Vasemmistoliitosta SDP:hen. Monet uskoivat vielä pitkään Siimeksen eron jälkeen hänen olevan sosialidemokraattien listoilla tulevissa vaaleissa.³³⁷

Vaikka Siimes sai eronsa jälkeen paljon ankaraakin arvostelua osakseen, sai hän puolueelta myös kiitosta. Lähes kaikissa vasemmistoliittolaisten puheenvuoroissa kiiteltiin Siimestä arvokkaasta työstä, jota hän oli tehnyt sekä puolueensa että äänestäjien eteen.³³⁸ Siimestä kiitettiin – mielestäni hieman ristiriitaisestikin – puolueensa uudistamisesta moderniksi ja kansainvälisemmäksi. Jotkut toivoivat Siimeksen jatkavan työtä puolueen hyväksi esimerkiksi puolueen europarlamenttiedustajana. Monet muistuttivat myös, ettei Siimeksellä ollut puolueessa henkilökohtaisia riitoja kuin vain muutaman ihmisen kanssa, ja kiittivät Siimestä saamastaan henkilökohtaisesta avusta esimerkiksi kunnallis- tai eduskuntavaaleissa³³⁹. Toisaalta taas Siimeksen oli odotettu tekevän enemmänkin puolueen hyväksi; hän ei ollut täysin täyttänyt puolueen toiveita jäsen- ja äänimäärien kasvusta³⁴⁰. Siimes arvioitiin erittäin taitavaksi poliitikoksi. Erityisesti Vasemmistonuoret arvostivat sitä, että Siimes puolusti punavihreää politiikkaa, halusi nostaa ympäristöasioita vahvemmin esille ja irrottaa Vasemmistoliiton arvokonservatismista. Siimes oli myös aina valmis antamaan nuorten näkemyksille tilaa ja toi esiin uusia näkemyksiä siitä, mistä puolueelle saataisiin uusia kannattajia.³⁴¹

Siimeksen eron jälkeisestä Vasemmistoliiton tulevaisuudesta oli kaksi toisistaan täysin poikkeavaa näkemystä. Enemmistö puolueesta oli sitä mieltä, että puolueen tulevaisuus näytti valoisalta³⁴². Vähemmistö näki Siimeksen eron tappiona puolueelle. Siimeksen eron nähtiin pahimmillaan merkitsevän sitä, ettei Vasemmistoliitossa ollut enää tilaa nuoruudelle ja oppineisuudelle. Puolueesta pelättiin tulleen sellainen, ettei poikkeavia mielipiteitä hyväksyty. Puheenjohtajan eroon johtaneen kriisin nähtiin osoittavan, että tilanne Vasemmistoliitossa oli outo ja kestävä.³⁴³ Siimeksen eron pelättiin

³³⁷ KU 10.3.2006; Siimes 2007, 118.

³³⁸ Vt. puheenjohtaja Risto Kalliorinteen puhe 8.4.2006 puoluevaltuuston kokouksessa Seinäjoella. Vasemmistoliiton internetsivut.

< <http://www.vasemmisto.fi/ajankohtaista/puheet/puheet-2006/273.html> > [viitattu 15.6.2015]

³³⁹ KU 10.3.2006.

³⁴⁰ KU 28.3.2006.

³⁴¹ Arhinmäki 2006, 14–15.

³⁴² KU 7.3.2006.

³⁴³ KU 10.3.2006.

merkitsevän uudistuskauden loppua puolueessa ja vanhojen taistolaisten paluuta valtaan. Jotkut naisjäsenet pelkäsivät puolueen ”ukkoutuvan”, kun nuori, koulutettu nainen ajettiin ulos johtopaikalta. Puheenjohtajakisaan haluttiin siksi mukaan naisia.³⁴⁴ Siimeksen myös nähtiin joutuneen puolueessaan vainon kohteeksi, ja tämän pelättiin merkitsevän sitä, ettei puolueessa ollut enää tilaa poikkeaville näkemyksille.³⁴⁵ Siimeksen eron pelättiin haittaavan puolueen julkisuuskuvaa: Siimes oli ollut moderni vasemmistolainen ja hänen eronsa uskottiin johtavan vanhoihin erimielisyyksiin puolueen poliittisista linjauksista. Uuden puheenjohtajan julkisuuskuvaa pidettiin siksi puolueelle ”elämän ja kuoleman kysymyksenä”.³⁴⁶ Yleisesti uskottiin, ettei Vasemmistoliitto saisi puheenjohtajakseen yhtä hyvää mediaosaajaa kuin Siimes.³⁴⁷

Selkeä enemmistö puolueesta oli kuitenkin sitä mieltä, että Siimeksen lähtö oli puolueen etu. Vaikka Siimeksen Vasemmistoliiton eteen tekemää työtä arvostettiin, häntä ei kuitenkaan pidetty korvaamattomana puolueelle. Monien mielestä Vasemmistoliitto saattoi nyt jatkaa eteenpäin puhtain paperein ja palata juurilleen.³⁴⁸ Siimeksen nähtiin johtaneen aatteellista puoluetta ilman aatetta, mikä koettiin perimmäisenä syynä eron johtaneille kiistoille. Paavo Arhinmäki toteaa, että Vasemmistoliitto on aatteellinen puolue, jonka jäsenet uskovat voimakkaasti aatteisiin ja ovat reilusti sosialisteja. Hänen mielestään Siimes ei ymmärtänyt puolueen aatteellista pohjaa eikä arvostanut sen historiaa, ja tämä johti ongelmiin puolueen ja puheenjohtajan suhteissa.³⁴⁹ Arhinmäki viittaa uskoakseni tällä Siimeksen lausuntoon, jossa hän totesi, ettei hän ole koskaan ollut sosialisti eikä omien sanojensa mukaan uskonut aatteisiin ja ismeihin.³⁵⁰

Siimeksen ero nähtiin hyvänä asiana myös siitä syystä, että nyt muut puolueessa pääsivät astumaan esiin Siimeksen varjosta ja ottamaan vastuuta.³⁵¹ Puolueen uskottiin myös aktivoituvan uuden puheenjohtajan valinnan edessä. Lisäksi monet uskoivat puolueen sisäisten riitojen ja jakolinjojen lopullisesti kadonneen puheenjohtajan eron myötä. Noin kolmessa viikossa puheenjohtajansa eron jälkeen Vasemmistoliitto totesi puolueen kriisin olevan ohi. Siimeksen eroa ei seurannut ulosmarssi puolueesta vaan

³⁴⁴ KU 21.3.2006.

³⁴⁵ KU 10.3.2006; KU 21.3.2006.

³⁴⁶ KT 28.3.2006.

³⁴⁷ IL 3.3.2006.

³⁴⁸ KU 3.3.2006.

³⁴⁹ KU 10.3.2006; Arhinmäki 2006, 13.

³⁵⁰ Suvi-Anne Siimeksen puheenvuoro Vasemmistoliiton ohjelmaseminaarissa Helsingissä 5.2.2005.

< <http://vaali.wikia.com/wiki/Vasemmistoliitto> >[viitattu 15.9.2015]

³⁵¹ KU 16.3.2006.

eduskuntaryhmä ja puoluevaltuusto pysyivät samoina. Puolueen toimintakyvyn ei katsottu heikentyneen vaan päinvastoin uskottiin, että puolueen aktiivijäsenet olivat terästäytyneet puolue toimintaan.³⁵²

³⁵² KT 21.3.2006; KU 28.3.2006; vt. puheenjohtaja Risto Kalliorinteen puhe 25.3.2006 Vasemmistoliiton Helsingin piirin piirikokouksessa. Vasemmistoliiton internetsivut.
< <http://www.vasemmisto.fi/ajankohtaista/puheet/puheet-2006/273.html> > [viitattu 15.6.2015]

6. Kun keulakuva johtaa laivaa

Työni otsikolla *Seesteisyydestä siimekseen* olen pyrkinyt kuvaamaan sitä muutosta, joka on mielestäni tapahtunut Vasemmistoliiton ja Suvi-Anne Siimeksen välisessä suhteessa Siimeksen puheenjohtajakauden aikana. Siimeksen puheenjohtajakauden alku oli todellista seestyneisyyden aikaa, kuin jatkuvaa kuherruskuukautta. Vaikka Siimestä epäiltiin ennen puheenjohtajaksi valintaa hänen kokemattomuutensa ja taustansa vuoksi, oli ihailu lähes varauksetonta Siimeksen tultua valituksi puheenjohtajaksi. Kaikki tuntui olevan hyvin ja edessä näkyi puolueen loistava tulevaisuus. Siimeksen puheenjohtajakauden lopussa taas puolue rämpi ristiriitojen siimeksessä eduskuntaryhmän ja puheenjohtajan näkemysten ollessa täysin toisistaan poikkeavia.

Kun Suvi-Anne Siimes valittiin Vasemmistoliiton puheenjohtajaksi, puolueessa oli nähtävissä kolme erilaista suhtautumistapaa Siimekseen: Siimestä pidettiin liian kokemattomana ja siten sopimattomana johtamaan Vasemmistoliittoa, hänet nähtiin hyvänä julkisivuna puolueelle tai hänestä toivottiin puolueen todellista uudistajaa. Jakolinjat suhtautumisessa eivät kuitenkaan olleet jyrkkiä vaan pikemminkin liukuvia. Kaikissa suhtautumistavoissa yhteistä oli se, että niissä korostui huoli puolueen tulevaisuudesta.

Ne, jotka eivät olisi kelpuuttaneet Siimestä puolueen puheenjohtajaksi, pelkäsivät Siimeksen kokemattomuuden haittaavan hallituspuolueen toimintaa valtakunnanpolitiikassa. Siimeksellä ei ollut aiempaa kokemusta eduskuntatyöskentelystä, ja tätä pidettiin ratkaisevana puutteena. Siksi Siimeksestä ei olisi haluttu tehdä ministeriäkään, kun hänet valittiin puheenjohtajaksi. Myös Siimeksen tausta arvelutti: hänellä ei ollut kokemusta Vasemmistoliiton edeltäjäpuolueista eikä hän tullut tyypillisestä vasemmistolaisperheestä. Lisäksi akateemisesti koulutetun nuoren naisen ei katsottu soveltuvan ikääntyvien työmiesten puolueen johtoon. Huolta aiheutti myös puolueen välien heikkeneminen puolueen tärkeään yhteistyökumppaniin, ammattiyhdistysliikkeeseen, sillä Siimekseltä puuttui ammattiyhdistystausta kokonaan. Tässä näkyy mielestäni selkeästi se, kuinka tavallaan yksioikoisesti puolueessa nähtiin puolueeseen sopivat ihmiset: aatteen ja arvojen ei katsottu olevan riittäviä ilman oikeanlaista taustaa.

Puolueen julkisivuksi Siimes haluttiin nimenomaan puolueen tulevaisuuden vuoksi. Vasemmistoliitolla oli paineita uudistua mutta todellista halukkuutta tähän ei ehkä kaikilla ollut. Siksi uusi, raikas kasvo puolueen johdossa riitti monelle puolueen uudistamiseksi. Siimes poikkesi sekä ulkoisesti että aatteiltaan tyypillisestä vasemmistolaisesta. Hän puhui talouspolitiikasta totutusta poikkeavasti ja nosti voimakkaasti esiin punavihreää aatetta. Lisäksi Siimes oli erinomainen mediaosaaja. Yllätyksenä koettiin se, että Siimes oikeasti tarttui ruoriin ja johti puoluetta. Hänen modernin imagonsa toivottiin lähinnä tuovan medianäkyvyyttä puolueelle ja sitä kautta myös uusia jäseniä ja äänestäjiä. Kenties ajateltiin, että puolueen todellinen johto pysyisi muiden puoluettoimijoiden käsissä.

Vasemmistoliitossa oli kuitenkin paljon myös sellaisia, jotka näkivät Siimeksessä mahdollisuuden uudistaa puoluetta aidosti ja siirtää sitä kohti nykyaikaa. Mielestäni puolueen uudistaminen oli vuoden 1998 puoluekokouksessa yksi puolueen tärkeimmistä tavoitteista. Monia vasemmistoliittolaisia tuntui häiritsevän se, että puolueen perustamiskokouksessa vuonna 1990 puolueeseen oli otettu mukaan myös entisiä vähemmistökommunisteja eli taistolaisia tai kommunisteja ylipäättään, ja osa näistä oli vieläkin mukana puolueen toiminnassa. Näiden aatemaailma ei enää tuntunut sopivan kommunismin romahtamisen jälkeiseen aikaan. Siimes, jolla ei ollut menneisyyttä SKDL:ssä tai SKP:ssa, sopi uudistamaan puolueen arvoja ja suhtautumista Euroopan integraatioon ja siten luomaan puolueelle parempaa tulevaisuutta. Siimes oli aatteiltaan punavihreä ja suhtautui avoimen myönteisesti Euroopan unioniin ja kansainväliseen integraatiopolitiikkaan; hänen näkemyksensä oli siis täysin päinvastainen kuin puolueen entisillä taistolaisilla, jotka kovaäänisesti vastustivat Euroopan unionia ja siten profiloivat puolueen julkisuudessa menneisyyteen haikailevaksi änkyräpuolueeksi.

Selkeitä säröjä Siimeksen ja Vasemmistoliiton suhteeseen ilmestyi puolueen jäätyä oppositioon vuoden 2003 eduskuntavaalien jälkeen. Nähdäkseni tässä oli kyse aatteellisista linjaeroista, jotka tulivat oppositiopolitiikassa helpommin esiin kuin hallituskaudella, sekä puolueen sisäisestä valtataistelusta ja henkilökemioiden yhteensopivuudesta. Vuonna 2004 puolue oli jo selkeästi riitainen ja jakautunut. Puolueen pää-äänenkannattaja *Kansan Uutisten* päätoimittaja Yrjö Rautio erosi vuoden 2004 alussa sekä lehden toimituksesta että Vasemmistoliiton jäsenyydestä arvostellen samalla julkisesti puolueen puheenjohtajan toimintatavat ja poliittiset linjaukset. Turun

puoluekokouksesta, jossa Siimes valittiin jakokaudelle yksimielisesti, alkoivat erimielisyydet puheenjohtajan ja eduskuntaryhmän välillä.

Puolueen ulko- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset aiheuttivat jatkuvasti kiistoja puheenjohtajan ja puolueen eduskuntaryhmän ollessa erimielisiä. Siimestä arvosteltiin aatteellisuuden puutteesta. Siimes itse antoi samaa kritiikkiä joillekin puolueen jäsenille sanoen heidän vain ajavan omaa etuaan, ja arvosteli myös puolueen toimintatapoja sekä joitain puolueen jäseniä myöhäisleninistisiksi. Lisäksi istuvaa puheenjohtajaa haluttiin nähdäkseni haastaa valtataisteluun: pitkään puheenjohtajan paikalla ollut Siimes haluttiin ehkä vaihtaa, varsinkin kun vaalimenestystä ei Vasemmistoliitolle ollut tullut. Juuri kasvavaa vaalimenestystä ja sitä myötä puolueen vaikutusvallan kasvua Siimekseltä oli aiemmin odotettu.

Suvi-Anne Siimeksen ero aiheutti puolueessa ensireaktioina järkytystä, surua ja hämmennystä. Suhtautumisessa Siimekseen tämän eron aikana oli Vasemmistoliitossa nähtävissä hyvin selkeät linjaerot: osa piti eroa puolueelle hyvänä asiana, toiset kokivat sen puolueen menetykseksi. Jotkut surivat hyvän ja osaavan johtajan menetystä, toiset olivat iloisia päästessään eroon yhteistyökyvyttömästä ja vainoharhaisesta naisesta.

Siimeksen eron hyvänä kokeneet olivat sitä mieltä, että puolue pystyi vihdoinkin palaamaan aatteellisille juurilleen ja tärkeiden poliittisten asiakysymysten pariin. Siimestä ei koettu aatteellisena ihmisenä vaan hänen nähtiin olevan vain ammattipoliitikko, joka kaiken lisäksi oli kuluttanut työaikansa riitelemällä mitättömistä asioista, joilla ei ollut merkitystä tavalliselle äänestäjälle. Ristiriitojen uskottiin nyt lopullisesti väistyneen puolueesta, olihan Siimes ollut monien mielestä yksin syyllinen riitojen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Siimeksen toimintaa puheenjohtajakautensa aikana pidettiin itsekkäänä ja hänen eroaan vieläkin itsekkäämpänä. Myös Siimeksen hyvä mediaosaaminen käännettiin eron aikana häntä itseään vastaan: Siimeksen ajateltiin tehneen itsestään uhrin, jota media uskoi. Hänen sanottiin käyttävän taitavasti mediaa hyväkseen ajaakseen omia etujaan ja nostavan mediamylläkin heti, jos asiat eivät sujuneet hänen toivomallaan tavalla.

Toiset taas kokivat Siimeksen eron huonona asiana puolueelle ja pelkäsivät Vasemmistoliiton muuttuvan taantumukselliseksi puolueeksi, jossa ei enää olisi tilaa poikkeaville tai uudistaville näkemyksille. Pahimmillaan pelättiin Vasemmistoliiton

ukkoutuvan ja nuorten ja naisten hylkäävän puolueen. Siimeksen moderni imago oli toiminut hyvin julkisuudessa tuoden puolueelle uutta kannattajakuntaa. Puolueen pelättiin nyt joutuvan ääriajattelijoiden käsiin ja kannatuksen surkastuvan pieneksi. Siimeksen erolle löytyi kuitenkin ymmärrystä: hänen nähtiin taistelleen yksin vanhoillisia voimia vastaan ja lopulta kyllästyneen puolueensa jatkuvaan vastaanhangoitteluun.

Suurimmalle osalle puolueesta Siimeksen ero tuli täytenä yllätyksenä. Puolueen riitelyä ei koettu niin vakavana, että puheenjohtajan tai jonkun muun olisi täytynyt erota. Uskottiin, että riitelyssä oli kyse vain mitättömistä muutoseikoista sekä henkilökemioiden yhteensopimattomuudesta. Useimmat olisivatkin kaikesta riitelystä huolimatta halunneet Siimeksen jatkavan puheenjohtajana tuleviin vaaleihin asti. Tässä näkyy mielestäni hyvin Vasemmistoliiton suhtautuminen Suvi-Anne Siimekseen: hän olisi edelleen kelvannut puolueen keulakuvaksi. Vasemmistoliitto tuntui haluavan, että Siimes johtaisi vain puolueen imagoa julkisuudessa, todellinen johtaminen kuului jollekin muulle. Näkemykseni mukaan tämä osoittaa sen, ettei puolue ottanut tosissaan puolueessa vallitsevia ristiriitoja vaan piti niitä lähinnä Siimeksen julkisuushakuisuutena. Ristiriidoissa näkyi mielestäni Vasemmistoliiton vanhat, puolueen perustamista edeltäneeltä ajalta nousevat linjaerot, joita ei saatu sovitettua yhteen. Siimeksen eron jälkeen julkisuudessa esiintyi kuitenkin vaatimuksia käydä arvokeskustelua puolueen tilasta.

Helsingin Sanomat kirjoitti Siimeksestä tämän noustessa puheenjohtajaksi otsikolla *Jonkinlainen messias*. Tämä Helsingin Sanomien tulkinta Siimeksen asemasta Vasemmistoliitossa osui mielestäni oikeaan myöhemmänkin tarkastelun valossa. Siimekseen kohdistettiin paljon paineita ja kovia odotuksia. Hänen toivottiin johdattavan joukkonsa valoisampaan ja parempaan tulevaisuuteen. Siimekseen myös suhtauduttiin jonkinlaisena ylivertaisena ihmisenä, jonka mediaosaaminen ja karisma olivat muiden yläpuolella ja joka sen vuoksi nostaisi puolueen vaalimenestykseen ja valtaan. Siimes tuntui myös itse odottavan, että hän saisi johtaa puoluetta yksin ja muut seuraisivat hänen esimerkkiään eikä ristiriitoja syntyisi. Mutta kuten odotettujen messiaiden kohdalla yleensäkin, Siimes osoittautui lopulta vain tavalliseksi ihmiseksi, joka ei kyennyt täyttämään häneen kohdistettuja suuria odotuksia. Siimes jäi lopulta yksi ja joutui yksin kantamaan kaikki puolueen kiistat ja epäonnistumiset, ja niinpä hän lopulta joutui väistymään muiden tieltä.

Lähdeluettelo

I SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Sanomalehdet

Helsingin Sanomat (HS)	1.4.–30.6.1998 1.2.–30.11.2003 1.2.–31.3.2006
Iltalehti (IL)	1.4.–30.6.1998 1.2.–30.11.2003 1.2.–31.3.2006
Kansan Uutiset (KU)	1.4.–30.6.1998 1.2.–30.11.2003 1.2.–31.3.2006
Kansan Tahto (KT)	1.4.–30.6.1998 1.2.–30.11.2003 1.2.–31.3.2006
Satakunnan Työ (ST)	1.4.–30.6.1998 1.2.–30.11.2003 1.2.–31.3.2006

Aikakauslehdet

Libero	1-4/1998 1-4/2003 1-4/2006
Pippuri	1-4/1998 1-4/2003 1-4/2006
Suomen Kuvalehti (SK)	14–27/1998 5–35/2003 5–13/2006

II KIRJALLISUUS

Muistelmakirjallisuus

Andersson Claes (2000), *Mina tolv politiska år – fragment, minnesbilder, drömmar*. Helsinki, WSOY.

Arhinmäki Paavo (2006), *Punavihreä sukupolvi*. Helsinki, Otava.

Niinistö Sauli (2005), *Viiden vuoden yksinäisyys*. Helsinki, Teos.

Siimes Suvi-Anne (2002), *Politiikan piilokuvat*. Helsinki, Otava.

Siimes Suvi-Anne (2007), *Politiikan julkisivu*. Helsinki, Otava.

Sund Ralf (2002), *Uhrataan puoluesihtööri*. Helsinki, WSOY.

Painamattomat tutkimukset ja opinnäytteet

Mickelsson Rauli (1991), *Puoluekentän radikaalin laidan muutos 1980-luvulla. Vihreän liikkeen ja Vasemmistoliiton järjestäytymiskeskustelujen tarkastelua*. Valtio-opin pro gradu –työ, Turun yliopisto.

Puolueiden periaateohjelmat 1995. Toim. Eeva Aarnio & Kari Palonen (1995). Jyväskylän yliopiston valtio-opin laitos.

Tutkimukset ja muu kirjallisuus

Anttila Terhi (2006), Eduskuntavaaleista pääministerivaaleiksi. Artikkeliteoksessa *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Toim. Ville Pernaa & Ville Pitkänen. Helsinki, Ajatus Kirjat. Sivut 159–192.

Aula Maria Kaisa (1991), *Poliitikkojen ja toimittajien suhteet murroksessa? Tutkimus Yleisradion politiikan toimittajien ammatti-identiteetistä 1980-luvulla*. Helsinki, Hakapaino.

Berg Laura, Niemi Mari K., Pernaa Ville, Pitkänen Ville & Railo Erkki (2009), *Politiikan julkisuuden perusvirta*. Artikkeliteoksessa *Politiikan journalismin tila Suomessa*. Toim. Ville Pernaa, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen. Turku, Kirja-Aurora. Sivut 33–78.

Björkbacka Oiva (2007), Puolue ja puoluelehti. Artikkeliteoksessa *Etusivu uusiks! Kansan Uutisten viisi vuosikymmentä*. Toim. Veli-Pekka Leppänen. Helsinki, Kansan Uutiset. Sivut 219–223.

Christensen Ann-Dorte (1999), Women in the political parties. Artikkeliteoksessa *Equal Democracies? Gender and Politics in the Nordic Countries*. Toim. Christina Bergqvist, Anette Borchorst, Ann-Dorte Christensen, Viveca Ramstedt-Silén, Nina C. Raaum & Audur Styrkásdóttir. Oslo, Scandinavian University Press. Sivut 65–87.

Eskola Jari & Suoranta Juha (2005), *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere, Vastapaino.

Haikara Kalevi (1975), *Isänmaan vasen laita. SKDL 30 vuotta piikkinä kansakunnan lihassa*. Helsinki, Otava.

Heino Laura (2006), Iltapäivälehdistön uusi ja vanha eduskuntakritiikki. Artikkeliteoksessa *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Toim. Ville Pernaa & Ville Pitkänen. Helsinki, Ajatus Kirjat. Sivut 55–87.

Herkman Juha (2011), *Politiikka ja mediajulkisuus*. Tampere, Vastapaino.

Hokkanen Matti (1990), Vasemmistoliitto vastauksena vasemmiston kriisiin. Artikkeliteoksessa *Uusi Eurooppa – haaste vasemmistolle*. Toim. Risto Kolanen & Kalevi Suomela. Helsinki, Tammi. Sivut 301–310.

Isotalus Pekka (1998), Johdanto: Poliittinen viestintäkulttuuri lähtökohtana. Artikkeliteoksessa *Kaveri vai peluri? Poliitikko mediassa*. Toim. Pekka Isotalus. Jyväskylä, Atena Kustannus Oy. Sivut 7–17.

Kalela Jorma (2000), *Historiantutkimus ja historia*. Helsinki, Gaudeamus.

Kantola Johanna (2010), Sukupuoli ja valta. Artikkeliteoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi & Tuija Saresmaa. Tampere, Vastapaino. Sivut 78–87.

Korvajärvi Päivi (2010), Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. Artikkeliteoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toim. Tuula Juvonen, Leena-Maija Rossi & Tuija Saresmaa. Tampere, Vastapaino. Sivut 183–196.

Kuusipalo Jaana (2000), Sukupuolen rooli kampanjoinnissa. Artikkeliteoksessa *Presidentti 2000. Mistä on vaalit tehty?* Toim. Pekka Isotalus & Eeva Aarnio. Jyväskylä, [SoPhi]. Sivut 41–62.

Mickelsson Rauli (2006), Ovatko puolueet samanlaisia periaateohjelmien näkökulmasta katsottuna? Artikkeliteoksessa *Suomen puolueiden periaateohjelmat. Ohjelmat, niiden taustaa ja tarkastelua*. Toim. Jukka Paastela ja Heikki Paloheimo. Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen laitos. Sivut 237–258.

Mickelsson Rauli (2007), *Suomen puolueet. Historia, muutos ja nykypäivä*. Tampere, Vastapaino.

- Nevakivi Jukka, Hentilä Seppo & Haataja Lauri (1993), *Poliittinen historia. Johdatus tutkimukseen*. Helsinki, Finn Lectura.
- Paastela Jukka (2006), Sosialistinen aatetraditio Suomessa. Artikkeliteoksessa *Suomen puolueiden periaateohjelmat. Ohjelmat, niiden taustaa ja tarkastelua*. Toim. Jukka Paastela ja Heikki Paloheimo. Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen laitos. Sivut 76–102.
- Paavolainen Jaakko (1983), Biografisen tutkimuksen ongelmia. Artikkeliteoksessa *Kirjallisuudentutkimuksen menetelmiä*. Toim. Maria-Liisa Nevala. Helsinki, WSOY. Sivut 149–169.
- Pernaa Ville (2007), Murros – politiikan julkisuuden ”lyhyt 1960-luku”. Artikkeliteoksessa *Ensimmäinen ja neljäs valtiomahti. Suomen eduskunta 100 vuotta*. Helsinki, Edita Prima. Sivut 32–52.
- Pernaa Ville & Railo Erkki (2006), Valtapolitiikasta tunnepolitiikkaan. Artikkeliteoksessa *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Toim. Ville Pernaa & Ville Pitkänen. Helsinki, Ajatus Kirjat. Sivut 17–54.
- Pitkänen Ville (2009), Poliitiikan journalismin yhteiskunnallinen tehtävä. Artikkeliteoksessa *Poliitiikan journalismin tila Suomessa*. Toim. Ville Pernaa, Mari K. Niemi & Ville Pitkänen. Turku, Kirja-Aurora. Sivut 79–108.
- Railo Erkki (2008), Vapaaehtoisesti vallasta luopuneet. Artikkeliteoksessa *Kiitos ei! Kieltäytymisen kulttuurihistoriaa*. Toim. Mari K. Niemi. Helsinki, Ajatus Kirjat. Sivut 105–125.
- Railo Erkki (2011), *Henkilökohtainen on poliittista. Neuvottelu politiikan sukupuolittuneesta työnjaosta Annan julkaisemissa poliitikkojen henkilökuvissa vuosina 1975–2005*. Turun yliopiston julkaisuja, Annales Universitatis Turkuensis.
- Rasilainen Aki (1995), Lähdekritiikki ja todistusharkinta. Artikkeliteoksessa *Lähihistoria. Teoriaan, metodologiaan ja lähteisiin liittyviä ongelmia*. Toim. Timo Soikkanen. Turun yliopiston poliittisen historian julkaisuja. Sivut 60–80.
- Rautio Yrjö (2007), Sitoutumattomaksi ja jälleen puoluelehdeksi. Artikkeliteoksessa *Etusivu uusiksi! Kansan Uutisten viisi vuosikymmentä*. Toim. Veli-Pekka Leppänen. Helsinki, Kansan Uutiset. Sivut 224–227.
- Renvall Pentti (1965), *Nykyajan historiantutkimus*. Helsinki, WSOY.
- Saarela Tauno (2006), *Kansan Tahto. Pohjolan työtätekevien lehti*. Jyväskylä, Gummerus.
- Saari Heikki (2007), *Isku tajuntaan! Suomen iltapäivälehdistön lyhyt historia*. Helsinki, WSOY.
- Saarikoski Vesa (2006), Henkilöhistoriallisen tutkimuksen luonteen ja metodiikan ongelmia. Artikkeliteoksessa *Yksilö ja yhteisö. Henkilöhistoriallinen keskustelu Suomessa 1930-luvulta 2000-luvulle*. Toim. Rami Kurth & Timo Soikkanen. Turun yliopiston poliittisen historian tutkimuksia. Sivut 142–156.

Suomela Kalevi (2004), *Kohti aktiivista yhteiskuntaa. Katsaus vasemmiston aatehistoriaan ja Vasemmistoliiton ohjelmallisiin haasteisiin*. Helsinki, Kansan Sivistystyön Liitto KSL ry.

Talvitie Eveliina (2013), *Keitäs tyttö kahvia. Naisia politiikan portailta*. Helsinki, WSOY.

Suomen lehdistön historia 5. Toim. Päiviö Tommila (1988). Kuopio, Kustannuskiila Oy.

Suomen lehdistön historia 6. Toim. Päiviö Tommila (1988). Kuopio, Kustannuskiila Oy.

Uimonen Risto (2009), *Median mahti. Kuinka journalistit käyttävät valtaa ja pakottavat maan mahtavia eroamaan*. Helsinki, WSOY.

Utrio Kaari (2006), *Suomen naisen tie. Pirtistä parlamenttiin*. Helsinki, Tammi.

Virkkunen Henna (2006), Ja ministeri erosi hymyillen. Artikkeliteoksessa *Poliitikot taistelivat, media kertoo. Suomalaisen politiikan mediapelejä 1981–2006*. Toim. Ville Pernaa & Ville Pitkänen. Helsinki, Ajatus Kirjat. Sivut 127–158.

III INTERNETLÄHTEET

Www-sivut

Helsingin Sanomat. Veli-Pekka Leppänen, kirja-arvostelu: *Punainen leidi erittelee lähtönsä syyt ja syylliset. Tarkat muistiinpanot parantavat kirjan luotettavuutta* < <http://www.hs.fi/arviot/kirja/a1353068763406> > [viitattu 15.9.2015]

Vasemmistoliiton internetsivu. < <http://www.vasemmistoliitto.fi> > [viitattu 15.6.2015]

Vasemmistoliiton Wikipedia-artikkeli < <http://vaali.wikia.com/wiki/Vasemmistoliitto> > [viitattu 15.9.2015]

Vasemmistolaisten internetsivu. < <http://www.vasemmistolaiset.fi> > [viitattu 14.7.2015]

Tilastopalvelut

Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. < <http://www.stat.fi> > [viitattu 28.4.2015]

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. < <http://www.fsd.uta.fi/fi/> > [viitattu 14.4.2015]

Media Audit Finland. Sanomalehtien levikki. < <http://mediaauditfinland.fi> > [viitattu 30.9.2015]

Verkkolehdet

Kansan Tahto. Lehden verkkoversio < <http://www.kansantahto.fi> > [viitattu 30.9.2015]

Kansan Uutiset. Lehden verkkoversio < <http://www.kansanuutiset.fi> > [viitattu 30.9.2015]

Satakunnan Työ. Lehden verkkoversio. < <http://www.satakunnantyo.fi> > [viitattu 30.9.2015]